

Verdier i Hattebergvassdraget, Ænesvassdraget og Furebergelva i Kvinnherad kommune, Hordaland

VVV-rapport 2001-25

**Utgitt av Direktoratet for naturforvaltning i samarbeid med
Norges vassdrags- og energidirektorat og Fylkesmannen i Hordaland**

Refereres som:

Fylkesmannen i Hordaland 2001. Verdier i Hattebergvassdraget, Ænesvassdraget og Furebergelva, Kvinnherad kommune, Hordaland.

Utgitt av Direktoratet for naturforvaltning i samarbeid med Norges vassdrags- og energidirektorat. VVV-rapport 2001-25. Trondheim

55 sider, 6 kart +40 registreringsskjema

Forsidefoto: Mari Lise Sjong, Furebergelva

Forsidelayout: Knut Kringstad

Verdier i

**Hattebergvassdraget
Ænesvassdraget
Furebergelva**

Kvinnherad kommune, Hordaland

Vassdragsnr.: 045.4Z, 046.1Z, 046.2Z

Verneobjekt: 045/1, 046/1, 046/2

Verneplan IV

VVV-rapport 2001-25

Tittel <i>Verdier i Hatteberg-, Ænesvassdraget og Furebergelva,</i>		Dato <i>Kunnskapsstatus 2001</i>	Antall sider <i>55 s + 6 kart + vedlegg</i>
Forfatter <i>Stein Byrkjeland</i>		Institusjon <i>Fylkesmannen i Hordaland</i>	Ansvarlig sign. <i>Kjell Hegna</i>
TE-nr. <i>991</i>	ISSN-nr. <i>1501-4851</i>	ISBN-nr. <i>82-7072-500-5</i>	VVV-Rapport nr. <i>2001-25</i>
Vassdragsnavn <i>Hattebergvassdraget</i> <i>Ænesvassdraget</i> <i>Furebergelva</i>		Vassdragsnummer <i>045.4Z</i> <i>046.1Z</i> <i>046.2Z</i>	Fylke <i>Hordaland</i> <i>Hordaland</i> <i>Hordaland</i>
Vernet vassdrag nr. <i>045/1</i> <i>046/1</i> <i>046/2</i>		Antall objekter/delområder <i>22 (+ 14 kulturminner)</i> <i>7 (+ 6 kulturminner)</i> <i>3 (+ 2 kulturminner)</i>	Kommuner <i>Kvinnherad</i> <i>Kvinnherad</i> <i>Kvinnherad</i>
Antall delområder med Nasjonal verdi (***) <i>045.4Z: 3 046.1Z: 2 0462Z: 1</i> (Totalt sett er 40 delområder/objekter listet opp, men mange av de samme lokalitetene går igjen på flere emner. Dette er justert for i tallene på denne siden).		Antall delområder med Regional verdi (**) <i>045.4Z: 12 046.1Z: 2 0462Z: 2</i>	Antall delområder med Lokal verdi (*) <i>045.4Z: 7 046.1Z: 3 0462Z: 0</i>
EKSTRAKT Rapporten presenterer 3 nabovassdrag i Kvinnherad kommune i Hordaland, som alle ble vernet mot kraftutbygging gjennom Verneplan IV for vassdrag. Mesteparten av arealet inngår i dag i den planlagte Folgefonna nasjonalpark. To av de tre vassdragene er anadrome. Av særlige verdier som knytter seg til vassdragene er Baroniet i Rosendal (Hattebergelva) og et stort potensiale for friluftsliv. VVV-prosjektet (<i>Verdier i vernede vassdrag</i>) er initiert av Direktoratet for naturforvaltning og Norges vassdrags- og energidirektorat for å kartlegge og synliggjøre verdiene i vernede vassdrag. Denne rapporten er utarbeidet av Fylkesmannen i Hordaland.			
SUMMARY IN ENGLISH <i>Hattebergvassdraget, Æneselva and Furebergelva are 3 adjacent watercourses, all situated in Kvinnherad municipality in Hordaland county, western Norway. These rivers and their watersheds are protected against development for future power plants. Most of the area is included in Folgefonna National Park, which will probably be established in a few years. Two of these three rivers are accessible for salmon and sea trout spawning.</i> <i>This report summarizes what is known and documented of various values in the watersheds. The main attraction in the area is the only barony in Norway (Rosendal), and the entire area has a high potential for outdoor recreation.</i>			
5 STIKKORD PÅ NORSK <i>Prossesser og former skapt av is og vann</i> <i>Biologisk mangfold</i> <i>Landskapsbilde</i> <i>Friluftsliv</i> <i>Kulturminner</i>		KEYWORDS IN ENGLISH <i>Landscapes developed by glaciers and water</i> <i>Versatile biological values</i> <i>Forms of landscapes</i> <i>Open air activities</i> <i>Archaeological discoveries and old buildings</i>	

FORORD

Direktoratet for naturforvaltning (DN) og Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE) er i fellesskap ansvarlige for prosjektet ”Verdier i vernede vassdrag” (VVV-prosjektet). Hensikten er å gjøre kunnskapen om verdiene i vernede vassdrag lettere tilgjengelig for kommuner og andre som forvalter disse vassdragene og deres nærområder. Etter at Stortinget 1. april 1993 vedtok Verneplan IV for vassdrag, er 341 vassdragsobjekter vernet mot kraftutbygging. Stortinget har gjentatte ganger presisert at verneverdiene i de vernede vassdragene ikke må forringes av andre inngrep. Rikspolitiske retningslinjer (RPR) for vernede vassdrag ble vedtatt 10. november 1994. Retningslinjene gir kommuner, fylkeskommuner og statlige myndigheter rammer for sin forvaltning.

VVV-prosjektet beskriver verdier omkring prosesser og former skapt av is og vann, biologisk mangfold, landskapsbilde, friluftsliv og kulturminner/-miljøer. Prosjektet skal ut fra *allerede eksisterende kunnskap* synliggjøre de viktigste verdiene i de aktuelle vassdragene, det kan derfor ikke utelukkes at det finnes ytterligere verdier som er viktige for vernet, men som ikke er tatt med her.

I prosjektet lages vassdragsvise rapporter som gir en oversiktlig presentasjon av viktige områder i tekst og på kart. Prosjektleder for VVV-prosjektet er Elisabet Rosendal. Informasjonen i rapportene vil senere også bli tilgjengelig gjennom digitale kartdata. Ansvaret for utarbeidelse av den enkelte rapport ligger hos fylkesmannen i vedkommende fylke.

Hattebergvassdraget, Æneselva og Furebergselva har siden vedtak i Stortinget 1. april 1993 vært vernet mot vannkraftutbygging (verneplan IV). Denne rapporten er utarbeidet på oppdrag fra Fylkesmannen i Hordaland. Rapporten presenterer dokumentasjon over hvilke verdier som finnes i og ved disse vassdragene. En del av denne dokumentasjonen er framkommet i et aktivt samarbeid med Kvinnherad kommune. Arbeidet med rapporten er utført i 1999-2000 av konsulentfirmaet *Nivalis v/Stein Byrkjeland*. Kontaktpersoner ved fylkesmannens miljøvernavdeling har vært førstekonsulentene Kjell Hegna og Olav Overvoll. Olav Overvoll har laget kartene i rapporten, mens Johannes Høvik har bidratt under kvalitetssikringen. Konsulentfirmaet *BioTjenester* ved June Breistein har vært engasjert for å slutføre rapporten til trykking og utlegging på Internett.

Trondheim - Bergen - Oslo

*Direktoratet for naturforvaltning
naturbruksavdelingen*

*Norges vassdrags- og energidirektorat
vannressursavdelingen*

*Ola Skauge
avdelingsdirektør*

*Are Mobæk
avdelingsdirektør*

*Fylkesmannen i Hordaland
miljøvernavdelingen*

*Terje Aasen
Avdelingsdirektør*

INNHOOLD

FORORD SAMMENDRAG

1.0 INNLEDNING	14
1.1 Generell beskrivelse av vassdragene	14
1.2 Hydrologi og vannkvalitet.....	16
1.3 Arealopplysninger	17
1.3.1 Arealbruk og planstatus	17
1.3.2 Inngrepsstatus	18
1.4 Rapportens målsettinger og begrensninger	20
2.0 PROSESSER OG FORMER SKAPT AV IS OG VANN	21
2.1 Vassdragselementer og dagens prosesser.....	21
2.2 Former og spor etter avsluttede prosesser	22
2.3 Utvalgte delområder og objekter.....	24
3.0 BIOLOGISK MANGFOLD	27
3.1 Ferskvannsbiologi.....	27
3.2 Naturtyper.....	28
3.3 Vilt	29
3.4 Rødlistearter	30
3.5 Utvalgte delområder og objekter.....	31
4.0 LANDSKAPSBILDE.....	34
4.1 Landskapsregion og særpreg	34
4.2 Framtredende landskapselementer	34
4.3 Utvalgte delområder og objekter.....	35

5.0 FRILUFTSLIV	37
5.1 Friluftsområder	37
5.2 Hytter, stinett, mv.	37
5.3 Naturturisme	38
5.4 Jakt og fiske	38
5.5 Utvalgte delområder og objekter	39
6.0 KULTURMINNER	41
6.1 Vassdragsrelaterte kulturmiljøer	41
6.2 Verdifulle kulturlandskap	41
6.3 Andre kulturminner/-miljøer	42
6.4 Utvalgte delområder og objekter	42
7.0 AKTUELLE TRUSLER	45
8.0 LITTERATUR	46
9.0 KRITERIER OG VERDISETTING BENYTTET I RAPPORTEN	49
9.1 Metode	49
10.0 KART	53

VEDLEGG Registreringsskjema

SAMMENDRAG

Rapporten gir en temavis oversikt over dagens kunnskap om verdifulle delområder/objekter i Hattebergvassdraget, Æneselva og Furebergelva i Kvinnherad kommune. Disse tre nabovassdragene ble varig vernet mot kraftutbygging gjennom Verneplan IV for vassdrag. Gradering i tabellene nedenfor er så langt råd utført etter metodikk beskrevet i veileder for VVV-prosjektet, der også kriteriene er definert (jf kap. 9). Imidlertid har det vært nødvendig å anvende en viss grad av skjønn i tillegg. Delområder med *** foreslås å tilsvare nasjonal verdi, ** regional verdi og * lokal verdi. Det er i alt registrert 27 ulike områder i nedbørsfeltene. Det totale antall opplistede delområder/objekter er imidlertid større, ettersom flere av delområdene går igjen under flere ulike tema.

Disse tre nedbørsfeltene er i dag underlagt tradisjonelt vassdragsvern, primært mot framtidig kraftutbygging. Imidlertid inngår mesteparten av nedbørsfeltene også i planene for Folgefonna nasjonalpark, som ventelig vil bli opprettet om noen år (grensene kan imidlertid bli endret, avhengig av høringsprosesser m.v.). Alle tre vassdragene har et stort potensiale for friluftsliv, som er naturlig knyttet opp mot Folgefonna og nærområdene til denne. To av vassdragene er lakse- og sjøaureførende, og det finnes også gammel furuskog i Ænesdalen og Furebergdalen. Den isolert sett viktigste verdien her, i tillegg til Folgefonna, er Baroniet i Rosendal. Dette er Norges eneste baroni, og er således et unikt kulturminne i nasjonal målestokk med 40.000 besøkende i året.

Et viktig formål med rapporten er å oppsummere hvor godt de ulike verdier i vassdragene er beskrevet og dokumentert, og framfor alt på hvilke felt ytterligere dokumentasjon/registrering synes mest påkrevd. Generelt er Hattebergvassdraget best undersøkt, ettersom dette har vært vurdert for utvidet kraftutbygging ved flere anledninger. Mindre er kjent fra Melselva (del av Hattebergvassdraget), og aller dårligst dokumentasjon foreligger fra Furebergelva. Æneselva kommer i en mellomstilling mellom Furebergelva og Melselva, men synes å være det vassdraget som naturfaglig sett har de største verdiene.

En oppsummering av dagens kunnskapsnivå, fordelt på de ulike tema, blir slik:

Prossesser og former skapt av is og vatn: Generelt brukbart kartlagt, dels som en følge av at dette har vært et prioritert fagfelt ved utredningen av Folgefonna nasjonalpark.

Biologisk mangfold: Botaniske forhold er best kartlagt. Foreliggende kunnskap om faunistiske forhold er klart mangelfull. Særlig kunne man ønske seg et sterkere registreringsgrunnlag i Æneselvas og Furebergelvas nedbørsfelter. Når det gjelder ferskvannsfisk er kunnskapen i Hattebergvassdraget rimelig bra, men klart mangelfull i de to andre vassdragene.

Landskap: Særlig på dette feltet har rapportforfatterens skjønn kommet til uttrykk, ettersom få delområder er konkret beskrevet i denne sammenheng. En gjennomgang og ny vurdering av en kvalifisert instans kan på sikt være nyttig.

Friluftsliv: Alle vassdragene har stort potensiale i denne sammenheng. Det grenser stort sett til å være tilfredsstillende dokumentert, men det foreligger ingen relevante statistikker for friluftslivsbruken her ettersom det f.eks. ikke finnes turishytter i noen av nedbørsfeltene.

Prosesser og former skapt av is og vann (P)

Nr.	Navn delområde	Beskrivelse	Gradering	Dok. status
P1	Muradalen	Elveslette	*	Manglende
P2	Ringeriksfossen	Hengende dal	*	Godt nok
P3	Baroniet	MG-terrasser	**	Godt nok
P4	Malmanger	MG-terrasser	**	Manglende
P5	Melsdal	MG-terrasser	**	Godt nok
P6	Æneselva	Meanderende elv	***	Manglende
P7	Myrdalsvatnet	Botn/trau	*	Manglende
P8	Furebergfossen	Hengende dal	*	Godt nok
P9	Folgefonna	Isbre m/ nærområder	***	Dokumentert
P10	Juklavasskruna	Småbreer nær hovedbre	***	Godt nok

Biologisk mangfold (B)

Nr.	Navn delområde	Beskrivelse	Gradering	Dok. status
B11	Hattebergelva, nedre	Anadrom elv	*	Godt nok
B12	Melselva, nedre	Anadrom elv	*	Godt nok
B13	Æneselva, nedre	Anadrom elv	**	Manglende
B14	Ringeriksfossen	Moser og lav	**	Manglende
B15	Markaskorane	Edellauvskog, rasmark	*	Godt nok
B16	Heimste Kulten	Barskog	*	Manglende
B17	Rothaug-Daurmålshaug	Barskog	**	Manglende
B18	Taklia	Sonert skog	*	Godt nok
B19	Furebergfossen	Kryptogamer m.m.	*	Manglende
B20	Prestavatnet	Ferskvannsfauna	*	Manglende
B21	Vatnastølsvatnet	Ferskvannsfauna	*	Manglende
B22	Folgefonna NP	Stort allsidig område	***	Godt nok

Landskapsbilde (L)

Nr.	Navn delområde	Beskrivelse	Gradering	Dok. status
L23	Baroniet i Rosendal	Kulturhistorie m.v.	***	Godt nok
L24	Hattebergfossen	Særpreget landskap	**	Godt nok
L25	Muradalen	Kulturlandskap	**	Manglende
L26	Ringeriksfossen	Særpreget landskap	**	Godt nok
L27	Laurdalselva	Framtrendende landskapstrekk	**	Manglende
L28	Myrdalsvatnet	Særpreget landskap	**	Godt nok
L29	Ænesdalen	Særpreget landskap	***	Manglende
L30	Furebergfossen	Særpreget landskap	**	Godt nok

Friluftsliv (F)

Nr.	Navn delområde	Beskrivelse	Gradering	Dok. status
F31	Baronihagen/Muradalen	Turområde	***	Godt nok
F32	Melderskin	Turområde	**	Dokumentert
F33	Malmangersnuten	Turområde	*	Dokumentert
F34	Prestavatn-Bjørndal	Turområde	**	Godt nok
F35	Skålafjell-Myrdalsvatnet	Turområde	**	Manglende
F36	Bjørndalstindane	Fjellklatring	**	Dokumentert
F37	Ænesdalen-Vatnastøl	Turområde, sportsfiske	**	Manglende
F38	Gygrastolen	Turområde	*	Manglende
F39	Furebergfossen	Severdighet	**	Godt nok
F40	Folgefonna nasjonalpark	Allsidig turområde	***	Godt nok

1.0 INNLEDNING

Hordaland er fylket med størst potensiale for vasskraft i Norge. I dag er om lag 60 % av det økonomisk utnyttbare potensialet bygget ut, mens 10 % er plassert i kategori I og II i Samlet Plan. 30 % av energipotensialet er vernet mot kraftutbygging gjennom sentrale vernevedtak av i alt 21 vassdrag i fylket. Tre av de varig vernede vassdragene ligger i Kvinnherad kommune. I alt er 341 vassdrag vernet på denne måten i landet.

Vernevedtakene av disse vassdragene i Hordaland er foretatt på ulike tidspunkt og er til dels ulikt motivert. Også dokumentasjonen av verneverdiene varierer mye, ofte avhengig av hvor sterke utbyggingsinteresser det har vært for vassdraget opp gjennom tidene. For å gjøre kunnskapen om de dokumenterte verneverdier lettere tilgjengelig, har Direktoratet for naturforvaltning (DN) og Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE) i fellesskap tatt initiativ til prosjektet *Verdier i vernede vassdrag* (VVV-prosjektet). Gjennom denne prosessen blir de vernede vassdragene gjennomgått hver for seg, slik at en også kan utlede hvilke vernekvaliteter som er dårligst utredet.

Ansvar for å utarbeide rapporter for det enkelte vassdrag tilligger fylkesmennenes miljøvernavdelinger. I Hordaland har man i hovedsak valgt å leie inn ekstern hjelp til dette arbeidet. Man har prioritert de største vassdragene samt de vassdrag der det har vært kjente utbyggingsinteresser til tross for det faktum at vassdragene er vernet mot kraftutbygging. I to tilfeller — Vaulavassdraget i Etne og Hattebergelva i Kvinnherad — åpner vernebestemmelsene for visse muligheter i så måte.

1.1 Generell beskrivelse av vassdragene

Denne rapporten omfatter tre vernede vassdrag og ikke ett, slik VVV-arbeidet vanligvis presenteres. Grunnen er at dette er tre nabovassdrag som grenser opp mot hverandre og har utspring i det samme fjellområdet, og som derfor lett lar seg vurdere som en samlet enhet. De tre vassdragene ligger alle utelukkende i Kvinnherad kommune og er:

Hattebergvassdraget, som drenerer mot SV og har sitt utløp i Rosendal sentrum. Vassdraget utgjøres av to hovedgreiner — Melselva og Hattebergelva — som møtes 0,6 km ovenfor utløpet ved Rosendal sentrum. Hattebergvassdraget er det største av de tre (Tab. 1) og også det mest omdiskuterte ettersom det foreligger planer om opprusting og utvidelse av det eksisterende Muradalen kraftverk i Hattebergelva. Hattebergvassdraget er, dels av denne grunn, uten sammenlikning det best dokumenterte av de aktuelle vassdragene i Kvinnherad.

Æneselva, som drenerer mot NV og har sitt utløp i Sildafjorden — en mindre del av Hardangerfjorden.

Furebergselva, som renner parallelt med Æneselva NØ for denne, og som munner ut i Maurangerfjorden.

Alle tre vassdragene har sine kilder opp mot vestsiden av Folgefonna og er i perioder til dels sterkt påvirket av brevatt. Samlet sett utgjør de et nedbørsfelt på 150 km², hvorav Hattebergvassdraget står for oppunder halvparten av dette (Tab. 1). De har alle vesentlige arealer innenfor den planlagte Folgefonna nasjonalpark (Fylkesmannen i Hordaland 1998).

Tabell 1 Arealdata for de tre vassdragene som omfattes av denne rapporten. Hattebergvassdraget er oppdelt i de to hovedgreinene Hattebergelva og Melselva. Kilde: REGINE.

Vassdragsnr.	Vassdrag	Regime	Nedbørsfelt enheter
045.4Z	Hattebergvassdraget	17	70,86 km ²
045.4A-D	Hattebergelva	14	37,59 km ²
045.4AC	Melselva	3	33,27 km ²
046.1Z	Æneselva	1	49,83 km ²
046.2Z	Furebergselva	1	29,38 km ²
Totalt		19	150,07 km²

Vassdragene ligger i et nedbørrikt område med oseanisk klima i den sørboreale vegetasjonssone (nederste deler) via den mellomboreale vegetasjonssone og opp til den alpine vegetasjonssone, seksjon 03 (Moen m.fl. 1998). Det mest kjente tettstedet i nedbørsfeltene er bygda Rosendal, der Hattebergvassdraget munner ut. Det eneste andre tettstedet av betydning i nedbørsfeltene er Ænes, der Æneselva når sjøen.

De viktigste vernekvallitetene i vassdragene er

- Baroniet i Rosendal, som med den samlede bygningsmasse, anlegg og aktivitet er blant de mest attraktive kulturhistoriske objekter på Vestlandet.
- Bruken og potensialet for friluftsliv, m.a. som en av innfallsportene til Folgefonna.
- Geologiske storformer, med nærhet til en større isbre og også velkjente fjelltopper i nedslagsfeltene.
- Lakse- og sjøauereførende vassdrag (gjelder ikke Furebergselva).

Alle tre vassdragene ble vernet mot vasskraftutbygging gjennom Verneplan IV, St.prp. nr. 118 (1991-92). For Hattebergvassdragets del er det særlig de store natur- og kulturverdiene ved siden av områdets betydning for friluftslivet det ble lagt vekt på. Imidlertid var man klar over at det forelå planer for opprusting og utvidelse av Muradalen kraftverk, og gjennom vedtaket holdt man muligheten åpen for en realisering av dette i framtida. For Æneselva vektla man særlig elvas betydning som brevassdrag samt type- og referanseverdien, friluftinteressene og store natur- og kulturfaglige verdier. Furebergselvas viktigste særpreg er at nedbørsfeltet er lite berørt av inngrep, samt at vassdraget angivelig representerer kystheitypen i et område som ikke var dekket av tidligere verneplaner.

1.2 Hydrologi og vannkvalitet

Med et delvis unntak av Hattebergvassdraget er vassdragene påvirket av smeltevatn fra Folgefonna og noen mindre breer. Smeltevatnet fra de høystliggende feltene sikrer stabil minstevassføring fra juni til september og er avgjørende for oppgang av laks/sjøaure og utøving av fiske. I tørre perioder utgjør smeltevatnet det meste av tilsiget og gjør at fisk kan gå opp, og fisket kan utøves kun kort tid etter en regnskur. Lokalt blir vassføringen sagt å være marginal i alle vassdragene.

Vassdragene i Rosendalsområdet har en topografi som er uvanlig både lokalt og på hele Vestlandet. Alle vassdragene er korte, de fleste vatna er høytliggende. Dalbunnene er lange og slake, og i de fleste elvene går det opp laks og sjøaure. I de øvre delene av vassdragene ligger pH-verdiene mellom 5.0 og 5.5, i de nedre delene jevnt over 5.5. Hovedsakelig har en ment at vannkvaliteten ikke avgrensene for rekruttering og overlevelse av fisk, kanskje med unntak av enkelte høytliggende vatn. Imidlertid har Kålås m.fl. (1996) konkludert med at vasskvaliteten i Hattebergelva i 1995 og 1996 var for dårlig til at laks kunne reprodusere der.

Fjellområdene som vassdragene drenerer fra er generelt nedbørrike, hvilket er av stor betydning for vassføringen i vassdragene ettersom ingen av dem er spesielt store. Enkelte steder på Folgefonna antas årsnedbøren å overstige 4000 mm i betydelig grad, mens den ved Rosendal er om lag 1800 mm. Midlere årlig avrenning i Hattebergelva er 128,4 mill m³, men ved utløpet i fjorden (etter samløpet med Melselva) er det ca. 220 mill m³ (Kvinnherad Energi 1998). Vassdragenes samlede nedbørsfelt er såvidt i overkant av 150 km² (Tab. 1). De fleste innsjøene ligger i fjellet, men den største er Myrdalsvatnet innerst i Melsdalen (374 m.o.h.), med sine 1,7 km². Dette er samtidig den lavereliggende innsjøen i de tre vassdragene. Det er ellers Hattebergelva som er rikest på innsjøer, og det er også i dette delvassdraget de største bruksinteressene som er knyttet til vassstrengen har vært og fremdeles er.

Hattebergvassdraget er resipient for all bosetning og næringsvirksomhet i nedbørsfeltet. Ovenfor baroniet finnes likevel bare noen få boliger, og de fleste av disse har septiktanker med etterfølgende infiltrasjon i grunnen. Elva er i dag ikke synlig påvirket av dette. Æneselvas og Furebergelvas betydning som resipient er enda mer avgrenset. Imidlertid er samtlige nedbørsfelt mye nyttet som beite for husdyr.

Hattebergelva er drikkevatnreservoar for Rosendal. Inntaket ligger en snau km nedstrøms dagens plassering av Muradalen kraftstasjon.

1.3 Arealopplysninger

1.3.1 Arealbruk og planstatus

Store deler av nedslagsfeltene til de tre vassdragene er knyttet til fjellområder over 600 m.o.h., og det er også her samtlige innsjøer av betydning med unntak av Myrdalsvatnet ligger. Fjellområdene nyttes stort sett til beite, men er også attraktive områder i friluftslivssammenheng, og flere merkede turløper går gjennom områdene.

Under skoggrensa er kulturpåvirkningen langt større. Av landbruksaktiviteter er igjen beite den dominerende faktor, både av sau og flere steder storfe. Landskapet i Muradalen og Melsdalen bærer i stor grad preg av å ha vært omfattende beitet i lang tid. Særlig i Muradalen er også utmarka i stor grad ryddet for kratt og stein, men dyrkes ikke spesielt aktivt i dag annet enn fra baroni-området og nedover. Imidlertid er nedslagsfeltene under skoggrensa i stor grad skogkledde. Furuskog er i utgangspunktet det naturlige, og bjørk der furu ikke har gode nok vilkår, men omfanget av innplantet gran er sterkt flere steder. Særlig framtrepende er dette i deler av Melsdalen, der man også finner noen felt med lerk. Mye kulturskog til tross — skogbruk er ingen dominerende aktivitet i disse områdene i dag, men i nærområdene til Rosendal er liene flere steder snauet for skog.

Flere stølsområder vitner om aktiv stølsdrift i tidligere tider. I dag brukes disse mest til rekreasjon og utfart.

Selv om Hattebergelva inngår i et vassdrag som er varig vernet mot kraftutbygging, er kraftpotensialet her allerede delvis utbygd og har vært det siden 1920. Innerst i Muradalen ligger Muradalen kraftverk, som får vatn gjennom en rørgate med inntak ovenfor Ringeriks fossen. I samband med denne reguleringen er det også gjennomført mindre reguleringer av Prestavatn og Svartavatn, med reguleringshøyde på 3,5 m i begge vatna. Muradalen kraftverk produserer i dag om lag 8,5 GWh og utnytter kun en del av vassføringen i vassdraget. Kraftverket er gammelt og nedslitt, og det har lenge foreligget planer om opprusting og jamvel flytting og utvidelse av dette. Totalt kan en utvidelse av kraftanlegget øke produksjonen i Hattebergvassdraget til vel 74 GWh. Planene har vært kjente og utredet over lang tid, og det er tatt høyde for realisering av dem innen visse grenser i forbindelse med vernet som ble etablert gjennom Verneplan IV. I St. prp. nr. 118 (1991-92) heter det således bl.a.: *«De mer omfattende kraftutbyggingsplanene som tidligere er vurdert synes nå å ha konkretisert seg til en opprusting/utvidelse av det allerede eksisterende kraftverket i Muradalen. Departementet tilrår at Hattebergvassdraget tas med i verneplanen, men forutsetter at dette ikke er til hinder for en eventuell opprusting av kraftverket i Muradalen der en også vurderer magasineringsmulighetene».*

Det alt overveiende av nedslagsfeltene til de tre vassdragene figurerer som LNF-områder i kommuneplan for Kvinnherad, som er fra 1989. Kommunen har startet opp arbeidet med kommunedelplan for Muradalen, et arbeid som tar utgangspunkt i Stadanalyse Rosendal, som ble slutført i 1996. Kultur- og landskapsvern er en av hovedproblemstillingene i denne analysen.

Det finnes ingen verneområder etter naturvernloven i nedbørsfeltene i dag, men samtlige vassdrag har betydelige deler av sine nedbørsfelt innenfor de foreslåtte grensene for Folgefonna nasjonalpark. Dette gjelder også områdene som vil bli berørt ved en evt. utvidelse av Muradalen kraftverk. Det er «tatt høyde» for muligheten for å realisere tiltaket gjennom følgende merknad fra Miljøverndepartementet til St. meld. nr. 62 (1991-92) Ny landsplan for nasjonalparker og andre større verneområder i Norge: *«Hattebergvassdraget er tatt med i verneplan IV, men det åpnes for konsesjonsbehandling av et opprustingsprosjekt for Muradalen. Dette prosjektet forutsettes ikke å komme i konflikt med verneinteressene i området».*

Disse planene for Muradalen kraftverk synes imidlertid nå å være uaktuelle ettersom regjeringen våren 2001 — etter lang tids vurdering — bestemte å gå imot dette prosjektet.

Etter kulturminneloven gjorde Riksantikvaren 16. juni 1995 vedtak om midlertidig fredning av et nærmere spesifisert område i tilknytning til Baroniet i Rosendal. Etter klage fra flere parter ble imidlertid vedtaket opphevet av Miljøverndepartementet 16. november samme år.

1.3.2 Inngrepsstatus

Av de tre vassdragene er Furebergelva den mest urørte, og Hattebergvassdraget det mest påvirkede mht tekniske inngrep. En oversikt over status for urørt natur i de ulike nedslagsfeltene framkommer på kartvedlegg nr. 3. Urørt natur er definert som områder som ligger i en definert minimumsavstand fra nærmeste tekniske inngrep (ikke alle menneskeskapte objekter og -aktiviteter regnes som tekniske inngrep i denne sammenheng).

Hattebergelva. De fleste tekniske inngrep finnes fra Baroniet og nedstrøms dette. Disse er naturlig relatert til tettstedet Rosendal, med sin bosetning og næringsaktivitet. I tillegg krysser en større kraftlinje (300 kV) elva ovenfor samløpet med Melselva, og en rekke større og mindre veier skjærer gjennom landskapet her. Inngrepene i dette området er så mange at en detaljert oppstilling har lite for seg.

Ovenfor Baroniet er de viktigste inngrepene disse

- Grusvei inn til Muradalen kraftverk. Den er kjørbær for biler, men er åpen kun for personer med rettigheter i området.
- Muradalen kraftverk, med tilhørende rørgate opp mot Ringeriksfossen.
- Regulering av Prestavatn og Svartavatn i samband med Muradalen kraftverk.
- 22 kV kraftlinje ut dalen for å bringe fram kraftproduksjonen.
- Drikkevatnanlegg i elva, 800 m nedenfor Muradalen kraftverk.
- Forbygning av en del sideelver til Hattebergelva.
- Oppdyrking, primært i de nedre deler.
- Mindre grustak, primært i de nedre deler.
- Stedvis innplantning av gran, dog i mindre utstrekning enn i Melsdalen og Ænesdalen.

Melselva. Generelt foregår mindre menneskelig aktivitet i dette dalføret enn langs Hattebergelva, men påvirkningen er likevel tydelig.

De viktigste inngrepene er

- Grusvei inn til Myrdalsvatnet, dels på begge sider av elva. Kjørbar for vanlig personbil, men kun for grunneiere og andre med rettigheter.
- 300 kV kraftlinje fra Mauranger mot Matre passerer deler av nedbørsfeltet.
- En mindre (eldre) regulering av Myrdalsvatnet, uten betydning i dag.
- Svært store arealer, særlig på elvas nordvestside, er tilplantet med gran.
- Noen sidebekker til Melselva er forbygd.
- Konsentrert hyttebygging flere steder rundt Myrdalsvatnet, foruten ansamling av naust ved utløpet.
- Oppdyrking.

Æneselva. Nedslagsfeltet er langt mindre påvirket av tekniske inngrep enn Hattebergvassdraget.

Inngrepene er i hovedsak konsentrert til vassdragets nederste deler, og er

- Riksveien krysser vassdraget nær utløpet.
- 300 kV kraftlinje Mauranger-Matre krysser vassdraget noe lenger inne enn veien.
- Noe vassdragsnær bebyggelse ved elvas aller nederste deler.
- Grusvei inn til Ænessetra, kjørbare for vanlig privatbil, men stengt for personer uten rettigheter.
- «Laksepark», som henter vatn fra elva.
- En del innplanting av gran innimellom furuskogen, men i langt mindre grad enn i Melsdalen.
- Litt oppdyrking, men ikke omfattende arealer annet enn helt nederst.

Furebergelva. Dette nedbørsfeltet er avgjort det minst påvirkede av tekniske inngrep.

De som bør omtales er

- Rv 13 krysser vassdraget nederste deler.
- 300 kV kraftlinje Mauranger-Matre krysser vassdraget.
- Grusvei er anlagt fra riksveien og et stykke innover dalen, men ikke langt sammenliknet med Æneselva og Hattebergvassdraget.
- Noe granplanting, men beskjedent i forhold til de øvrige vassdragene her.

1.4 Rapportens målsettinger og begrensninger

Denne rapporten har som målsetting å oppsummere og verdivurdere de dokumenterte verneverdier i 3 vassdrag som er varig vernet mot kraftutbygging. De er alle vernet gjennom samme verneplan (Verneplan IV), men kunnskapsgrunnlaget var svært ulikt mellom vassdragene den gang og er det ennå. Kvalitetene i Hattebergelva er uten tvil best dokumentert, mest av alt som en følge av de foreliggende kraftutbyggingsplaner og utredninger som følger som en konsekvens av dette.

Det er utarbeidet flere «generasjoner» veiledere til VVV-prosjektet. Malen som er benyttet til denne rapporten er datert november 1998. Denne malen vektlegger 5 ulike hovedtema, hvor delområder eller objekter skal verdivurderes og klassifiseres. Denne utelukker imidlertid ikke at det kan finnes andre verdier for vassdragets verneverdi enn hva som er pekt på i rapporten. Kunnskapsgrunnlaget varierer mye mellom de ulike hovedtema og også mellom vassdragene, og oppsummeres slik:

Prossesser og former skapt av is og vann. Generelt bra kartlagt i Hattebergelva, noe mer ufullstendig for Melselvas del. Mangelfullt når det gjelder Æneselva og i særlig grad for Furebergelvas del.

Biologisk mangfold. Generelt best kartlagt når det gjelder botanikk, klart mangelfullt i samtlige nedbørsområder når det gjelder zoologiske verdier, med unntak av nærområdene til Baroniet og forekomst av innlandsfisk. Kunnskapsgrunnlaget er utilstrekkelig for Æneselvas og Furebergelvas del, hvilket er beklagelig ettersom særlig Æneselva kan huse særpregede og interessante zoologiske forekomster. Kunnskapen er særlig mangelfull når det gjelder forekomst av rødlistearter.

Landskapsbilde. Generelt bra kjent, men situasjonen i Æneselvas og særlig Furebergelvas nedbørsfelter er mangelfullt beskrevet. Et problem er likevel at dette fagfeltet ofte er gjenstand for svært subjektive vurderinger, og denne rapporten er intet unntak.

Friluftsliv. Bruken av områdene i denne sammenheng er i utgangspunktet godt kjent, men lar seg vanskelig kvantifisere ettersom det ikke finnes turishytter i området og heller ikke andre objekter der det føres statistikk over bruk og aktiviteter.

Kulturminner. Særlig Hattebergvassdraget har store kulturhistoriske verdier ved Baroniet og Rosendal tettsted, og disse objektene er naturlig nok godt dokumenterte. Kunnskapsnivået er ringere når det gjelder resten av vassdragenes nedbørsfelter, og har i praksis vist seg vanskelig å få fullgod oversikt over.

2.0 PROSESSER OG FORMER SKAPT AV IS OG VANN

Samlet sett regnes de tre vassdragene som ganske representative for de mange vassdragene som har sitt utspring fra Folgefonna. Ingen av de tre er blant de mest brepåvirkede, men Furebergselva og i særlig grad Æneselva har avrenning fra mindre deler av breen. Hattebergvassdraget har ikke dette, men innenfor dette vassdraget ligger noen mindre fonner ved Juklavasskruna. Innslaget av brevann i dette vassdraget er således langt mindre.

Landskapet karakteriseres av store kontraster, med stort relieff og et betydelig geofaglig spekter innenfor et begrenset areal (Holm-Larsen 1982, Rye m.fl. 1991). Grunnfjellet er antatt å representere en vestlig del av Telemarkformasjonen. Bergartene utgjøres vesentlig av granitt, grandioritt og gabbro (Kvale 1946). Granitten er grovkornet og har karakter av alkalikalkgranitt (Mortensen 1942). En bred sone av gabbro strekker seg gjennom området, men grensen er gjennomgående lite markert. Spredt omkring i gabbro-sonen finnes mindre forekomster av epidot, olivin, serpentin og kleberstein (Holm-Larsen 1982).

Store deler av nedslagsfeltene er sterkt preget av glasial erosjon. De største løsmassene finnes i Melsdalen og Muradalen, men også i høyder på 800-900 m.o.h. finnes større morener. I fjellet finnes også eldre (paleiske) former bevart, og områdene ved Melderskin og Bjørndalstindane utmerker seg i en regional sammenheng i så måte (Holm-Larsen 1982).

Geofaglig regnes Æneselva og Hattebergvassdraget å ha stor verneverdi, mens Furebergelva er gruppert i kategorien «liten verneverdi» i denne sammenheng (Rye m.fl. 1991). I en sammenstilling av 31 vassdrag på Vestlandet som ble vurdert i samband med Verneplan IV får Æneselva poengsummen 13,0 — helt i toppsjiktet blant de vurderte vassdragene. Det er særlig denne elvas egenart sammen med nytten i forskning og undervisning som er utslagsgivende. Hattebergvassdraget får tilsvarende poengsummen 10,5 og scorer høyest på kriteriet «mangfold». Furebergelvas poengsum er 8,5. Generelt regnes særlig Æneselva å ha stor type- og referanseverdi.

2.1 Vassdragslementer og dagens prosesser

Dette avsnittet er i sin helhet basert på Rye m.fl. (1991).

Hattebergvassdraget. I tillegg til eldre skredavsetninger, som særlig finnes som mer eller mindre vegetasjonskledde urer, er steinsprang, steinskred, jordskred og snøskred aktive prosesser i betydelige områder innen nedbørsfeltet. Dramatisk topografi i nærområdet til der folket bor, er med på å gjøre slike prosesser påtrengende i dagliglivet.

Også fluviale prosesser er virksomme i dag. Det finnes betydelige resente elvesletter i Muradalen, der Hattebergelva til dels meandrerer. På disse elveslettene skaper flommer stadige endringer både i sedimentfordeling og utseende. Det er stort innhold av blokker og stein i materialet i elveslettene i Muradalen. I dette området finnes også resente snøskredvoller.

Ved Muradalens terskel er det relativt åpne dalføret innenfor avstengt av fjellknausen Skolten (175 m.o.h.). Herfra og ned mot Baroniet går elva i gjel og fosser, bl.a. i den imponerende Hattebergfossen. Nedenfor er landskapet åpent og Hattebergelva løper stort sett rolig ned mot fjorden. Elveløpene i områdene ved de lavtliggende elveslettene er for det meste forbygd.

Æneselva. Dalbunnen mellom Hestabotnen og terskelen ved Kalvakutten-Svartaberget er svært interessant og instruktiv når det gjelder fluviale prosesser. Særlig i området fra Storemyr til Ænessetra går elva i meandere som stadig er under utvikling. I de betydelige dalfyllingene endres løpsmønsteret i takt med vassføringen. Under flommer spres finkornede flomsedimenter ut over elveslettene.

De store myrområdene er i dag i betydelig grad drenert ved grøfting, særlig ved Ænessetra. Både ovenfor og nedenfor dette området går elva i stor grad i stryk og fosser. Dette har sammenheng både med innsnevring i dalbunnen og større gradient på elva. I disse partiene er elveløpet i stor grad oppfylt av blokker og stor stein. Det er aktive skredprosesser i vassdraget, særlig steinsprang/steinskred, men også snøskred og jordskred er hyppige.

Furebergelva. Det er aktive skredprosesser i vassdraget, særlig steinsprang og steinskred, men også en del snøskred. I elveløpet fra Furebergfossen og oppover er bunnen oversådd med blokker og stor stein. Her går elva i stryk og i mindre fosser og gradienten er forholdsvis stor.

2.2 *Former og spor etter avsluttede prosesser*

I høytliggende fjellområder finnes slake, avrundede landskapsformer. Dette er rester etter det gamle (paleiske) førglasiale landskapet. Likevel er det den glasiale erosjon som først og fremst gjenspeiles i landskapsformene. Både Muradalen og Melsdalen er hengende dalfører i forhold til den store og åpne landskapsforsenkningen eller «gryta» vi har i Rosendalområdet. Begge dalførene har i lengderetningene slak og flat bunn etter at en har kommet opp i høyden. De ender i karakteristiske botner med svært steile bakkanter opp mot høyfjellsområdene, og er dermed å betrakte som botndaler. I slike botndaler er det vanlig med terskler og bassenger. Over tersklene går både Melselva og Hattebergelva i stryk og fosser, mens bassengene enten er oppfylt av løsmasser eller vann. Innerst i Melsdalen ligger således det store Myrdalsvatnet (374 m.o.h.) i en typisk botn. Tilsvarende bassenger i berggrunnen i Muradalen er oppfylt av løsavsetninger.

Dalførene har karakteristiske U-former, med svært bratte sider og relativt åpen og flat bunn. Mange steder er det stor skredaktivitet i dalsidene. I forhold til hoveddalførene finnes også en lang rekke mindre sidedaler som munner ut høyt oppe i hoveddalenes sider, og som dermed er hengende. Det beste eksempelet på dette er Ringerikselvas nedbørsfelt.

Denne elva skjærer seg i gjel og kløfter ned i fjellpartiet mellom Markaskorane og Botnafjell, og ender i den imponerende Ringeriksfossen.

Ænesdalen og Furebergdalen har begge et temmelig rettlinjet forløp. De er begge relativt dypt nedskåret i platåliknende fjellområder, med slake og avrundede former, og disse nabodalførene har mange geomorfologiske fellestrekk. Den største forskjellen er å finne i dalførenes nederste deler. Furebergdalen er mest preget av brepåvirkning ytterst og innerst. Ved utløpet er dalbunnen hengende høyt over Maurangerfjorden, og her ligger derfor den imponerende ca. 50 m høye Furebergfossen. Det er her en formidabel spranghøyde fra fossens overkant til Maurangerfjordens bunn. Ænesdalen ender ikke på slikt hengende vis, og dalbunnen er mer jevnt skrånende mot elvas utløp i fjorden.

I fjellområdene ligger en del morenerygger avsatt ved isens rand under og i sluttfasen av siste istid. Den flotteste randmoreneryggen befinner seg på vestskråningen av Nordlifjellet, NV for Myrdalsvatnet. Denne ryggen er 1-3 m høy, følger fjordsiden fra 790 m.o.h. i sør til 870 m.o.h. i nord, der den bøyer av mot øst mot Myrdalsvatnet hvor den ender 910 m.o.h. En tilsvarende morenerygg er avsatt ved munningen av store Laurdal mot Muradalen. Denne ryggen befinner seg på 810 m.o.h. og markerer øvre grense av et tykt bunnmorenedekke som når opp til ca. 800 m.o.h. Dette morenedekket følger vestsiden av Melderskin mot nord, der to tydelige morenerygger opptrer. Det er ellers flere andre rygger som ble avsatt av botnbreer i fjellområdet. De klareste eksemplene finnes umiddelbart nord for Juklevatnet (1035 m.o.h.) samt i indre del av Myrdalen. På nordsiden av Gygrastolen, mellom Ænesdalen og Furebergdalen, ligger en markert morenerygg opp til 970 m.o.h.

Det tykke bunnmorenedekket på vestsiden av Melderskin ligger i skråningen nedover mot Melsdalen. Hele Melsdalens bunn og sider fra Myrdalsvatnet og ned til Rosendal er oppfylt av store mengder morenemateriale. I dette morenematerialet er det utviklet et imponerende ravinelandskap, ved at skredprosesser og sporadisk bekkeerosjon har laget forsenkninger (raviner) i morenen. Et nesten tilsvarende mektig morenedekke finnes også innover til om lag midtveis i Muradalen.

Både ved munningen av Melsdalen og Muradalen ligger det rester av store breelvavsetninger fra isavsmeltingstiden. Dette materialet ble avsatt i det daværende fjordbassenget der Rosendal ligger nå. I Melsdalen er dette rester av et breelvdelta med rotområde ca. 125 m.o.h., men med selve deltaflaten 85 m.o.h. Ved munningen av Muradalen ligger det på begge sider av Hattebergelva rester av et breelvdelta. Rotområdet på avsetningen nord for elva når ca. 115 m.o.h., mens det meste av deltaflaten ligger på 85-87 m.o.h. Avsetningen sør for Hattebergelva står i dag fram som en terrasse med toppflate ca. 87 m.o.h. (marin grense).

Ved Ænes, ved munningen av dalføret, er det store rester av en breelvavsetning, bygget opp til datidens havnivå. Disse avsetningene står i dag fram som terrassesystemer i flere nivåer fra den marine grense, som i dette området er 95 m.o.h., og nedover. Dette instruktive terrasselandskapet ligger fra sjøen og inn til den markerte fjellterskelen ved Kalvakutten-Svartaberget, der dalføret nesten er avsnørt, før det igjen utvider seg videre sørover.

2.3 Utvalgte delområder og objekter

P1 Elveslette i Muradalen

Elvesletta langs Hattebergelva fra Skolten og innover mot Muradalen kraftverk er et framtrædende landskapselement, og stedvis så flat at elva dels meandrerer. Egentlig er dette et basseng i en botn fylt med løsmasser, i motsetning til Melsdalen der bassenget er fylt med vatn (Myrdalsvatnet). De mest elvenære områdene er bevokst med oreskog som galleriskog. Ellers er imidlertid store deler av elvesletta sterkt påvirket ved oppdyrking og steinrydding, foruten stølsveien som går parallelt med elva.

P2 Ringeriksfossen

Et mektig landskapselement som delvis er påvirket av kraftutbygging, og som kan bli gjenstand for dette i forsterket grad avhengig av utfallet av den pågående konsesjonssak vedr. Muradalen kraftverk. Ringeriksfossen kaster seg utfor et hengende dalføre ned mot hoveddalføret i Muradalen. Et av de aller mest imponerende fossefall i de tre nedbørsfeltene, men delvis noe «bortgjemt» i landskapet, slik at det kreves en viss fysisk innsats for å få et helhetlig inntrykk av fossen. Ringeriksfossen har også botaniske kvaliteter (se biologisk mangfold).

P3 MG-terrasser ved Baroniet

Dette er en del av store masser med sand og grus med terrassenivå på 86 m.o.h. (= marin grense) som ble avsatt da isen trekte seg tilbake etter Yngre Dryas. Trolig ble viften framfor Muradalen avsatt like framfor iskanten. Den sentrale delen er seinere erodert vekk av Hattebergelva, og det er terrasserester både nord og sør for elva (se P4). Terrassene er ujevne, men har en markert utflating 86 m.o.h. nord for elva. Terrassene er viktige for rekonstruksjonen av tilbakesmeltingen etter Yngre Dryas i Rosendalsområdet. Avsetningene viser at mens breen i selve Hardangerfjorden smeltet raskt vekk, lå det fremdeles dalbreer på vestsiden av Folgefonnshalvøya. Sandinnholdet i morenen forventes å være høyt. Forventet innhold av sand og grus er 636.000 m³ over et totalareal på 64 daa (NGU hjemmeside 1999). P3, P4 og P5 er de eneste kvartærgeologiske forekomster i de tre nedbørsfeltene som omfattes av forslaget til kvartærgeologisk verneverdige objekter/områder i Hordaland (Hunnes & Anundsen 1985).

P4 MG-terrasser Malmanger

I realiteten en del av samme terrasser som P3, men avsatt i søndre dalside. Forventet innhold av sand og grus 956 m³ over et totalareal på 96 daa (NGU hjemmeside 1999).

P5 MG-terrasser Nedre Melsdalen

Som P3 er dette er en del av store masser med sand og grus med terrassenivå på 85 m.o.h. (= marin grense) som ble avsatt da isen trekte seg tilbake etter Yngre Dryas. Terrassene her er vifteformete med mindre dreneringsspor. I sørenden av avsetningen er det et relativt stort massetak. Selve terrasseformen er markert. Sammen med P3 er terrassene er viktige for rekonstruksjonen av tilbakesmeltingen etter Yngre Dryas i Rosendalsområdet. Avsetningene viser at mens breen i selve Hardangerfjorden smeltet raskt vekk, lå det fremdeles dalbreer på vestsiden av Folgefonnshalvøya. Sannsynlig volum: 2.725.000 m³ over et areal på 272 daa (NGU hjemmeside 1999).

P6 Æneselva

Dalbunnen mellom Hestabotnen og terskelen Kalvakutten-Svartaberget er svært interessant og instruktiv, ikke minst når det gjelder fluviale prosesser. Særlig elvesletta fra Storemyr til Ænessetra utgjør et av Hordalands mest instruktive områder med meandrerende elv. Her går elva i meandre som stadig er i utvikling. Elveløpet skifter mellom stilleflytende loner og partier med en viss strykutvikling. De fluviale prosessene i meanderdannelsen er aktive og klare. I de betydelige dalfyllingene endres løpsmønsteret i takt med vannføringen. I tilknytning til elvesletta finnes også store myrområder, som nå i betydelig grad er drenert ved grøfting.

P7 Botn ved indre ende av Myrdalsvatnet

Typisk for dalførene på denne siden av Folgefonna er at de ender i karakteristiske botner med svært steile bakkanter opp mot høgfjellet. I slike daler er det vanlig med terskler og bassenger. Over tersklene går Melselva i stryk og fosser, mens bassenget i dette tilfellet er fylt med vatn (Myrdalsvatnet). Denne botnen er kun en av flere i de aktuelle nedbørfeltene, men den største og mest markante, med svært steile og ofte tilnærmet vegetasjonsløse fjellsider.

P8 Furebergfossen

Det finnes flere spektakulære fossefall i nedbørsfeltene, men Furebergfossen er den lettest tilgjengelige og vel også den mest særpregete. Den er vel 50 m høy og kaster seg utfor Furebergdalen ned mot Maurangerfjorden, helt i enden av dalføret. Den har fått sin høyde og steile form som en følge av Furebergdalens utforming — dette dalføret stiger ikke jevnt fra havnivået slik man ofte ellers ser i vassdragene på vestsiden av Folgefonnshalvøya, men lengdeprofilen er i stedet trappetrinnsformet. Fra Furebergfossen og innover til Dyrskardheia er dalbotnen relativt bratt opp til ca. 500 m høyde.

P9 Folgefonna

Folgefonna er Hordalands største bre, og for tiden gjenstand for stor oppmerksomhet i samband med planene om å opprette Folgefonna nasjonalpark. Geofaglige momenter er selvsagt blant de viktigste i en slik vurdering. Kun mindre deler av breen drenerer til de aktuelle vassdragene, og da utelukkende mot Æneselva og Furebergelva. Imidlertid er hele landskapet i denne regionen sterkt preget av breens aktivitet både i nåtid og i særdeleshet i fortid.

P10 Småbreer ved Juklavasskruna

Disse mindre breene sees normalt på som en del av Folgefonna, men ligger noe geografisk isolert fra hovedbreen. De ligger på Juklavasskruna og Bjørndalstindane, i vannskillet mellom Hattebergelva, Melselva og Æneselva. De er i realiteten de vestligste forekomstene av permanent is i Hordaland.

Tabell 1 Verdivurdering av prosesser og former skapt av is og vatn. Delområder med *** foreslås til kategorien Nasjonal verdi, ** Regional verdi og * Lokal verdi, se også kartvedlegg for prosesser og former skapt av is og vatn.

Nr.	Delområde	Grad.	Hovedkriterier					Støttekriterier			
			H01	H02	H03	H04	H05	S01	S02	S03	S04
P1	Elveslette Muradalen	*		*					*		*
P2	Ringeriksfossen	*					*	*	*		*
P3	MG-terrasser Baroniet	**		*		*			*	*	*
P4	MG-terrasser Malmanger	**		*		*			*	*	*
P5	MG-terrasser Melsdal	**		*		*			*	*	*
P6	Æneselva	***		*	*		*	*	*	*	*
P7	Botn Myrdalsvatnet	*			*				*		*
P8	Furebergsfossen	*					*		*		*
P9	Folgefonna	***	*	*		*			*		*
P10	Småbreer Juklavasskruna	***	*	*		*			*		

H01 Urørthet
H02 Historisk dokument
H03 Mangfold
H04 Typiskhet
H05 Sjeldenhet

S01 Sårbarhet
S02 Del av system
S03 Forskningsverdi
S04 Pedagogisk verdi

3.0 BIOLOGISK MANGFOLD

3.1 Ferskvannsbiologi

Ferskvannsbiologiske forhold er forholdsvis bra undersøkt i vassdragene gjennom flere Samla Planprosesser og konsekvensutredninger i samband med opprusting og utvidelse av Muradalen kraftverk. Likevel ligger de fleste av disse undersøkelsene noe tilbake i tid, og dette fagfeltet er ikke blitt oppdatert i samband med konsekvensutredningene for Folgefonna nasjonalpark.

Ferskvannssøkologi

Når det gjelder bunndyr og andre akvatiske evertebrater er Hattebergelva og Melselva de dårligst undersøkte områdene, ettersom dette vassdraget merkelig nok ikke ble undersøkt for dette fagfeltet i forkant av Verneplan IV. Det er imidlertid ikke grunn til å regne med at disse elvene er så svært forskjellige fra Furebergselva og Æneselva. Furebergelva har en sparsom akvatisk fauna, med kun 20 påviste arter/grupper i vassdraget og 85 individer pr. 2 min. roteprøve, hvilket regnes som temmelig lave verdier. Den registrerte faunaen her besto nesten utelukkende av forsurestolerante arter (Raddum & Fjellheim 1990). Æneselva er meget gold og næringsfattig i øvre deler, men produktiviteten tiltar i nedre deler av vassdraget. Biotoputvalg og fauna i Æneselva var den rikeste blant vassdragene med utspring fra Folgefonna som ble vurdert ved Verneplan IV, og verneverdien således stor (Raddum & Fjellheim 1990). Det ble her funnet indikasjoner på god vannkvalitet, og flere forsuringsfølsomme arter ble registrert.

Laks og sjøaure

Med unntak av Furebergelva (Furebergfossen hindrer oppgang) er samtlige av de aktuelle elvene lakse- og sjøaureførende. Æneselva har ca. 8 km lang strekning med tilgang for anadrome fiskeslag. I Hattebergvassdraget er den lakseførende delen av elva totalt ca. 5 km; 1,5 km i Hattebergelva (opp til Hattebergfossen), 3 km i Melselva samt de nedre 0,5 km som er felles for de to elveforgreiningene. Den samlede elvestrekning som produserer laks- og sjøaureyngel er imidlertid her 9,5 km ved at det årlig blir satt ut 35.000 laks- og sjøaureyngel (pr. 1990) og/eller settefisk av de samme artene. Hattebergelva har størst fangst av laks, mens det i Melselva er sjøaure som står for de største fangstene (Tabell 2). I tørre perioder har fisken begrensede muligheter til å gå opp i elva. Kålås m.fl. (1996) konkluderer med at vasskvaliteten i Hattebergelva i 1995 og 1996 var for dårlig til at laks kan reproducere der. Det ble ikke funnet laksunger i elva ved elektrofiske i 1995. I 1990 ble det funnet 4 laksunger. Dette viser at laksebestanden i Hattebergelva er svært tynn i dag, og muligens er det rømt oppdrettslaks som utgjør det meste av laksen som blir fanget i vassdraget.

Tabell 2 Oversikt over salg av fiskekort og rapporterte fangster av laks, sjøaure og røye i Hattebergvassdraget 1995-1997 (fra Høivik 2000).

Elv	Kortsalg (stk.)			Fangst (kg)		
	Døgnkort	Månedskort	Sesongkort	Aure	Laks	Røye
Hattebergelva						
1995	21	0	10	8	89	0
1996	12	0	8	11	158	0
1997	26	0	13	19	224	6
Melselva						
1995	55	2	25	102	49	24
1996	31	4	19	112	35	2
1997	13	3	13	33	78	1

Samlet produserer disse tre elvene store mengder sjøaureunger som danner grunnlaget for et rikt dorgefiske etter sjøaure i fjordområdene. Dette fisket er svært attraktivt lokalt og for tilreisende og har stort omfang.

Innlandsfisk

I tillegg til laks og sjøaure går det også noe ål opp i vassdragene. Likevel er det ferskvassaturen som er den viktige arten blant innlandsfiskene. Den forekommer i så godt som samtlige vatn og elvestrekninger, ofte i selvrekutterende bestander av fin kvalitet. Dette gjelder f.eks. Prestavatn (598 m.o.h.) som er en regulert innsjø. I Øyravatn er bestanden tettere og kvaliteten på fisken er under middels. Gyteforholdene er bra i mange av vatna. I Svartavatn har det blitt satt ut fisk noen ganger, og det har jevnt blitt fanget stor aure av fin kvalitet i vatnet. Gyteforholdene er her sparsomme, men vellykket rekruttering skjer enkelte år. I Ænesvassdraget skal det finnes en selvrekutterende aurebestand av uvanlig flott kvalitet og størrelse i Vatnastølsvatn (389 m.o.h.), og også i Rundevatn skal det finnes aure av fin kvalitet. I Furebergelva er forholdene vedr. aureforekomster mangelfullt kjent, men sannsynligvis forekommer ferskvassaturen i samtlige vatn og elvestrekninger også her.

3.2 Naturtyper

Vassdragene i Rosendalsområdet har en topografi som er uvanlig både lokalt og på Vestlandet. Alle vassdragene er korte, dalbunnene lange og slake og de fleste av vatna er høytliggende. Dette gjør at typiske våtmarkslokaliteter er lite representert, annet enn ved relativt kalde og oligotrofe fjellvatn, delvis påvirket av smeltevatn fra breen. Slike lokaliteter er sjelden spesielt rike i biologisk forstand, ei heller i dette området. De meanderende elvestrekningene langs Æneselva og delvis i Muradalen er likevel interessante biotoper biologisk sett, dels i kraft av sine galleriskoger av gråor. Disse er til dels sterkt beitepåvirket (storfe), men erfaringsmessig er gråorskog blant de mest produktive skogområdene som finnes på Vestlandet.

Det finnes mye gråor i de tre nedslagsfeltene, hvilket bidrar til et allsidig og rikt fugleliv. Stedvis vokser også en del mindre felt av osp. Mer tradisjonell edellauvskog er dårligere representert, annet enn i Markaskorane innerst i Muradalen og fra Baroniet og nedover.

Det er heller furuskog som naturlig sett dominerer i nedbørsfeltene, og flere steder er den gammel (mer enn 300 år gammel) og av god kvalitet. Imidlertid er naturskogen mange steder sterkt preget av innplantet gran, dels også hogst. I Ænesdalen har det således skjedd store endringer i skogbildet fra 1974 (da de første botaniske registreringer ble gjort) til 1989 — forandringer som sterkt medvirker til at et område her ikke ble innlemmet i verneplan for barskog på Vestlandet. Det foreligger flere «generasjoner» med botaniske undersøkelser i disse vassdragene (Fremstad 1974, Korsmo 1975, Odland & Fremstad 1989, Moe 2000).

Fjellområdene har en triviell og forholdsvis artsfattig flora, med mye blokkhav og lite vegetasjon (Moe 2000). Det foreligger helt ferske registreringer i forbindelse med utredninger vedr. Folgefonna nasjonalpark, og det er ikke påvist spesielt sjeldne planter i de tre vassdragenes nedbørsfelter. Fra skoggrensa i Taklia (Ænesdalen) og opp på Nonshaug vokser imidlertid fjellbjørk, en heller sjelden art på Folgefonnshalvøya (Moe 2000).

Det finnes flere store fosser i nedbørsfeltene, og slike områder er gjerne også spennende botanisk med spesialiserte arter lav og moser. Slike forekomster er påvist ved Ringeriksfossen (Ihlen 1996) og Furebergssfossen (Odland & Fremstad 1989).

Det finnes ingen etablerte naturreservater i de tre nedslagsfeltene, men store deler av områdene omfattes av de foreliggende planer for Folgefonna nasjonalpark. Heller ikke er noen enkeltstående trær vernet som naturminner. Et område med tilknytning til Baroniet og Baronihagen ble midlertidig vernet i 1995 på initiativ fra Riksantikvaren, men protester gjorde at dette vernet ble opphevet seinere samme år. Baroniet er det viktigste kulturlandskapet i området, og er også et særpreget område av betydning for det biologiske mangfoldet.

3.3 Vilt

Generelt er viltforekomstene i disse vassdragene langt dårligere kartlagt enn de botaniske kvaliteter. Dette til tross for at gråor- og furuskogområdene her utvilsomt er viktige viltbiotoper. Generelt er den vanntilknyttede faunaen langt dårligere utviklet, og begrenser seg helst til trivielle fuglearter som er typiske for elvestrekninger på Vestlandet (fossekall, strandsnipe, linerle). Området regnes å ha potensiale for klippehekkende rovfugl (Ugelvik m.fl. 1990), men få slike forekomster er konkret påvist.

Pattedyr

Fra gammelt av regnes Ænesdalen å være det viktigste vinter- og helårsområdet for hjort (Samla Plan 1990). Imidlertid er Kvinnherad i dag en svært god hjortekommune, med den kommunevis største avskytingen i hele landet. De tre nedbørsfeltene føyer seg inn i gode leveområder for arten. Rådyr og elg regnes som streifdyr i området, og flere observasjoner av begge disse arter kan tilsi at artene er i en etableringsfase. Muligens forekommer gaupe en svært sjelden gang i området. Tidligere opplysninger om at bjørn og jerv sannsynligvis forekommer fast i området medfører neppe riktighet — i alle fall må det regnes som utdaterte opplysninger i dag. Om oter finnes i dag er usikkert, men kan trolig påregnes her i framtida dersom artens reetablering i Hordaland fortsetter. Området skal imidlertid ha en god bestand av mår, mink og røyskatt.

Områdene omkring Baroniet består av en god del gamle bygninger, og er et attraktivt område for flaggermus. Imidlertid er kunnskapen om hvilke arter flaggermus som finnes både her og ellers i vassdragene mangelfull.

Fugler

Registreringsgrunnlaget er påfallende generelt og svakt. Imidlertid er det gjort registreringer i tilknytning til Baroniområdet i en årrekke, ettersom Universitetet i Bergen i mange år har arrangert feltkurs for biologistudenter her. I denne sammenheng er bl.a. gråorskogene revirkartert, men resultatene er aldri publisert.

De største ornitologiske interessene knytter seg til en antatt rik spurvefuglfauna i gråor- og furuskogene (Ugelvik m.fl. 1990), uten at disse forekomstene er tilfredsstillende spesifisert og dokumentert. Disse skogene er imidlertid av en slik beskaffenhet at en bl.a. må påregne bra forekomster av flere arter hakkespetter, og en finner da også en del hakkemerker etter slike arter her. Det finnes også hønsehauk her, foruten fast bestand av orrfugl og storfugl. Bestandene av sistnevnte arter skal imidlertid være små og spredte, med grenseområdene mellom Furebergelva og Ænesdalen som de viktigste områdene (Gjerde 1987). Ifølge Høvik (1984) skal forekomstene av fjellrype og lirype i fjellet være gode. Forholdsvis få sjeldne arter er påvist. Det er utarbeidet totale artslister for de tre vassdragene (Ugelvik m.fl. 1990), men disse må regnes som svært ufullstendige og burde avgjort vært komplettert.

3.4 Rødlistearter

En rekke rødlistearter er observert i nedslagsfeltene, men er sjelden spesifisert tilfredsstillende geografisk og lar seg derfor vanskelig inkorporere i VVV-sammenheng etter ønsket metode. Arter som med sikkerhet er påvist er: Hønsehauk, kongeørn, fiskeørn, vendehals, hvitryggspett, gråspett, dvergspett og svartand. Andre rødlistearter som sannsynligvis forekommer er jaktfalk og hubro. Svartanda er påvist i Prestavatn juni 1989, i et område som ble betegnet som en mulig hekkebiotop (Ugelvik m.fl. 1990). En rødlisteart som storsalamander, som er påvist i rikt monn andre steder i Kvinnherad kommune, er ikke påvist i de tre nedbørsfeltene.

Av planter er hinnebregne en rødlisteart (påvist i Hattebergvassdraget, men lokalitet ikke angitt; Ihlen 1996). Rødlisteartene bergmoldmose og kystsaltlav er påvist ved Ringeriksfossen (Ihlen 1996).

3.5 Utvalgte delområder og objekter

B11 Hattebergelva, lakseførende del

Gjelder elvestrekningen fra samløpet med Melselva og opp til Hattebergfossen (1,5 km), samt strekningen fra samløpet og ned til utløpsosen (0,5 km). Dette er den viktigste lakseførende elvestrekningen i de tre vassdragene, men også noe sjøaure går opp (fangststatistikk, se kap. 3.1). Oppgangen begrenses sterkt i tørre perioder med liten vassføring. Vannkvaliteten i elva er imidlertid ikke tilfredsstillende for reproduksjon av laks, og derfor er det ikke usannsynlig at en vesentlig del av laksen som fanges her i dag har sin bakgrunn i rømt oppdrettslaks.

B12 Melselva, lakseførende del

Gjelder elvestrekningen fra samløpet med Hattebergelva og ca. 3 km oppstrøms, til første større hinder i elva som laks og sjøaure ikke kan passere. Denne armen av Hattebergvassdraget er, i motsetning til Hattebergelva, langt viktigere for sjøaure enn laks. Fangststatistikk 1995-1997 er gitt i Tabell 2. Oppgangen begrenses sterkt i perioder med liten vassføring.

B13 Æneselva, lakseførende del

Æneselva er lakseførende i ca. 8 km fra utløpsosen i Maurangerfjorden, i praksis opp til Hestabotnen. Elva er best som sjøaureelv, villaks finnes bare i liten eller i dag kanskje ingen grad. Tilgjengelig fangststatistikk for de seinere år foreligger ikke. I nedre del av elva tas det ut noe vatn til et oppdrettsanlegg, såkalt «laksepark». Nedre deler av Æneselva har god vannkvalitet, og flere forsurningsfølsomme evertebratarter som *Crenobia alpina*, *Daphnia* sp., *Baetis rhodani*, *Diura nanseni* og *Apatania* sp. er registrert (Raddum & Fjellheim 1990).

B14 Ringeriksfossen

Nærområdene til Ringeriksfossen har flere arter moser og lav som er avhengige av fuktige voksesteder. Disse er blitt nærmere kartlagt i forbindelse med planene om opprusting og utvidelse av Muradalen kraftverk, som kan ha betydning for vassføringen i fossen (avhengig av hvilket utbyggingsalternativ som evt. velges). Ihlen (1996) har påvist lavarten gulskjell. Denne er ikke vanlig, men kan finnes rikelig lokalt. Kystsaltlav, som er oppført i kategori «sjelden» på den nasjonale rødlista (DN 1999), er funnet i seljeskog på en stor stein som hang utover elva. Av moser er bl.a. levermosen myrsløyfe påvist her, foruten bergfoldmose og krøkraspmose. Ringeriksfossen har nær 80 m fallhøyde og er et iøynefallende landskapstrekk fra egnede vinkler.

B15 Markaskorane

Edelløvskog langs Muradalens østside som tidligere er vurdert som verneverdig av Korsmo (1975). Skogen er seinere også undersøkt av Eik (1994) og Moe (2000). De vanligste treslag er ask, hassel, hegg, selje og bjørk. Alm utgjør en del av tresjiktet i skogen, men er også karakteristisk som spredtstående trær i eng og rasmark. I skogen er det til dels grovt skredmateriale av blokker og med lite vegetasjon. Edelløvskogarter forekommer spredt, som f.eks. myske, skogsvinerot og skogvikke. Mjødurt forekommer i mengder sammen med malurt, hundekjeks, vendelrot, skogstorkenebb, gulskolm, kystfrøstjerne, hundegras og rødsvingel.

Kransmynte er en varmekrevende art som indikerer et gunstig lokalklima under det bratte sørvendte berget. I forvittringsjord på hyller og i bergsprekker viser rødsildre og gulsildre at gabbroen i Markaskorane er næringsrik.

B16 Heimste Kulten

Lokaliteten er ikke vurdert av fagbotanikere og har således høyst usikker og udokumentert status. Her vokser imidlertid et mellomstort sammenhengende parti med grovstammet furuskog på morenejord. Tilsynelatende et interessant hekkeområde for hakkespetter og andre krevende fuglearter, men ytterligere dokumentasjon er påkrevd også her.

B17 Rothaug-Daurmålshaugane

Større furuskogsområde i nedre del av Furebergdalen opp til Dyrskardheia. Skogen strekker seg vestover til Daurmålshaug og henger her sammen med furuskogen i Ænesdalen. Opp til Tverrelva, ca. 370 m.o.h. er Furebergdalen sterkt påvirket av skogbruk med traktorveg og store hogstflater. Men fra Tverrelva og innover til sør for Rothaug finnes et interessant område med gammel furuskog som er uberørt av moderne skogbruk. Skogen har preg av lang kontinuitet med enkelte trær som trolig er over 300 år gamle. Også yngre trær er representert, og i skogen er det derfor stor aldersspredning uten en dominerende generasjon. Tre kronen til de eldste trærne har kraftige greiner og kronen er avrundet til flat i toppen. Dette tyder på stagnasjon i veksten. En del død ved forekommer. Trærne er ikke spesielt grovvokst, og stammediameteren er oftest under 30 cm. (Moe 2000).

B18 Taklia

Jevnt stigende dalside med sammenhengende, godt sonert skog. Gradvis overgang fra furuskog (med innblanding av bjørk) til nordboreal bjørkeskog og fjellhei. Skogarealet brytes kun av en del langstrakte sva som stadig blir overrislet. Det er ikke påvist spesielt sjeldne eller særpregede planter i Taklia, den primære verneverdien er mer knyttet til det typiske og hvor godt overgangene trer fram i landskapet (Fremstad 1974, Odland & Fremstad 1989).

B19 Furebergfossen

Vest for Furebergelva finnes blåbærfuruskog med en forekomst av knerot som er en sjelden orkidé i fylket. Under Skotberg, 200 m.o.h. er det registrert bergvegger med oseaniske kryptogamer. Lokalklimaet her er svært humid og påvirkes av den mektige fossen som ligger like ved. I en kløft vokser hinnebregne sammen med bl.a. praktvebladmose (Moe 2000). Fossen er påvirket av tekniske inngrep som kryssende riksveg og kraftlinje (noe oppstrøms).

B20 Prestavatnet

Oligotroft fjellvatn beliggende 610 m.o.h. mellom Geitbudalen og Ringeriksfossen. Vatnet er regulert med 3,5 m i dag i samband med Muradalen kraftverk, og dette kan bli utvidet i framtida avhengig av hvilke planer som måtte bli vedtatt for dette kraftverket. Prestavatnet har en tett, selvrekrutterende aurebestand av fin kvalitet, og sportsfisket i vatnet er attraktivt. Et individ av svartand (oppført som overvåkingsart i nasjonal rødliste) ble observert her i juni 1989 (Ugelvik m.fl. 1990). Det er neppe sannsynlig at arten hekker her, men det kan ikke utelukkes, og faunistiske forhold er ikke videre godt kartlagt ved lokaliteten.

B21 Vatnastølsvatnet

Fra lokalt hold er det opplyst at det finnes en selvrekruiterende aurebestand av uvanlig flott kvalitet og størrelse i Vatnastølsvatn. Dette refereres til i fagrapporter, men data fra prøvefiske e.l. er ikke kjent.

B22 Folgefonna nasjonalpark

De allsidige naturfaglige kvaliteter ved den planlagte Folgefonna nasjonalpark er etter hvert bra dokumentert (Fylkesmannen i Hordaland 1998, Moe 2000, Høivik 2000, Sandvold & Riis Simonsen 1999). Når det gjelder biologisk mangfold, er det særlig vedr. botanikk det er grunn til å forvente spesielle forekomster, og det er da også dette fagfeltet som er undersøkt mer i detalj. Kunnskapen om viltforekomster er påfallende fragmentarisk, spesielt i fjellområdene inn mot selve breen. De rikeste botaniske områdene i den alpine sonen her ligger ikke i nedbørsfeltene til noen av de tre aktuelle vassdragene, men ettersom vernegrensene til slutt trolig vil gå langt ned i dalførene mange steder, vil man fange opp en vid spennvidde i biologisk mangfold, og også mange spesielle forekomster.

Tabell 3 Verdivurdering av biologisk mangfold. Delområder med *** foreslås til kategorien Nasjonal verdi, ** Regional verdi og * Lokal verdi, se også kartvedlegg for biologisk mangfold.

Nr.	Delområde	Grad.	Hovedkriterier				Støttekriterier			
			H01	H05	H06	H07	S03	S04	S05	S06
B11	Hattebergelva, nedre del	*			*		*			
B12	Melselva, nedre del	*			*		*		*	
B13	Æneselva, lakseførende del	**		*		*	*	*		
B14	Ringeriksfossen	**		*	*		*			
B15	Markaskorane	*				*	*			
B16	Heimste Kulten	*	*						*	
B17	Rothaug-Daurmålshaugane	**			*	*		*	*	
B18	Taklia	*	*				*	*	*	
B19	Furebergfossen	*		*						
B20	Prestavatnet	*			*				*	
B21	Vatnastølsvatnet	*		*					*	
B22	Folgefonna nasjonalpark	***			*		*	*		*

H01 Urørthet

H05 Sjeldenhet

H06 Sårbarhet

H07 Variasjon og mangfold

S03 Forskningsverdi

S04 Pedagogisk verdi

S05 Biologisk funksjon

S06 Arealstørrelse

4.0 LANDSKAPSBILDE

Vassdragene er sentrale landskapselementer i denne delen av Sunnhordland.

Hattebergvassdraget er det beste eksempel på dette, ettersom Kvinnherads kommunevåpen har hentet inspirasjon herfra. Det symboliserer samløpet mellom de to hovedgreinene Melselva og Hattebergelva, formidlet ved et blått gaffelkryss i bølgesnitt på sølvfarget bunn. Selve kommunevåpenet er ikke spesielt gammelt, men symbolikken er utvilsomt det.

Landskapet er kontrastrikt og har store natur- og kulturkvaliteter, noe som gir stor opplevelsesverdi. Med sin nærhet til Folgefonna, storslåtte landskapstrekk og høyst spesielle kulturhistorie ved Norges eneste baroni, er trekk fra landskapet i og omkring Rosendal velkjente i norsk malerkunst og historie. Landformene er ofte storslåtte og imponerende, og landskapsunderregionen som området tilhører er svært høyt evaluert samlet sett (Elgersma 2000).

4.1 Landskapsregion og særpreg

Landskapet tilhører landskapsregion 22: Midtre bygder på Vestlandet, underregion 22.20: Bygdene i Kvinnherad og Strandebar. De høystliggende fjellområdene (breen og tilstøtende fjellområder) tilhører underregion 17.07 Folgefonni (Elgersma 1998).

Underregion 22.20 karakteriseres av landformer med sterke strukturføringer som følger skillelinjene i berggrunnen med vinklede daler og formgjennomskjæringer. Generelt er dalprofilene skarpe, tydelig V-formete dannelser med en viss utvidelse av dalmunningene, men eksempler på U-formete daler finnes også. De fleste større dalene er hengende i fjordtrauet og har kneik ned til fjordlinja og flere terskler videre oppover dalføret. Landskapet er inntrykksterkt og variert med et sterkt helhetlig preg i store deler av underregionen (Elgersma 2000).

Elgersma (2000) har også karakterisert og verdivurdert de ulike landskapsunderregionene på Folgefonnshalvøya i samband med utredningene av Folgefonna nasjonalpark. Underregion 22.20 oppnår her en samlet evaluering A1 (A2?), som er det ypperste og mest enestående landskapet i regionen.

4.2 Framtredende landskapselementer

I Rosendal finnes Norges eneste baroni. At baroniet ble liggende akkurat her er slett ikke tilfeldig. Plasseringen ved foten av mektige fjell som Melderskin og Malmangernuten samt nærheten til brusende og fiskerike elver har nok vært blant de avgjørende faktorer. Fra dette området finnes det naturlig nok utfyllende dokumentasjon om natur- og kulturhistorie, dels fra skriftlige kilder, dels fra malerier mv.

Kulturlandskapet i baroniets nærhet er også i dag blant de mest særpregete på hele Vestlandet, og også blant de mest kjente ettersom stedet er en betydelig turistattraksjon. Kulturlandskapet fortsetter innover Muradalen. I dette området finnes flere spektakulære fossefall og mindre elvestrenger, som til tross for begrenset vassføring trer fram som sentrale landskapselementer.

Kartlegging av landskapsestetiske kvaliteter er vanskelig rent metodisk, og også langt på vei gjenstand for subjektive vurderinger. Ingen slike registreringer har vært utført i de aktuelle nedbørsfeltene utover Elgersma (2000). Denne kilden begrenser seg imidlertid til svært generelle beskrivelser, og anfører ikke spesifikke delområder. Lista i kap. 4.3 er således framkommet ved rapportforfatterens vurderinger av landskapet i de tre vassdragene, men det er nok et faktum at andre personer nok ville ha gjort andre vurderinger i en del tilfeller.

4.3 Utvalgte delområder og objekter

L23 Baroniet i Rosendal

Meget spesielt område i nasjonal kulturhistorisk sammenheng, beliggende i et scenarisk og frodig kulturlandskap omgitt av mektige fjell og brusende elver. Rikt på kulturminner innen et begrenset geografisk område. Godt skjøttet, lett tilgjengelig for publikum.

L24 Hattebergfossen

Til tross for at den ligger litt tilbaketrukket i landskapet og heller ikke er spesielt høy, er Hattebergfossen blant de mest kjente fossene i regionen. Har en utfyllende funksjon i forhold til Baroniet, og Hattebergfossen og elva er med på å forsterke betydningen av L23. Hattebergfossen representerer den naturlige hindringen for videre oppgang av laks og sjøaure i Hattebergelva.

L25 Muradalen

Denne flate elvesletta med galleriskog og delvis meanderende elv er en noe uvanlig naturtype i regionen, og framheves av de høye fjellene på begge sider og steile fjellsidene. Et åpent og oversiktlig kulturlandskap av stor verdi, som samlet sett har betydelige natur- og kulturfaglige kvaliteter som er lett tilgjengelig for den interesserte. Delvis påvirket av elveforbygninger, bilveg, kraftregulering og ei mindre kraftlinje.

L26 Ringeriksfossen

Et ca. 80 m høyt og iøynefallende fossefall når man får oppleve det fra rett vinkel (f.eks. turstien mot Prestavatnet og Folgefonna). Deler av vassføringen utnyttes i dag i samband med kraftproduksjon (Muradalen kraftverk), og det foreligger konkrete planer om videre utvikling av dette. Betydelig opplevelsesverdi, og fossesprutsonen er også interessant i botanisk sammenheng.

L27 Laurdalselva

En forholdsvis tynn vannstreng som kaster seg utfor østsiden av Melderskin. Lett å få øye på fra Rosendal og Baroniområdet, og bidrar sterkt til å skape liv i fjellandskapet rundt. Et godt eksempel på hva mindre sidebekker/-elver har å bety for den totale opplevelsesverdien av et dalføre og en fjellside.

L28 Myrdalsvatnet

En meget tydelig botn (trau) formet under istidene, omgitt av høye fjell og steile, golde fjellsider. Sterk opplevelsesverdi på grunn av kontrasten som det rolige inntrykket av det større Myrdalsvatnet gir. Melsdalen er rik på morenemateriale, men i motsetning til i Muradalen er denne botnen fylt av en innsjø, som attpåtil er fiskerik og mye benyttet til matauk og sportsfiske.

L29 Ænesdalen

Ænesdalen har et sterkt særpreg ved sine betydelige og gamle furuskoger og meanderende elv, et preg som forsterkes av de omliggende golde og høye fjellene på begge sider. Særlig sterke er synsinntrykkene i kveldsol og under spesielle lysforhold.

L30 Furebergfossen

Den viltre Furebergfossen er svært lett tilgjengelig og blant de største utsiktsplasser og turistattraksjoner i denne regionen. Ca. 50 m høy, vatnet fordeles på bred front, og fossespruten over riksveien forsterker opplevelsen.

Tabell 4 Verdivurdering av landskapskvaliteter. Delområder med *** foreslås til kategorien Nasjonal verdi, ** Regional verdi og * Lokal verdi, se også kartvedlegg for landskapsbilde.

Nr.	Delområde	Grad.	Hovedkriterier				Støttekriterier			
			H06	H07	H08	H09	S07	S08	S09	S10
L23	Baroniet i Rosendal	***		*	*	*		*		*
L24	Hattebergfossen	**			*	*			*	
L25	Muradalen	**			*	*		*		
L26	Ringeriksfossen	**	*			*		*		
L27	Laurdalselva	**			*	*			*	
L28	Myrdalsvatnet	**			*	*			*	
L29	Ænesdalen	***		*	*	*		*		
L30	Furebergfossen	**			*	*		*		

H06 Sårbarhet
H07 Variasjon
H08 Helhet
H09 Inntrykkstyrke

S07 Urørthet
S08 Sjeldenhet eller særpreg
S09 Typiskhet
S10 Historisk dokument

5.0 FRILUFTSLIV

I Verneplan for vassdrag IV (NOU 1991: 12A) heter det om friluftslivsinteressene i Hattebergvassdraget:

«Landskapet i nedbørfeltet er rikt på kontraster mellom ulike natur- og kulturelementer, og har således store opplevelseskvaliteter. Relativt god tilgjengelighet og et godt utbygd stinett gjør at det egner seg godt til ulike typer friluftslivsaktiviteter. Vassdraget har lakseelver og gode fiskevann. Området egner seg godt både til kortere fotturer, dagsturer og langturer, og har både lokale, regionale, nasjonale og til dels internasjonale brukere. Det har nasjonal verdi som område for fjellklatring, breklatring og brevandring».

I sum regnes Hattebergvassdraget å ha meget stor verdi i denne sammenheng. Æneselva og Furebergelva grupperes i samme kategori, og vurderingene er langt på vei de samme. For Æneselvas del framheves særlig potensialet for dags- og helgeturer, primært for lokalbefolkningen og folk som er bosatt i Sunnhordlandsregionen generelt.

5.1 Friluftsområder

Det finnes ingen sikrede friluftsområder i vassdragenes nedbørfelter, men friluftslivsinteressene er en svært viktig komponent når det gjelder behovet for å opprette Folgefonna nasjonalpark. De primære friluftslivsinteressene i området er ikke så mye knyttet til enkeltområder med begrenset avgrensning, men heller muligheten for fotturisme i store fjellområder på individuell basis, enten langs oppmerkede stier eller utenom slike.

5.2 Hytter, stinett, mv.

Det finnes ingen turisthytter i de tre vassdragenes nedbørfelter, verken betjente eller selvbetjente. Dermed finnes heller ingen offisielle statistikker når det gjelder antall brukere av fjellområdene til fotturer, brevandring o.l.

Imidlertid har det vært nedlagt et omfattende arbeid i å merke turløyper i fjellet. Denne merkingen er gjennomført og god, både på eksisterende kartverk (f.eks. Statens Kartverks turkart for Folgefonna-Hardangerfjella) og i terrenget. De fleste av disse løypene har folks behov for dagsturer som mål, f.eks. opp til Melderskin eller Malmangersnuten, eller for fisketurer o.l. inn til Vatnastølsvatn i Ænesdalen. Imidlertid går noen av turløypene langt innover i fjellet, slik at særlig Rosendal via Muradalen blir en viktig innfallsport for fotturer inn mot Folgefonna. Bjørndalstindane er dertil et område for entusiaster av fjellklatring.

Det finnes flere løyper for skiturer om våren inn mot Folgefonna. Topografiske forhold gjør at disse har utgangspunkt i nabovassdraget Guddalen. Skiløping i dette området frarådes vinterstid. Det samme gjelder skiturer på selve Folgefonna, som er en til dels farlig aktivitet dersom man ikke er lokalkjent og også erfaren brevandrør.

Mest av alt er det nok lokalbefolkningen som bruker turløypene i disse vassdragene. Imidlertid er det et svært godt utbygd nett med hotell, campinghytter og andre overnattingsmuligheter i Rosendal og ellers langs denne delen av Hardangerfjorden, hvilket også gjør at både utlendinger og en del andre tilreisende drar nytte av friluftslivsmulighetene i fjellet. Særlig attraktivt blir friluftsb Bruken blant disse brukerne når det kan kombineres med sportsfiske.

5.3 *Naturturisme*

Attraktiv og lite berørt natur er en viktig kvalitet som reiselivsorganisasjoner i regionen gjerne markedsfører. I denne sammenheng er Rosendal et sentrum — ikke bare i Kvinnherad kommune, men også for store deler av hele Sunnhordland. Den nære avstanden til Baroniet er et stort pluss i så måte. I offentlig regi er det også bygget opp en utstilling om den planlagte Folgefonna nasjonalpark i Rosendal.

Markedsføringen av friluftslivsaktiviteter baserer seg imidlertid mest på individuell utøvelse mer enn organisert aktivitet. Det finnes dog lokalt arrangerte tur- og fjellmarsjer til ulike årstider, i regi av idrettslag o.l. i regionen.

I samtlige vassdrag finnes det gode grusveier som leder et stykke inn mot fjellet. Disse veiene er fullt kjørbare, men er stengt for motorisert ferdsel for andre enn grunneiere og personer med bruksretter i området. De er imidlertid lette å gå langs, og brukes mye for kortere turer som kveldsturer, mosjon o.l. Det er opparbeidet parkeringsmuligheter for et begrenset antall biler der disse veiene stenges for motorisert ferdsel ved Melsdalen, Muradalen og Ænesdalen.

5.4 *Jakt og fiske*

Utmarksarealene i de tre nedbørfeltene er utelukkende i privat eie. Den viktigste jaktutøvelsen som finner sted er hjortejakta, som har et betydelig omfang her som ellers i kommunen. Kvinnherad kommune har uten sammenlikning størst avskytning av hjort i Hordaland og faktisk også resten av Norge, med over 700 felte dyr i 1998. Uttaket er økende i takt med stammetilveksten (Meli 1999). Det er ikke innhentet detaljerte opplysninger om uttaket i sonene Rosendal og Ænes, men tradisjonelt er dette gode områder for hjorten og verdien av jaktuttaket her er således betydelig.

Det utøves også en del småviltjakt i disse områdene. Her selges det jaktkort til interesserte. Det er ikke innhentet oversikt over innrapporterte fangster. Omfanget er imidlertid ikke så stort; Hatteberg og Guddalsdalen grunneigarlag solgte 11 sesongkort hvert av årene 1995 og 1996, samt 8 i 1997 (Høivik 2000).

Bestanden av lirype og fjellrype skal ifølge Høvik (1984) være god, mens forekomstene av skogsfugl som orrfugl og storfugl skal være langt lavere og mer fragmenterte (Ugelvik m.fl. 1990). Som på Vestlandet ellers har bestanden av hare vært forholdsvis lav i disse traktene de siste tiårene.

Statistikk over solgte fiskekort og innrapporterte fangster i Hattebergvassdraget er gitt i Tabell 2. Denne oversikten omfatter imidlertid kun de lakseførende elvestrekningene her. I tillegg drives det et til dels betydelig fiske etter aure i Myrdalsvatnet. Det er gratis fiske i vatnet, og man kan leie båt fra Rosendal elv- og utmarkslag. Garnfiske er tillatt her, men fangstresultat blir ikke registrert. Også i de fleste fjellvatna finnes det bra bestander av ferskvassauere, bl.a. i Bjørndalsområdet, der fiskeretten administreres av Hatteberg og Guddalsdalen grunneigarlag. I Ænesdalen er Vatnastølsvatnet det mest attraktive fiskevatnet, der kvaliteten på fisken skal være spesielt god. I tillegg er elva lakse- og sjøauereførende fra Vatnastølsvatnet og ned. Fiskeretten i dette vassdraget ligger til Ænes elveeigarlag.

5.5 Utvalgte delområder og objekter

F31 Baronihagen og Muradalen

Kulturminnet Baroniet i Rosendal blir årlig besøkt av 40.000 mennesker som ønsker å oppleve slottet og landskapet. Hagen består av to deler; en parterrosehage i renessansestil fra 1660-årene og en engelskpreget naturpark anlagt i 1870-årene. Området er planlagt fredet etter kulturminneloven §15, 19 eller 20. Friluftslivsmessig henger Baronihagen sammen med den innenforliggende Muradalen, som er velegnet for spaserturer i storslått landskap. Det er opparbeidet parkeringsplass ved innkjørselen til Baroniet.

F32 Melderskin

Utfordrende turmål i Rosendalsområdet. Merket sti til toppen, turen tar om lag 5 timer. Opparbeidet parkeringsplass ved Kletta, felles for Melsdalen.

F33 Malmangersnuten - Skeisfjell

Attraktivt fjellområde med merkede turløyper, bl.a. med oppgang fra Murabotn.

F34 Prestavatn - Bjørndalssætra

Attraktivt fjellområde med merket turløype, med oppgang enten fra Murabotn eller noe lenger nede i Muradalen. Turstien gir anledning til å oppleve både Ringeriksfossen og den nyrestaurerte Bjørndalssætra.

F35 Rosendal - Skålafjell - Nordlifjell - Myrdalsvatnet

Merket turløype med nær og enkel tilgang fra Rosendal. Flott utsikt i alle retninger. Oppgang enten fra Kletta, Nes eller Vedavika.

F36 Bjørndalstindane

Velkjent klatreområde for fjellklatrere på Vestlandet. Bergen Klatreklubb har arrangert fellesturer hit både sommer- og vinterstid.

F37 Ænesdalen - Vatnastølsvatnet

Attraktivt naturområde gjennom skog og fjell, tilgjengelig fra grusvei (stengt for allmen bilkjøring) eller umerket tursti. Selve Vatnastølsvatnet er et godt fiskevatn og et populært mål for dem som ønsker noe lengre fotturer. Parkering (lite plass) ved Ænes kirke.

F38 Gygrastolen

Umerket løype med utgangspunkt ved Ænes kirke fram til Gygrastølsvatnet, fritt valg gjennom terrenget for den som vil videre på fjellet. Det er laget et turmarsjopplegg for dette området, med premiering etter at turen er gått et minimum antall ganger.

F39 Furebergfossen

Mektig foss ved riksveien, virkelig severdig og dramatisk. Også utsikten mot Maurangerfjorden er minneverdig. Tilfredsstillende parkeringsmuligheter.

F40 Folgefonna

Del av ett av to større breområder i Sør-Norge. Landskapet er rikt på kontraster mellom ulike natur- og kulturelementer. Brevandring, breklating og vårskiløping er de viktigste aktivitetene. Rosendal er et av de viktigste oppmarsjområdene. På grunn av sterkt kupert terreng er deler av området tungt å ferdes i.

Tabell 5 Verdivurdering av friluftsliv. Delområder med *** foreslås til kategorien Nasjonal verdi, ** Regional verdi og * Lokal verdi, se også kartvedlegg for friluftsliv.

Nr.	Delområde	Grad.	Hovedkriterier				Støttekriterier		
			H01	H10	H11	H12	S11	S12	S13
F31	Baronihagen og Muradalen	***		*	*		*		*
F32	Melderskin	**		*	*		*	*	
F33	Malmagersnuten-Skeisfjell	*		*				*	
F34	Prestavatn-Bjørndalssætra	**		*	*		*	*	
F35	Skålafjell-Myrdalsvatnet	**		*	*		*	*	
F36	Bjørndalstindane	**		*	*			*	
F37	Ænesdalen-Vatnastølsvatn	**	*	*	*		*	*	
F38	Gygrastolen	*			*		*	*	
F39	Furebergfossen	**		*	*		*	*	
F40	Folgefonna	***	*	*		*		*	

H01 Urørthet

H10 Opplevelse

H11 Egnethet

H12 Dagens bruk

S11 Tilgjengelighet

S12 Naturkvalitet

S13 Kulturkvalitet

6.0 KULTURMINNER

Hattebergvassdraget og Ænesvassdraget regnes etter Verneplan IV å ha meget stor verneverdi i kulturhistorisk sammenheng, mens tilsvarende for Furebergelva er middels stor verneverdi. Ved fjorden er det en markant konsentrasjon av funn fra hele forhistorisk tid. Det har vært store gravfelt på Nes og Skåla. Rike funn fra disse og et skattefunn med gull og sølvsaker fra Hatteberg tyder på at Rosendal var et viktig senter i Hardanger i jernalderen, med stor bosetting. Her er derfor et interessant potensiale for belysning av marginalbosetting og utmarksbruk (NOU 1991: 12B).

Av nyere tids kulturminner står Baroniet i Rosendal i en særstilling. Dette har kulturhistoriske verdier i landssammenheng, og betydelige opplevelsesverdier. Kulturminnene og kulturlandskapet for øvrig har kunnskapsverdier i lokal og til dels regional sammenheng. Vassdraget er et sentralt landskapselement og bidrar til å øke opplevelsesverdiene.

6.1 Vassdragsrelaterte kulturmiljøer

Muradalen kraftverk stod ferdig i 1920 etter at det ble gjort avtale mellom Stamhuset Rosendal og Kvinnherad kommune den 16. september 1916 om overdragelse av vassdragsrettighetene i Bjørndal og Geitebudal. Kraftverket har vært drevet fram til i dag under forskjellige eiere og dagens eier, Kvinnherad Energi AS, har konsesjon til å drive kraftverket fram til 2007. Det foreligger planer om opprusting og utvidelse av kraftverket, en prosess som pågår idet denne VVV-rapporten er i ferd med å bli ferdigstilt. Et kraftverk i drift er neppe å se på som et kulturminne, men er et svært sentralt trekk i Muradalen i dag og vil nok være det også i framtida.

Også Melselva har vært benyttet til kraftproduksjon tidligere, og vi finner i dag spor etter dette ved en gammel demning ved utløpet av Myrdalsvatnet. Denne reguleringen er i dag ikke i drift.

Samtlige tre vassdrag som omhandles i denne rapporten har tidligere vært utnyttet til møller o.l., men ingen kvernhus eller liknende kulturminner er i dag bevart i presentabel stand. Et unntak er Ænessaga. Det har vært sagdrift i Æneselva siden 1600-tallet. Sagbrukene langs nedre deler av elva ble anlagt på slutten av 1800-tallet. Ænessaga var det største, og har bevart vasshjul og turbin samt deler av en vassrenne fra den tida saga var vassdrevet.

6.2 Verdifulle kulturlandskap

Særlig Baronihagen og nærområdene til Baroniet i Rosendal utmerker seg som et verdifullt kulturlandskap, og da som et område av nasjonal verdi. Baroniet representerer den aller viktigste enkeltstående verneverdien i de tre vassdragene, og tiltak som kan forringe dette områdets kvalitet og verdi må vurderes særskilt nøye.

Godset ble opprettet som baroni i 1671. Hovedbygningen fra 1665 er i renessansestil med barokke utsmykninger og er enestående i Norge. Rosehagen ble anlagt på samme tid, og landskapsparken etter engelske forbilder ble utbygd i 1850-1870-årene. Hattebergelva og -fossen spiller en sentral rolle i det totale visuelle inntrykket av hage- og parklandskapet.

Innenfor det sentrale baroniområdet finnes en rekke ulike kulturminner, som inngår i en helhet. Riksantikvaren gjorde etter kulturminneloven 16. juni 1995 vedtak om midlertidig fredning av et nærmere spesifisert område i tilknytning til baroniet. Etter klage fra flere parter ble vedtaket opphevet av Miljøverndepartementet 16. november samme år.

6.3 Andre kulturminner/-miljøer

I forbindelse med planene om opprusting og utvidelse av Muradalen kraftverk, er det utarbeidet en rapport om virkningen for registrerte kulturminner i denne delen av Hattebergvassdraget (Pettersen 1998). Generelt er området rikt på kulturminner. Det samme kan sies om deler av Æneselva, ettersom en lendmannsætt på Ænes i tidlig middelalder eide de setegårdene i Rosendal som seinere ble baroniet. Ænes kirke er en steinkirke fra midten av 1100-tallet, og det er kulturminner og kulturlandskap knyttet til gårdsbebyggelse ved fjorden og seteranlegg i Ænesdalen og på Vatnastølen.

6.4 Utvalgte delområder og objekter

Områder/objekter med viktige kulturmiljøer og kulturminner er ikke verdivurdert og derfor ikke ført opp i registreringsskjema (Oversiktstabell i kap. 10). Viktige delområder og objekter langs vassdraget er pekt ut og vist på kart for kulturmiljøer/-minner, jf kap. 10. Opplysningene i dette kapittelet er hentet fra ulike kilder: Høvik (1984, 1986, 1990), Brekke 1993, Kvinnherad Energi 1998, Pettersen 1998, Høivik 2000). Imidlertid er det neppe grunn til å tro at oversikten nedenfor er uttømmende.

K41 Baroniet i Rosendal

Baroniet står i en særstilling blant kulturminnene i Rosendal og også i landet for øvrig. Det er Norges eneste i sitt slag, med en unik bygningsmasse og svært spesiell hage. Baroniet ble opprettet i 1678, mens hovedbygningen er fra 1665. I tilknytning til baroniet ligger også avlsgården, samt husmannsplassen Træo, med bygninger typisk for mindre bruk i Kvinnherad i tidligere tider. Et større område som inkluderer en rekke ulike kulturminner innenfor et samlet felt ble midlertidig vernet av Riksantikvaren i 1995, men dette vernet ble opphevet av Miljøverndepartementet samme år. Det er grensene for dette verneforslaget som er inntegnet på kartvedlegget i denne rapporten, og det er ikke umulig at en ny verneplan vil bli lagt fram ved en seinere anledning.

K42 Tettstednære områder Rosendal

I og rundt tettstedet Rosendal finnes et særlig rikholdig funnmateriale fra steinalder og jernalder av gravfunn, løsfunn og et skattefunn. Denne skatten ble funnet nedgravd i en grusbakke i 1932, der det trolig har vært gjemt i nær 1000 år. I Rosendal ligger også Kvinnherad kirke — en steinkirke i romansk-gotisk stil fra 1200-tallet. Ellers i Rosendal finnes verdifull gårdsbebyggelse. Ved fjorden er det bl.a. interessante bygninger tilknyttet skipsbyggeri, sjøbuer og hus i sveitserstil, som Rosendal Gjestgiveri.

K43 Skåle

Større gravfelt. Sannsynligvis har det vært jordbruksbasert bosetning her allerede fra yngre steinalder.

K44 Mel

Kirketuft etter et gravkapell. På Mel fantes en storgard i mellomalderen.

K45 Myrdalselva

Det skal finnes rester av jakthytter benyttet ved bjørnejakt et sted langs elva, men eksakt lokalisering er uviss.

K46 Midsetret

Klynge med 10-12 stølshus, mange av dem bra vedlikeholdte. I bruk som fritidshus.

K47 Myrdalsvatnets utløp, naustmiljø

Naustanlegg med 7 bevarte hus (noen relativt nye) og 1 tuft.

K48 Myrdalsvatnets utløp, demning

Mindre demning som viser tidligere kraftregulering(?). Fortsatt rimelig funksjonell, men ikke virksom i dag.

K49 Muradalen

Flere verneverdige steingarder. Tradisjonelt jordbruks- og beitelandskap.

K50 Muradalen

Gammel steinløe.

K51 Prestavatn

Eldre hytte tilhørende Baroniet i Rosendal.

K52 Svartavatn

Sommerstøl ved Svartavassøyro.

K53 Bjørndalssetra

Rekke av sammenbygde steinhus, nyttet som sommerstøl. Severdig, ettersom bygningsmassen er lagt under en knaus for å være beskyttet mot ras.

K54 Myrdalssetra

Vår- og sommerstøl ved indre ende av Myrdalsvatnet. Her ligger også en steingardkonstruksjon av uvisst opprinnelse.

K55 Ænes kirke

Steinkirke fra Håkon Håkonssons tid (fra 1100-tallet). Tilhørte stamhuset Rosendal til 1901.

K56 Ænes handelssted

Ænes var handelssted fra 1845, og her står ennå en gammel butikkbygning.

K57 Ænessaga

Fra tidligere har det ligget flere sagbruk langs Æneselva, og det har vært drevet sagdrift her siden 1600-tallet. Sagbrukene langs nedre deler av elva ble etablert på slutten av 1800-tallet. På det største anlegget, Ænessaga, står fremdeles vasshjul og turbin samt rester av vassrenne fra den tida da sagen var vassdrevet.

K58 Ænessetra

Vår- og sommerstøl, med flere godt bevarte bygninger. Her ligger tufter og åkerreiner som kan være spor etter bosetning allerede i jernalderen.

K59 Vatnastølen

Seteranlegg.

K60 Gammel ferdselsveg

Spor etter gammel ferdselsveg Ænes-Mel.

K61 Fureberg

Gard øst for utløpet av elva, trolig ryddet i mellomalderen.

K62 Furebergsfossen

Trolig spor etter saganlegg og plassbygninger.

7.0 AKTUELLE TRUSLER

Hattebergelva har vært regulert for kraftformål siden 1920, og er det ennå. Reguleringen er ikke av det mest brutale slaget, med to magasiner (Prestavatn og Svartavatn) med 3,5 m reguleringshøyde i hvert, samt en rørgate som fører til kraftstasjonen i Murabotn. Det foreligger imidlertid planer om å ruste opp denne kraftstasjonen, og samtidig utvide reguleringen noe (Kvinnherad Energi 1998). De mest omfattende av disse planene vil bl.a. medføre mer redusert vassføring i Ringeriksfossen enn tilfellet er i dag, samt noe større reguleringshøyde i de to magasinene.

Det er imidlertid et spørsmål om hvorvidt disse planene *formelt sett* representerer noen trussel mot de verdier som er vernet gjennom Verneplan IV. I verneplanen slås det nemlig fast at vedtaket ikke er til hinder for «en eventuell opprusting av kraftverket i Muradalen der en også vurderer magasineringsmulighetene». Heller ikke i St. meld. nr. 62 (1991-92) *Ny landsplan for nasjonalparker og andre større verneområder i Norge* vurderes kraftutbyggingsplanene som et hinder for en evt. framtidig Folgefonna nasjonalpark. Her forutsettes det bl.a. at opprustingsprosjektet ikke kommer i konflikt med verneinteressene i området. Planene for Murabotn kraftverk har vært et stridstema i mange år, men synes nå å ha fått en endelig avklaring ved at regjeringen våren 2001 valgte ikke å gå inn for opprusting av kraftverket.

Utover dette synes granplanting og hogst å være de største truslene mot naturen i de vassdragsnære områdene. Det er allerede plantet betydelige mengder gran i samtlige nedbørsfelt, særlig utmerker Melsdalen seg på denne måten. I Melsdalen finnes også felt med lerk. Dette er avgjort en trussel mot det biologiske mangfoldet og også for det generelle landskapsbildet. Mye av denne skogen er hogstmoden, men ennå ikke tatt ut. Stedvis har det likevel funnet sted omfattende hogst. Et eksempel er hogst av furuskog i Ænesdalen, en aktivitet som har gjort at området har tapt seg i naturkvalitet fra 1974 (da den første botaniske registrering ble gjort her) til 1989 (da botanikere befarte området på nytt, jf Odland & Fremstad 1990). De mest verneverdige skogområdene forventes imidlertid å bli sikret gjennom en framtidig opprettelse av Folgefonna nasjonalpark, avhengig av hvor grensene for dette verneområdet til slutt vil bli lagt.

En ytterligere trussel er videre forbygning av Hattebergelva og sideelver til denne. Dette har allerede vært gjort i større grad enn ønskelig i Muradalen, særlig langs elvesletta der. Det synes imidlertid ikke å ligge an til nye boligfelt e.l. i vassdragsnære områder ovenfor Baroniet, og heller ikke i de øvrige vassdragene, ettersom disse arealene i sin helhet er LNF-områder i kommuneplanen.

8.0 LITTERATUR

Brekke, N.G. (red.) 1993. *Kvinnherad*. S. 191-202 i: Kulturhistorisk Vegbok Hordaland. Nord 4 Vestkyst forlag, Bergen.

Danielsen, I. 1996. *Handlingsplan for truede og sårbare viltarter i Hordaland — med rødliste*. Fylkesmannen i Hordaland, MVA-rapport 2-1996.

Direktoratet for naturforvaltning 1999. *Nasjonal rødliste for truede arter i Norge 1998*. DN-rapport 1999-3.

Eik, M. 1994. *Kulturlandskap i Rosendal, ei skildring av kulturlandskapet omkring Baroniet Rosendal med hovedvekt på vegetasjon*. Hovedoppg. Telemark distriktshøgskole.

Elgersma, A. 1998. *Landskapsregionar i Norge med underregioninndeling*. Revidert utgåve. Målestokk 1 : 2 000 000. Norsk Inst. for jord- og skogkartlegging.

Elgersma, A. 2000. *Skildringar av landskapsregionar i Hardanger og delar av Sunnhordland*. NIJOS-rapport 8/2000.

Fremstad, E. 1974. *Inventering av Sandvikedalen, Ænesdalen og Bondhusdalen*. Upubl. rapp. til Miljøverndepartementet.

Fylkesmannen i Hordaland 1998. *Folgefonna nasjonalpark med tilliggjande område. Melding om oppstart av verneplanarbeid og forslag til konsekvensutgreiingsprogram*. Brosjyre, 8 s.

Gjerde, I. 1987. *Verneverdig barskog i midtre og indre del av Hordaland*. Ornitologisk rapport. Rapport, Fylkesmannen i Hordaland, miljøvernadv.

Holm-Larsen, A.L. 1982. *Berggrunnsgeologi, geomorfologi og kvartærgeologi i Rosendal-området (Hordaland)*. Rapport, Samlet Plan for forvaltning av naturressursene, Geologisk Inst., Univ. i Bergen.

Høivik, A. 1999. *Kulturminnevern og andre verne- og brukarinteresser i Rosendal*. Registreringsprosjektet for Folgefonna nasjonalpark og kulturminnevern i Rosendal, delrapport 1.

Høivik, A. 2000. *Verneverdiar og brukarinteresser på Folgefonnshalvøya*. Høyringsutkast. Registreringsprosjektet for Folgefonna nasjonalpark og kulturminnevern i Rosendal, delrapport 2.

- Høvik, J. (red.) 1984. *Samlet Plan for vassdrag. Hatteberg/Rosendal, 193 Blåelva, 198 Hattebergelva*. Vassdragsrapport.
- Høvik, J. (red.) 1986. *Samlet Plan for vassdrag. Hatteberg/Blåfalli. 189 Londalselva, 193 Blåelva, 198 Hattebergelva*. Vassdragsrapport.
- Høvik, J. (red.) 1990. *Samlet Plan for vassdrag. Muradalen. 198 Hattebergelvi. 19801 Muradalen*. Vassdragsrapport.
- Hunnes, O. & Anundsen, K. 1985. *Forslag til kvartærgeologiske verneverdige objekt/områder i Hordaland*. Rapport T-614, Miljøverndepartementet.
- Ihlen, P.G. 1996. *Botaniske undersøkelser ved Ringeriksfossen i Rosendal (Hordaland)*. Rapport, Botanisk Inst., Univ. i Bergen.
- Korsmo, H. 1975. *Naturvernrådets landsplan for edellauvskogsreservater i Norge*. Rapport IV. Hordaland, Sogn og Fjordane og Møre og Romsdal. Botanisk Institutt, NLH.
- Kvale, A. 1946. Noen bemerkninger om Telemarkformasjonen på Vestlandet. *Bergen Mus. Årbok* 1945.
- Kvinnherad Energi 1998. *Opprusting og utviding av Muradalen kraftverk. Konesjonssøknad og konsekvensutgreiing*.
- Kvinnherad kommune 1989. *Kommuneplan for Kvinnherad. Arealdelen*.
- Kålås, S. m.fl. 1996. Fisk og vasskvalitet i ti Hordalandselvar med anadrom laksefisk i 1995. *Rådgivende Biologer AS. Rapport* 243. 152 s.
- Meli, J. 1999. Norges største hjortekommune: Kvinnherad i Hordaland. *Elgen* 1999: 20-22.
- Moe, B. 2000. Botanisk registrering i forbindelse med konsekvensutredningen av Folgefonna nasjonalpark. *Fylkesmannen i Hordaland, MVA-rapport nr. 2/2000*.
- Moen, A. 1998. *Nasjonalatlas for Norge: Vegetasjon*. Statens kartverk, Hønefoss.
- Mortensen, O. 1942. Et eruptivfelt i Kvinnherad og Skånevik herreder. *Bergen Mus. Årbok* 1942.
- Norges Geologiske Undersøkelse 1995. *Kvartærgeologisk kart for Hordaland fylke*.
- Norges Geologiske Undersøkelse 1999. *Hjemmeside internett*. <http://www.ngu.no>
- Norges Offentlige Utredninger 1986. *Ny landsplan for nasjonalparker*. NOU 13.

Norges Offentlige Utredninger 1991. *Verneplan for vassdrag IV*. NOU 12A+B.

Odland, A. & Fremstad, E. 1989. Verneplan IV for vassdrag: Botaniske undersøkelser i Rogaland og Hordaland. *NINA Oppdragsmelding 019*.

Pettersen, V. 1998. *Kulturminner langs Hattebergelva*. Statkraft Engineering AS. Rapport nr.: SE 98/42.

Raddum, G. & Fjellheim, A. 1990. Verneplan IV: Ferskvannsbiologisk vurdering av vassdrag i Hordaland. *Lab. for Ferskvannsekologi og Innlandsfiske, Zool. Mus., Univ. i Bergen, rapp. nr. 68*.

Ragnhildstveit, J. & Helliksen, D. 1997. *Geologisk kart over Norge, berggrunnskart Bergen – M 1: 250 000*. Norges Geologiske Undersøkelse.

Rye, N., Sulebak, J.R. & Soldan, O. 1991. Verneplan IV for vassdrag. Geofaglige undersøkelser i Rogaland, Hordaland, Sogn og Fjordane, Møre og Romsdal. *Rapport, Geologisk Inst., Univ. i Bergen 91/01*.

Sandvold, S. & Riis Simonsen, J. 1999. *Folgefonna nasjonalpark. Førebels konsekvensutgreiingsprogram 1999. Fagområde: Kwartærgeologi*. Rapport, Inst. for geografi, Univ. i Bergen.

Sigmond, E.M.O. 1998. *Geologisk kart for Norge. Berggrunnsgeologisk kart Odda, M 1 : 250 000*. Norges Geologiske Undersøkelse.

Statens Kartverk 1995. *Turkartserien. Folgefonna - Hardangerfjorden. Målestokk 1 : 100 000*.

Stortingsmelding nr. 60 (1991-92). *Om Samlet Plan for vassdrag*.

Stortingsmelding nr. 62 (1991-92). *Ny landsplan for nasjonalparker og andre større verneområder i Norge*.

Stortingsproposisjon nr. 118 (1991-92). *Verneplan IV for vassdrag*.

Thoresen, M.K., Lien, R., Sønstegaard, E. & Aa, R. 1995. *Hordaland fylke, kvartærgeologisk kart M 1 : 250 000*. Norges Geologiske Undersøkelse.

Ugelvik, M., Barlaup, B. & Håland, A. 1990. Verneplan 4: Ornitologisk evaluering av 11 vassdrag i Hordaland. *Zool. Mus., Univ. i Bergen, Rapp. Terrestrisk Økologi nr. 53*.

9.0 KRITERIER OG VERDISETTING BENYTTET I RAPPORTEN

9.1 Metode

Rapporten omhandler følgende vernegrupper:

PROSESSER OG FORMER SKAPT AV IS OG VATN
BIOLOGISK MANGFOLD
LANDSKAPSBILDE
FRILUFTSLIV
KULTURMINNER OG KULTURMILJØER

Kriterier for verdivurdering av de utvalgte delområdene innenfor de enkelte vernegruppene er gjengitt i tabellen nedenfor. Verdivurdering av de utvalgte delområdene er ikke gjort for kulturminnevern. Registrerte vassdragsnære kulturminner er tatt med i rapporten og utgjør noe av grunnlaget for utvalgte delområder under landskapsbilde/kulturlandskap. Definisjon av kriteriene finnes i notatet *Dokumenterte verdier i vernede vassdrag - En veileder for tilrettelegging og vurdering av informasjon*, som finnes bl.a. hos fylkesmannens miljøvernavdeling.

Oversikt over fagområder vurdert i verneplan I-IV og i VVV-prosjektet, samt kriteria benyttet i VVV-prosjektet:

Inndeling av verneverdier i VVV-prosjektet	Fagområder brukt i Verneplan for vassdrag, I-IV, nå inkludert	Hovedkriterier i VVV-prosjektet	Støttekriterier i VVV-prosjektet
Prosesser og former skapt av is og vann	Geofag Hydrologi Naturvern	H 01 Urørthet H 02 Historisk dokument H 03 Mangfold H 04 Typiskhet H 05 Sjeldenhet, egenverdi	S 01 Sårbarhet S 02 Del av system S 03 Forskningsverdi S 04 Pedagogisk verdi
Biologisk mangfold	Botanikk Ornitologi Ferskvannsbibliologi Vilt Fisk Naturvern	H 01 Urørthet H 06 Sårbarhet H 05 Sjeldenhet H.07 Variasjon og mangfold	S 05 Biologisk funksjon S 06 Arealstørrelse S 03 Forskningsverdi S 04 Pedagogisk verdi
Landskapsbilde	Friluftssinteresser Geofag	H 08 Helhet H 09 Inntrykkstyrke H 07 Variasjon H 06 Sårbarhet	S 07 Urørthet S 08 Sjeldenhet eller særpreg S 09 Typiskhet S 10 Historisk dokument
Friluftsliv	Friluftssinteresser Jaktinteresser Geofag	H 01 Urørthet H 10 Opplevelse H 11 Egnethet H 12 Dagens bruk	S 11 Tilgjengelighet S 12 Naturkvalitet S 13 Kulturkvalitet
Kulturmiljøer	Kulturverninteresser	H 01 Mangfold H 02 Pedagogisk verdi H 03 Sjeldenhet H 04 Representativitet	S 01 Bruksverdi S 02 Symbolverdi, identitetsverdi

Metode for utpeking og gradering av verdi

Hensikten og hovedmålsettingen med prosjektet er å peke ut de viktigste områdene innenfor de tema som rapporten omfatter. De kriteria som er listet opp på foregående side brukes for å karakterisere og fange opp de delområder som har spesielle kvaliteter i nedslagsfeltet. Disse er igjen et utvalg av de kriteria som ble brukt i verneplanarbeidet for å skille ut vassdrag med særlig betydning for natur- og kulturfag eller friluftslivsinteresser.

I tillegg brukes disse kriteriene til å foreslå en gradering av delområdets betydning i forhold til nasjonal, regional og lokal målestokk. Ofte vil den foreslåtte verdien for et delområde/objekt i VVV-prosjektet falle ut som noe «høyere» sammenlignet med andre verdivurderinger som har vært gjort. I VVV-prosjektet har denne forskjellen vært begrunnet med at de enkelte vernede vassdragene har en egenverdi i nasjonal målestokk, ut fra at de enkelte vassdragene i verneplan I-IV til sammen utgjør en helhet av betydning for å bevare et bredt spekter av norsk vassdragsnatur. Hensikten er at denne graderingen skal gi en pekepinn på delområdets betydning i sammenheng med verneplan for vassdrag I-IV som helhet.

De arealer som er pekt ut er primært knyttet til vassdragsnære arealer langs elv, vatn og bekker. I tillegg kommer delområder med tilknytning til breer. Dersom enkelte kvaliteter som ligger utenfor de vassdragsnære arealene var viktige for at vassdraget ble vernet, er også disse delområder/objekter tatt med i oversikten over verdier. Avgrensningen er en foreslått avgrensning ut fra eksisterende kjennskap til hvor verdiene i vassdraget finnes. Hensikten med avgrensning på kart er at disse skal fungere som en pekepinn for hvor de viktigste kjente forekomstene/delområdene finnes i nedbørsfeltet.

Graderingsprinsipper

Her er det blitt brukt en standardiseringsmetode som betyr at dersom et delområde kjennetegnes ved at et eller flere av kriteriene kan sies å være oppfylt/til stede, ifølge definisjon, så vil delområdet også gis en verdi. Verdien bestemmes da ut fra antallet hoved- eller oppfangingskriterier og antallet støttekriterier som kan brukes for å karakterisere delområdets frilufts-, naturfaglige eller kulturfaglige kvaliteter.

1. Prosesser og former skapt av vann og is

- *** *Nasjonalt viktig verdi*
 - a) Minimum et hovedkriterium med nasjonal/internasjonal kjente verdier,
 - b) alternativt minimum tre hovedkriterier
- ** *Regionalt viktig verdi*
 - a) To hovedkriterier + minimum et støttekriterium
- * *Lokalt viktig verdi*
 - a) Minimum et hovedkriterium.

2. Biologisk mangfold

- *** *Nasjonalt viktig verdi*
 - a) Et eller flere dokumenterte nasjonal/internasjonal verdier, eller
 - b) Minimum to hovedkriterier + minimum to støttekriterier.
- ** *Regionalt viktig verdi*
 - a) To hovedkriterier.
- * *Lokalt viktig verdi*
 - a) Minimum et hovedkriterium.

3. Landskapsbilde

- *** *Nasjonalt viktig verdi*
 - a) Minimum et hovedkriterium med nasjonal/internasjonal kjente verdier eller
 - b) Minimum to hovedkriterier + minimum to støttekriterier.
- ** *Regionalt viktig verdi*
 - a) Minimum to hovedkriterier.
- * *Lokalt viktig verdi*
 - a) Minimum et hovedkriterium.

4. Friluftsliv

*** *Nasjonalt viktig verdi*

- a) Et eller flere dokumenterte nasjonale/internasjonale verdier, eller
- b) Minimum 2 hovedkriterier + minimum et støttekriterie

** *Regionalt viktig verdi*

- a) To hovedkriterier, eller
- b) Minimum to støttekriterier med regional verdi

* *Lokalt viktig verdi*

- a) Minimum et hovedkriterie,
- b) Minimum et støttekriterie

5. Kulturminner og miljøer

Ikke aktuelt med verdivurdering i VVV-prosjektet, kun registrering.

Graderingsmetoden leses for eksempel slik

Biologisk mangfold, nasjonal verdi- områder foreslås å være av nasjonal verdi dersom

- 1) området er dokumentert og med annen metode vurdert å inneholde kvaliteter som anses å være av nasjonal eller internasjonal betydning, eller
- 2) området kjennetegnes av minst to hovedkriterier som for eksempel urørthet, sårbarhet og minst to støttekriterier som biologisk funksjon, arealstørrelse. Et slikt område vil for eksempel være et område med sårbart økosystem som over tid har vært forholdsvis urørt av moderne menneskelig aktivitet. Forutsatt at området i tillegg oppfyller kravene til en eller flere arters livssyklus og har en slik størrelse eller form som gjør at disse arter kan forventes ha levedyktige bestander også på sikt.

10.0 KART

Tillatelsesnummer: LKS82003-03647

Kart nr. 1 Inngrepsfrie områder

Kart nr. 2 Prosesser og former skapt av is og vann

Nr.	Delområde	Verdivurdering
P1	Elveslette Muradalen	Lokal
P2	Ringeriksfossen	Lokal
P3	MG-terrasser Baroniet	Regional
P4	MG-TERRASSER MALMANGER	Regional
P5	MG-terrasser Melsdal	Regional
P6	Æneselva	Nasjonal
P7	Botn Myrdalsvatnet	Lokal
P8	Furebergfossen	Lokal
P9	Folgefonna	Nasjonal
P10	Småbreer Juklavasskruna	Nasjonal

Kart nr. 3 Biologisk mangfold

Nr.	Delområde	Verdivurdering
B11	Hattebergelva, nedre del	Lokal
B12	Melselva, nedre del	Lokal
B13	Æneselva, lakseførende del	Regional
B14	Ringeriksfossen	Regional
B15	Markaskorane	Lokal
B16	Heimste Kulten	Lokal
B17	Rothaug-Daurmålshaugane	Regional
B18	Taklia	Lokal
B19	Furebergfossen	Lokal
B20	Prestavatnet	Lokal
B21	Vatnastølsvatnet	Lokal
B22	Folgefonna nasjonalpark	Nasjonal

Kart nr. 4 Landskapsbilde

Nr.	Delområde	Verdivurdering
L23	Baroniet i Rosendal	Nasjonal
L24	Hattebergfossen	Regional
L25	Muradalen	Regional
L26	Ringeriksfossen	Regional
L27	Laurdalselva	Regional
L28	Myrdalsvatnet	Regional
L29	Ænesdalen	Nasjonal
L30	Furebergfossen	Regional

Kart nr. 5 Friluftsliv

Nr.	Delområde	Verdivurdering
F31	Baronihagen og Muradalen	Nasjonal
F32	Melderskin	Regional
F33	Malmagersnuten-Skeisfjell	Lokal
F34	Prestavatn-Bjørndalssætra	Regional
F35	Skålafjell-Myrdalsvatnet	Regional
F36	Bjørndalstindane	Regional
F37	Ænesdalen-Vatnastølsvatn	Regional
F38	Gygrastolen	Lokal
F39	Furebergfossen	Regional
F40	Folgefonna	Nasjonal

Kart nr. 6 Kulturminner

Nr.	Delområde	Ikke verdivurdert
K41	Baroniet i Rosendal	-
K42	Tettstednære områder Rosendal	-
K43	Skåle	-
K44	Mel	-
K45	Myrdalselva	-
K46	Midsetret	-
K47	Myrdalsvatnets utløp, naustmiljø	-
K48	Myrdalsvatnets utløp, demning	-
K49	Muradalen, steingarder	-
K50	Muradalen, steinkøe	-
K51	Prestavatn	-
K52	Svartavatn	-
K53	Bjørndalssetra	-
K54	Myrdalssetra	-
K55	Ænes kirke	-
K56	Ænes handelssted	-
K57	Ænessaga	-
K58	Ænessetra	-
K59	Vatnastølen	-
K60	Gammel ferdselsveg	-
K61	Fureberg	-
K62	Furebergfossen	-

Vedlegg 1 Registreringsskjema

VVV Registrering og kartfesting av områder og objekter

Vassdragsnavn:	Kommune(r):	Vernet vassdrag, objekt nr:
Hattebergvassdraget	Kvinnherad	045/1
Vassdragsområder i REGINE:	Fylke:	Utfylt av (dato, navn):
045.4A-D	Hordaland	Stein Byrkjeland

Karakteristiske data	Område ☒ Objekt ☐		
Navn/løpenummer på objekt/delområde:	P1 Elveslette Muradalen		
Type verneverdi (tema):	Prosesser og former skapt av is og vann		
Beskrivelse av viktige kvaliteter:	Basseng i en botn, fylt med løsmasser. Framtredende landskapselement, stedvis så flat at elva meandrerer.		
Tidligere vurdert verneverdi er karakterisert slik:	Betydelig resent elveslette. Ikke utvalgt som verneverdig område tidligere.		
Oppfylte hovedkriteria og begrunnelse:	H02 Historisk dokument. Aktiv prosess med sedimentære lagrekker.		
Oppfylte støttekriteria og begrunnelse:	S02 Del av system. Får stadig tilførsel av sedimenter fra ovenforliggende områder.		
Forslag til gradering:	☐ *** Nasjonalt viktig verdi ☐ ** Regionalt viktig verdi ☒ * Lokalt viktig verdi ☐ + Område/objekt med potensiell verdi		
Referansehenvisninger:	Rye m.fl. 1991, s. 20-21		
Status for dokumentasjon:	☐ Dokumentert ☐ Godt nok dokumentert	☒ Manglende dokumentasjon ☐ Status for dokumentasjon ukjent	
UTM på midtpunkt:	Sone: UTM ny ☐ gammel ☐		
UTM øvre (der vannstreng krysses):		UTM nedre (der vannstreng krysses):	
Digitalisering av området er foretatt:	☒	Størrelse på arealet (dersom kjent):	
Innenfor definert 100-m belte i kommunens arealplan	☐	Innenfor RPR-klasse (dersom definert)	

VVV Registrering og kartfesting av områder og objekter

Vassdragsnavn:	Kommune(r):	Vernet vassdrag, objekt nr:
Hattebergvassdraget	Kvinnherad	045/1
Vassdragsområder i REGINE:	Fylke:	Utfylt av (dato, navn):
045.4A-D	Hordaland	Stein Byrkjeland

Karakteristiske data	Område ☐ Objekt ☒		
Navn/løpenummer på objekt/delområde:	P2 Ringeriksfossen		
Type verneverdi (tema):	Prossesser og former skapt av is og vann		
Beskrivelse av viktige kvaliteter:	Spektakulær foss i hengende dalføre ned mot Muradalen. Spesiell, i alle fall i dette området.		
Tidligere vurdert verneverdi er karakterisert slik:	Verneverdi ikke vurdert tidligere.		
Oppfylte hovedkriteria og begrunnelse:	H05 Sjeldenhet. Fossens særegenhet er knyttet til at den kaster seg utfor et hengende dalføre, og i så måte blir den spesiell i denne regionen i kraft av sin størrelse og volum. (Bruken av H05 på dette objektet kan nok diskuteres).		
Oppfylte støttekriteria og begrunnelse:	S01 Sårbarhet. Fossen er truet av vasskraftutbygging. S02 Del av system S04 Pedagogisk verdi. Lett tilgjengelig, men vanskelig å få full oversikt over da den ligger litt bortgjemt i landskapet.		
Forslag til gradering:	☐ *** Nasjonalt viktig verdi ☐ ** Regionalt viktig verdi ☒ * Lokalt viktig verdi ☐ + Område/objekt med potensiell verdi		
Referansehenvisninger:	Rye m.fl. 1991		
Status for dokumentasjon:	☐ Dokumentert ☒ Godt nok dokumentert	☐ Manglende dokumentasjon ☐ Status for dokumentasjon ukjent	
UTM på midtpunkt:	Sone: UTM ny ☐ gammel ☐		
UTM øvre (der vannstreng krysses):		UTM nedre (der vannstreng krysses):	
Digitalisering av området er foretatt:	☒	Størrelse på arealet (dersom kjent):	
Innenfor definert 100-m belte i kommunens arealplan	☐	Innenfor RPR-klasse (dersom definert)	

VVV Registrering og kartfesting av områder og objekter

Vassdragsnavn:	Kommune(r):	Vernet vassdrag, objekt nr:
Hattebergvassdraget	Kvinnherad	045/1
Vassdragsområder i REGINE:	Fylke:	Utfylt av (dato, navn):
045.4A-D	Hordaland	Stein Byrkjeland

Karakteristiske data	Område ☒ Objekt ☐		
Navn/løpenummer på objekt/delområde:	P3 MG-terrasser Baroniet		
Type verneverdi (tema):	Prossesser og former skapt av is og vann		
Beskrivelse av viktige kvaliteter:	En del store masser med sand og grus avsatt da isen trekte seg tilbake etter Yngre Dryas. Trolig ble viften framfor Muradalen avsatt like framfor iskanten.		
Tidligere vurdert verneverdi er karakterisert slik:	Høy faglig verdi (gr. II/III i forslag til kvartærgeologisk verneverdige objekt/områder i Hordaland).		
Oppfylte hovedkriteria og begrunnelse:	H02 Historisk dokument. Terrassene er viktige for rekonstruksjonen av tilbakesmeltingen etter Yngre Dryas i Rosendalsområdet. H04 Typiskhet.		
Oppfylte støttekriteria og begrunnelse:	S02 Del av system. Inngår i system bl.a. med P4 og P5. S03 Forskningsverdi. S04 Pedagogisk verdi.		
Forslag til gradering:	☐ *** Nasjonalt viktig verdi ☒ ** Regionalt viktig verdi ☐ * Lokalt viktig verdi ☐ + Område/objekt med potensiell verdi		
Referansehenvisninger:	Hunnes & Anundsen 1985, Rye m.fl. 1991, Holm-Larsen 1982		
Status for dokumentasjon:	☐ Dokumentert ☒ Godt nok dokumentert	☐ Manglende dokumentasjon ☐ Status for dokumentasjon ukjent	
UTM på midtpunkt:	Sone: UTM ny ☐ gammel ☐		
UTM øvre (der vannstreng krysses):		UTM nedre (der vannstreng krysses):	
Digitalisering av området er foretatt:	☒	Størrelse på arealet (dersom kjent):	
Innenfor definert 100-m belte i kommunens arealplan	☐	Innenfor RPR-klasse (dersom definert)	

VVV Registrering og kartfesting av områder og objekter

Vassdragsnavn:	Kommune(r):	Vernet vassdrag, objekt nr:
Hattebergvassdraget	Kvinnherad	045/1
Vassdragsområder i REGINE:	Fylke:	Utfylt av (dato, navn):
045.4A-D	Hordaland	Stein Byrkjeland

Karakteristiske data	Område ☒ Objekt ☐		
Navn/løpenummer på objekt/delområde:	P4 MG-terrasser Malmanger		
Type verneverdi (tema):	Prossesser og former skapt av is og vann		
Beskrivelse av viktige kvaliteter:	En del store masser med sand og grus avsatt da isen trekte seg tilbake etter Yngre Dryas. Trolig ble viften framfor Muradalen avsatt like framfor iskanten.		
Tidligere vurdert verneverdi er karakterisert slik:	Høy faglig verdi (gr. II/III i forslag til kvartærgeologisk verneverdige objekt/områder i Hordaland).		
Oppfylte hovedkriteria og begrunnelse:	H02 Historisk dokument. Terrassene er viktige for rekonstruksjonen av tilbakesmeltingen etter Yngre Dryas i Rosendalsområdet. H04 Typiskhet		
Oppfylte støttekriteria og begrunnelse:	S02 Del av system. Inngår i system bl.a. med P3 og P5. S03 Forskningsverdi. S04 Pedagogisk verdi.		
Forslag til gradering:	☐ *** Nasjonalt viktig verdi ☒ ** Regionalt viktig verdi ☐ * Lokalt viktig verdi ☐ + Område/objekt med potensiell verdi		
Referansehenvisninger:	Hunnes & Anundsen 1985, Rye m.fl. 1991, Holm-Larsen 1982		
Status for dokumentasjon:	☐ Dokumentert ☐ Godt nok dokumentert	☒ Manglende dokumentasjon ☐ Status for dokumentasjon ukjent	
UTM på midtpunkt:	Sone: UTM ny ☐ gammel ☐		
UTM øvre (der vannstreng krysses):		UTM nedre (der vannstreng krysses):	
Digitalisering av området er foretatt:	☒	Størrelse på arealet (dersom kjent):	
Innenfor definert 100-m belte i kommunens arealplan	☐	Innenfor RPR-klasse (dersom definert)	

VVV Registrering og kartfesting av områder og objekter

Vassdragsnavn:	Kommune(r):	Vernet vassdrag, objekt nr:
Hattebergvassdraget	Kvinnherad	045/1
Vassdragsområder i REGINE:	Fylke:	Utfylt av (dato, navn):
045.4A-D	Hordaland	Stein Byrkjeland

Karakteristiske data	Område ☒ Objekt ☐		
Navn/løpenummer på objekt/delområde:	P5 MG-terrasser Melsdal		
Type verneverdi (tema):	Prossesser og former skapt av is og vann		
Beskrivelse av viktige kvaliteter:	En del av store masser med sand og grus avsatt da isen trekte seg tilbake etter Yngre Dryas. Terrassene er her vifteformete med mindre dreneringsspor. Selve terrasseformen er markert.		
Tidligere vurdert verneverdi er karakterisert slik:	Høy faglig verdi (gr. II/III i forslag til kvartærgeologisk verneverdige objekt/områder i Hordaland)		
Oppfylte hovedkriteria og begrunnelse:	H02 Historisk dokument. Terrassene er viktige for rekonstruksjonen av tilbakesmeltingen etter Yngre Dryas i Rosendalsområdet. H04 Typiskhet.		
Oppfylte støttekriteria og begrunnelse:	S02 Del av system. Inngår i system bl.a. med P3 og P4. S03 Forskningsverdi. S04 Pedagogisk verdi.		
Forslag til gradering:	☐ *** Nasjonalt viktig verdi ☒ ** Regionalt viktig verdi ☐ * Lokalt viktig verdi ☐ + Område/objekt med potensiell verdi		
Referansehenvisninger:	Hunnes & Anundsen 1985, Rye m.fl. 1991, Holm-Larsen 1982		
Status for dokumentasjon:	☐ Dokumentert ☒ Godt nok dokumentert	☐ Manglende dokumentasjon ☐ Status for dokumentasjon ukjent	
UTM på midtpunkt:	Sone: UTM ny ☐ gammel ☐		
UTM øvre (der vannstreng krysses):		UTM nedre (der vannstreng krysses):	
Digitalisering av området er foretatt:	☒	Størrelse på arealet (dersom kjent):	
Innenfor definert 100-m belte i kommunens arealplan	☐	Innenfor RPR-klasse (dersom definert)	

VVV Registrering og kartfesting av områder og objekter

Vassdragsnavn:	Kommune(r):	Vernet vassdrag, objekt nr:
Æneselva	Kvinnherad	046/1
Vassdragsområder i REGINE:	Fylke:	Utfylt av (dato, navn):
046.1Z	Hordaland	Stein Byrkjeland

Karakteristiske data	Område ☒ Objekt ☐		
Navn/løpenummer på objekt/delområde:	P6 Æneselva		
Type verneverdi (tema):	Prosesser og former skapt av is og vann		
Beskrivelse av viktige kvaliteter:	Svært interessante og instruktive fluviale prosesser, og et av fylkets aller mest instruktive områder med meanderende elv. Meandrene er i stadig utvikling. De fluviale prosessene er aktive og klare.		
Tidligere vurdert verneverdi er karakterisert slik:	Ikke konkret vurdert i noen vernesammenheng, men området anføres å være instruktivt og spesielt.		
Oppfylte hovedkriteria og begrunnelse:	H02 Historisk dokument. Stadig aktiv prosess. H03 Mangfold. Et uvanlig stort meanderområde til Vestlandet å være, med betydelig variasjon. H05 Sjeldenhet. Ikke mange slike områder i landsdelen.		
Oppfylte støttekriteria og begrunnelse:	S01 Sårbarhet- Noen av myrene i tilknytning til området er alt drenerte. S02 Del av system. Stdig tilførsel av sedimenter fra høyereliggende områder. Sterk flompåvirkning. S03 Forskningsverdi. Spesielt og instruktivt område. S04 Pedagogisk verdi. Lett tilgjengelig.		
Forslag til gradering:	☒ *** Nasjonalt viktig verdi ☐ ** Regionalt viktig verdi ☐ * Lokalt viktig verdi ☐ + Område/objekt med potensiell verdi		
Referansehenvisninger:	Rye m.fl. 1991		
Status for dokumentasjon:	☐ Dokumentert ☐ Godt nok dokumentert	☒ Manglende dokumentasjon ☐ Status for dokumentasjon ukjent	
UTM på midtpunkt:	Sone: UTM ny ☐ gammel ☐		
UTM øvre (der vannstreng krysses):		UTM nedre (der vannstreng krysses):	
Digitalisering av området er foretatt:	☒	Størrelse på arealet (dersom kjent):	
Innenfor definert 100-m belte i kommunens arealplan	☐	Innenfor RPR-klasse (dersom definert)	

VVV Registrering og kartfesting av områder og objekter

Vassdragsnavn:	Kommune(r):	Vernet vassdrag, objekt nr:
Hattebergvassdraget	Kvinnherad	045/1
Vassdragsområder i REGINE:	Fylke:	Utfylt av (dato, navn):
045.4A-D	Hordaland	Stein Byrkjeland

Karakteristiske data	Område ☒ Objekt ☐		
Navn/løpenummer på objekt/delområde:	P7 Botn ved indre ende av Myrdalsvatnet		
Type verneverdi (tema):	Prosesser og former skapt av is og vann		
Beskrivelse av viktige kvaliteter:	Karakteristisk og stor botn, fylt opp av en innsjø (Myrdalsvatnet) i motsetning til i Muradalen, der botnen er fylt med sedimenter.		
Tidligere vurdert verneverdi er karakterisert slik:	Verneverdi ikke vurdert tidligere.		
Oppfylte hovedkriteria og begrunnelse:	H03 Mangfold. Botnen er hovedelementet, men i området finnes også elvedelta og rasmarker.		
Oppfylte støttekriteria og begrunnelse:	S02 Del av system. S04 Pedagogisk verdi.		
Forslag til gradering:	☐ *** Nasjonalt viktig verdi ☐ ** Regionalt viktig verdi ☒ * Lokalt viktig verdi ☐ + Område/objekt med potensiell verdi		
Referansehenvisninger:	Rye m.fl. 1991, Holm-Larsen 1982		
Status for dokumentasjon:	☐ Dokumentert ☐ Godt nok dokumentert	☒ Manglende dokumentasjon ☐ Status for dokumentasjon ukjent	
UTM på midtpunkt:	Sone: UTM ny ☐ gammel ☐		
UTM øvre (der vannstreng krysses):		UTM nedre (der vannstreng krysses):	
Digitalisering av området er foretatt:	☒	Størrelse på arealet (dersom kjent):	
Innenfor definert 100-m belte i kommunens arealplan	☐	Innenfor RPR-klasse (dersom definert)	

VVV Registrering og kartfesting av områder og objekter

<i>Vassdragsnavn:</i> Furebergelva	<i>Kommune(r):</i> Kvinnherad	<i>Vernet vassdrag, objekt nr:</i> 046/2
<i>Vassdragsområder i REGINE:</i> 046.2Z	<i>Fylke:</i> Hordaland	<i>Utfylt av (dato, navn):</i> Stein Byrkjeland

Karakteristiske data	Område ☐ Objekt ☒		
<i>Navn/løpenummer på objekt/delområde:</i>	P8 Furebergfossen		
<i>Type verneverdi (tema):</i>	Prossesser og former skapt av is og vann		
<i>Beskrivelse av viktige kvaliteter:</i>	50 m høy foss som kaster seg ut fra et hengende dalføre, nesten rett i Maurangerfjorden. Meget spektakulær og severdig.		
<i>Tidligere vurdert verneverdi er karakterisert slik:</i>	Velkjent objekt, som er vurdert og rangert høyere i andre naturfaglige sammenhenger enn geomorfologi.		
<i>Oppfylte hovedkriteria og begrunnelse:</i>	S05 Sjeldenhet. Blant de største og mest karakteristiske fossene av sitt slag i Sunnhordland.		
<i>Oppfylte støttekriteria og begrunnelse:</i>	S02 Del av system. S04 Pedagogisk verdi. Svært lett tilgjengelig, prosessene iøynefallende.		
<i>Forslag til gradering:</i>	☐ *** Nasjonalt viktig verdi ☐ ** Regionalt viktig verdi ☒ * Lokalt viktig verdi ☐ + Område/objekt med potensiell verdi		
<i>Referansehenvisninger:</i>	Rye m.fl. 1991		
<i>Status for dokumentasjon:</i>	☐ Dokumentert ☒ Godt nok dokumentert	☐ Manglende dokumentasjon ☐ Status for dokumentasjon ukjent	
<i>UTM på midtpunkt:</i>	Sone: UTM ny ☐ gammel ☐		
<i>UTM øvre (der vannstreng krysses):</i>		<i>UTM nedre (der vannstreng krysses):</i>	
<i>Digitalisering av området er foretatt:</i>	☒	<i>Størrelse på arealet (dersom kjent):</i>	
<i>Innenfor definert 100-m belte i kommunens arealplan</i>	☐	<i>Innenfor RPR-klasse (dersom definert)</i>	

VVV Registrering og kartfesting av områder og objekter

Vassdragsnavn:	Kommune(r):	Vernet vassdrag, objekt nr:
Hattebergvassdraget	Kvinnherad	045/1
Æneselva	Kvinnherad	046/1
Furebergelva	Kvinnherad	046/2
Vassdragsområder i REGINE:	Fylke:	Utfyllt av (dato, navn):
045.4A-D	Hordaland	Stein Byrkjeland

Karakteristiske data	Område ☒ Objekt ☐		
Navn/løpenummer på objekt/delområde:	P9 Folgefonna		
Type verneverdi (tema):	Prosesser og former skapt av is og vann		
Beskrivelse av viktige kvaliteter:	Hordalands største og landets tredje største isbre, for tiden under utredning for framtidig nasjonalpark. Kun mindre områder av selve breen drenerer til de tre aktuelle vassdragene, men betydelige arealer av den planlagte nasjonalparken inngår i nedbørfeltene.		
Tidligere vurdert verneverdi er karakterisert slik:	Generelt vurdert å være av nasjonal verdi.		
Oppfylte hovedkriteria og begrunnelse:	H01 Urørthet. Denne delen av Folgefonna er ikke berørt av kraftutbygging og andre større tekniske inngrep. H02 Historisk dokument. Aktive og godt dokumenterte prosesser etter at breen sist vokste fram for ca. 5000 år siden. H04 Typiskhet.		
Oppfylte støttekriteria og begrunnelse:	S02 Del av system. S04 Pedagogisk verdi.		
Forslag til gradering:	☒ *** Nasjonalt viktig verdi ☐ ** Regionalt viktig verdi ☐ * Lokalt viktig verdi ☐ + Område/objekt med potensiell verdi		
Referansehenvisninger:	Rye m.fl. 1991, Holm-Larsen 1982, Sandvold & Riis Simonsen 1999		
Status for dokumentasjon:	☒ Dokumentert ☐ Godt nok dokumentert	☐ Manglende dokumentasjon ☐ Status for dokumentasjon ukjent	
UTM på midtpunkt:	Sone: UTM ny ☐ gammel ☐		
UTM øvre (der vannstreng krysses):		UTM nedre (der vannstreng krysses):	
Digitalisering av området er foretatt:	☒	Størrelse på arealet (dersom kjent):	
Innenfor definert 100-m belte i kommunens arealplan	☐	Innenfor RPR-klasse (dersom definert)	

VVV Registrering og kartfesting av områder og objekter

<i>Vassdragsnavn:</i>	<i>Kommune(r):</i>	<i>Vernet vassdrag, objekt nr:</i>
Hattebergvassdraget	Kvinnherad	045/1
<i>Vassdragsområder i REGINE:</i>	<i>Fylke:</i>	<i>Utfylt av (dato, navn):</i>
045.4A-D	Hordaland	Stein Byrkjeland

Karakteristiske data	Område ☒ Objekt ☐		
Navn/løpenummer på objekt/delområde:	P10 Småbreer Juklavasskruna		
Type verneverdi (tema):	Prossesser og former skapt av is og vann		
Beskrivelse av viktige kvaliteter:	Mindre «breklatter» som normalt sees på som en del av Folgefonna, men ligger noe geografisk atskilt fra hovedbreen. De eneste isrester innenfor Hattebergvassdragets nedbørsfelt.		
Tidligere vurdert verneverdi er karakterisert slik:	Av nasjonal verdi, inngår i tidligere vurderinger av Folgefonna.		
Oppfylte hovedkriteria og begrunnelse:	H01 Urørthet. H02 Historisk dokument. H04 Typiskhet.		
Oppfylte støttekriteria og begrunnelse:	S02 Del av system.		
Forslag til gradering:	☒ *** Nasjonalt viktig verdi ☐ ** Regionalt viktig verdi ☐ * Lokalt viktig verdi ☐ + Område/objekt med potensiell verdi		
Referansehenvisninger:	Sandvold & Riis Simonsen 1999		
Status for dokumentasjon:	☐ Dokumentert ☒ Godt nok dokumentert	☐ Manglende dokumentasjon ☐ Status for dokumentasjon ukjent	
UTM på midtpunkt:	Sone: UTM ny ☐ gammel ☐		
UTM øvre (der vannstreng krysses):		UTM nedre (der vannstreng krysses):	
Digitalisering av området er foretatt:	☒	Størrelse på arealet (dersom kjent):	
Innenfor definert 100-m belte i kommunens arealplan	☐	Innenfor RPR-klasse (dersom definert)	

VVV Registrering og kartfesting av områder og objekter

<i>Vassdragsnavn:</i>	<i>Kommune(r):</i>	<i>Vernet vassdrag, objekt nr:</i>
Hattebergvassdraget	Kvinnherad	045/1
<i>Vassdragsområder i REGINE:</i>	<i>Fylke:</i>	<i>Utfylt av (dato, navn):</i>
045.4A-D	Hordaland	Stein Byrkjeland

Karakteristiske data	Område ☒ Objekt ☐
Navn/løpenummer på objekt/delområde:	B11 Hattebergelva, lakseførende del
Type verneverdi (tema):	Biologisk mangfold
Beskrivelse av viktige kvaliteter:	Ca 2 km lang elvestrekning opp til Hattebergfossen. Den viktigste lakseførende elvestrekningen i de varig vernede vassdragene i kommunen.
Tidligere vurdert verneverdi er karakterisert slik:	I utgangspunktet en svært verdifull lakse- og sjøauarelv, men fisket har sviktet en del de siste årene og laksen som kommer hit i dag antas i stor grad å være rømt oppdrettslaks.
Oppfylte hovedkriteria og begrunnelse:	H06 Sårbarhet. Vannkvaliteten er i dag neppe god nok for reproduksjon hos laks.
Oppfylte støttekriteria og begrunnelse:	S03 Forskningsverdi. Det er forsket en del på laksen i dette vassdraget.
Forslag til gradering:	☐ *** Nasjonalt viktig verdi ☐ ** Regionalt viktig verdi ☒ * Lokalt viktig verdi ☐ + Område/objekt med potensiell verdi
Referansehenvisninger:	Kålås m.fl. 1996, Kvinnherad Energi 1998
Status for dokumentasjon:	☐ Dokumentert ☒ Godt nok dokumentert ☐ Manglende dokumentasjon ☐ Status for dokumentasjon ukjent
UTM på midtpunkt:	Sone: UTM ny ☐ gammel ☐
UTM øvre (der vannstreng krysses):	UTM nedre (der vannstreng krysses):
Digitalisering av området er foretatt:	☒ Størrelse på arealet (dersom kjent): ☐ Innenfor RPR-klasse (dersom definert)

VVV Registrering og kartfesting av områder og objekter

Vassdragsnavn:	Kommune(r):	Vernet vassdrag, objekt nr:
Hattebergvassdraget	Kvinnherad	045/1
Vassdragsområder i REGINE:	Fylke:	Utfylt av (dato, navn):
045.4A-D	Hordaland	Stein Byrkjeland

Karakteristiske data	Område ☒ Objekt ☐		
Navn/løpenummer på objekt/delområde:	B12 Melselva, nedre (lakseførende) del		
Type verneverdi (tema):	Biologisk mangfold		
Beskrivelse av viktige kvaliteter:	Ca. 3 km elvestrekning fra samløpet med Hattebergelva. I motsetning til Hattebergelva er denne elvearmen langt viktigere for sjøaure enn laks.		
Tidligere vurdert verneverdi er karakterisert slik:	Ville trolig blitt rangert høyere for noen år siden, ettersom fisket har sviktet noe det siste tiåret.		
Oppfylte hovedkriteria og begrunnelse:	H06 Sårbarhet. Oppgangen av fisk begrenses sterkt i perioder med liten vassføring i elva.		
Oppfylte støttekriteria og begrunnelse:	S03 Forskningsverdi. S05 Biologisk funksjon. Gyteelv for anadrome fiskeslag.		
Forslag til gradering:	☐ *** Nasjonalt viktig verdi ☐ ** Regionalt viktig verdi ☒ * Lokalt viktig verdi ☐ + Område/objekt med potensiell verdi		
Referansehenvisninger:	Kålås m. fl. 1996, Høvik 2000, Høvik (1984, 1986)		
Status for dokumentasjon:	☐ Dokumentert ☒ Godt nok dokumentert	☐ Manglende dokumentasjon ☐ Status for dokumentasjon ukjent	
UTM på midtpunkt:	Sone: UTM ny ☐ gammel ☐		
UTM øvre (der vannstreng krysses):		UTM nedre (der vannstreng krysses):	
Digitalisering av området er foretatt:	☒	Størrelse på arealet (dersom kjent):	
Innenfor definert 100-m belte i kommunens arealplan	☐	Innenfor RPR-klasse (dersom definert)	

VVV Registrering og kartfesting av områder og objekter

Vassdragsnavn:	Kommune(r):	Vernet vassdrag, objekt nr:
Æneselva	Kvinnherad	046/1
Vassdragsområder i REGINE:	Fylke:	Utfylt av (dato, navn):
046.1Z	Hordaland	Stein Byrkjeland

Karakteristiske data	Område ☒ Objekt ☐		
Navn/løpenummer på objekt/delområde:	B13 Æneselva, lakseførende del		
Type verneverdi (tema):	Biologisk mangfold		
Beskrivelse av viktige kvaliteter:	Lakseførende strekning på ca. 8 km, opp til Hestabotnen. Elva er best som sjøauereelv. God vannkvalitet, det finnes flere forsurningsfølsomme evertebrater i elva.		
Tidligere vurdert verneverdi er karakterisert slik:	Stor verdi vedr. ferskvannsøkologiske forhold, og det rikeste blant vassdrag med utspring fra Folgefonna som ble vurdert i samband med Verneplan IV.		
Oppfylte hovedkriteria og begrunnelse:	H05 Sjeldenhet. Forekomst av flere forsurningsfølsomme evertebrater. H07 Variasjon og mangfold. Størst ferskvannsøkologisk mangfold blant undersøkte vassdrag med utspring fra Folgefonna.		
Oppfylte støttekriteria og begrunnelse:	S03 Forskningsverdi. S04 Pedagogisk verdi.		
Forslag til gradering:	☐ *** Nasjonalt viktig verdi ☒ ** Regionalt viktig verdi ☐ * Lokalt viktig verdi ☐ + Område/objekt med potensiell verdi		
Referansehenvisninger:	Raddum & Fjellheim 1990, Kålås m.fl. 1996.		
Status for dokumentasjon:	☐ Dokumentert ☐ Godt nok dokumentert	☒ Manglende dokumentasjon ☐ Status for dokumentasjon ukjent	
UTM på midtpunkt:	Sone: UTM ny ☐ gammel ☐		
UTM øvre (der vannstreng krysses):		UTM nedre (der vannstreng krysses):	
Digitalisering av området er foretatt:	☒	Størrelse på arealet (dersom kjent):	
Innenfor definert 100-m belte i kommunens arealplan	☐	Innenfor RPR-klasse (dersom definert)	

VVV Registrering og kartfesting av områder og objekter

Vassdragsnavn:	Kommune(r):	Vernet vassdrag, objekt nr:
Hattebergvassdraget	Kvinnherad	045/1
Vassdragsområder i REGINE:	Fylke:	Utfylt av (dato, navn):
045.4A-D	Hordaland	Stein Byrkjeland

Karakteristiske data	Område ☐ Objekt ☒		
Navn/løpenummer på objekt/delområde:	B14 Ringeriksfossen (se også P2 og L26)		
Type verneverdi (tema):	Biologisk mangfold		
Beskrivelse av viktige kvaliteter:	Forekomst av flere moser og lav som krever fuktige voksesteder, bl.a. laven gulskjell. Flere av disse artene er oppført i nasjonal rødliste.		
Tidligere vurdert verneverdi er karakterisert slik:	Ikke spesifikt vurdert tidligere, men de botaniske forekomster er anført å være sårbare dersom vassføringen fjernes eller reduseres vesentlig.		
Oppfylte hovedkriteria og begrunnelse:	H05 Sjeldenhet. Forekomst av flere rødlistearter. H06 Sårbarhet. Flere av disse artene er avhengige av stor fuktighet. Dersom vassføringen reduseres vesentlig (som ville blitt tilfellet ved utvidelse av Muradalen kraftverk) kan disse forsvinne.		
Oppfylte støttekriteria og begrunnelse:	S03 Forskningsverdi.		
Forslag til gradering:	☐ *** Nasjonalt viktig verdi ☒ ** Regionalt viktig verdi ☐ * Lokalt viktig verdi ☐ + Område/objekt med potensiell verdi		
Referansehenvisninger:	Ihlen 1996, Moe 2000.		
Status for dokumentasjon:	☐ Dokumentert ☐ Godt nok dokumentert	☒ Manglende dokumentasjon ☐ Status for dokumentasjon ukjent	
UTM på midtpunkt:	Sone: UTM ny ☐ gammel ☐		
UTM øvre (der vannstreng krysses):		UTM nedre (der vannstreng krysses):	
Digitalisering av området er foretatt:	☒	Størrelse på arealet (dersom kjent):	
Innenfor definert 100-m belte i kommunens arealplan	☐	Innenfor RPR-klasse (dersom definert)	

VVV Registrering og kartfesting av områder og objekter

<i>Vassdragsnavn:</i>	<i>Kommune(r):</i>	<i>Vernet vassdrag, objekt nr:</i>
Hattebergvassdraget	Kvinnherad	045/1
<i>Vassdragsområder i REGINE:</i>	<i>Fylke:</i>	<i>Utfylt av (dato, navn):</i>
045.4A-D	Hordaland	Stein Byrkjeland

Karakteristiske data	Område ☒ Objekt ☐		
Navn/løpenummer på objekt/delområde:	B15 Markaskorane		
Type verneverdi (tema):	Biologisk mangfold		
Beskrivelse av viktige kvaliteter:	Edelløvskog med bl.a. alm, hassel, hegg, selje og bjørk. Store rasmarker er særlig verdifulle. I marksjiktet forekommer flere varmekjære planter, bl.a. kransmynte.		
Tidligere vurdert verneverdi er karakterisert slik:	Regional verneverdi, i samband med landsinventeringen i forkant av verneplan for edelløvskog.		
Oppfylte hovedkriteria og begrunnelse:	H07 Variasjon og mangfold, ettersom det botaniske artsutvalget er betydelig.		
Oppfylte støttekriteria og begrunnelse:	S03 Forskningsverdi.		
Forslag til gradering:	☐ *** Nasjonalt viktig verdi ☐ ** Regionalt viktig verdi ☒ * Lokalt viktig verdi ☐ + Område/objekt med potensiell verdi		
Referansehenvisninger:	Korsmo 1975, Eik 1994, Moe 2000		
Status for dokumentasjon:	☐ Dokumentert ☒ Godt nok dokumentert	☐ Manglende dokumentasjon ☐ Status for dokumentasjon ukjent	
UTM på midtpunkt:	Sone: UTM ny ☐ gammel ☐		
UTM øvre (der vannstreng krysses):		UTM nedre (der vannstreng krysses):	
Digitalisering av området er foretatt:	☒	Størrelse på arealet (dersom kjent):	
Innenfor definert 100-m belte i kommunens arealplan	☐	Innenfor RPR-klasse (dersom definert)	

VVV Registrering og kartfesting av områder og objekter

<i>Vassdragsnavn:</i>	<i>Kommune(r):</i>	<i>Vernet vassdrag, objekt nr:</i>
Hattebergvassdraget	Kvinnherad	045/1
<i>Vassdragsområder i REGINE:</i>	<i>Fylke:</i>	<i>Utfylt av (dato, navn):</i>
045.4A-D	Hordaland	Stein Byrkjeland

Karakteristiske data	Område ☒ Objekt ☐		
Navn/løpenummer på objekt/delområde:	B16 Heimste Kulten		
Type verneverdi (tema):	Biologisk mangfold		
Beskrivelse av viktige kvaliteter:	Et sammenhengende område med grovstammet furuskog på morenejord. Tilsynelatende interessant hekkeområde for hakkespetter og andre krevende fuglearter.		
Tidligere vurdert verneverdi er karakterisert slik:	Ikke tidligere vurdert av biologer.		
Oppfylte hovedkriteria og begrunnelse:	H01 Urørthet. Området kun befart på avstand, men skogområdet ser uberørt ut mhp hogst og skogplantning.		
Oppfylte støttekriteria og begrunnelse:	S05 Biologisk funksjon, bl.a. som antatt hekkeområde for krevende fuglearter.		
Forslag til gradering:	☐ *** Nasjonalt viktig verdi ☐ ** Regionalt viktig verdi ☐ * Lokalt viktig verdi ☒ + Område/objekt med potensiell verdi		
Referansehenvisninger:	Kun befaring i felt 2000 ved rapportforfatter.		
Status for dokumentasjon:	☐ Dokumentert ☐ Godt nok dokumentert	☒ Manglende dokumentasjon ☐ Status for dokumentasjon ukjent	
UTM på midtpunkt:	Sone: UTM ny ☐ gammel ☐		
UTM øvre (der vannstreng krysses):		UTM nedre (der vannstreng krysses):	
Digitalisering av området er foretatt:	☒	Størrelse på arealet (dersom kjent):	
Innenfor definert 100-m belte i kommunens arealplan	☐	Innenfor RPR-klasse (dersom definert)	

VVV Registrering og kartfesting av områder og objekter

Vassdragsnavn:	Kommune(r):	Vernet vassdrag, objekt nr:
Æneselva	Kvinnherad	046/1
Furebergelva	Kvinnherad	046/2
Vassdragsområder i REGINE:	Fylke:	Utfylt av (dato, navn):
046.1Z, 046.2Z	Hordaland	Stein Byrkjeland

Karakteristiske data	Område ☒ Objekt ☐
Navn/løpenummer på objekt/delområde:	B17 Rothaug - Daurmålshaugane
Type verneverdi (tema):	Biologisk mangfold
Beskrivelse av viktige kvaliteter:	Større furuskogområde som forbinder to nabovassdrag. Skogen er gammel med enkelte trær som trolig er over 300 år gamle. Stor aldersspredning i skogen, og en del forekomst av død ved.
Tidligere vurdert verneverdi er karakterisert slik:	Området var opprinnelig vurdert som meget verneverdig i verneplan for barskog, men kom ikke med i den endelige vurderingen (Moe 2000, 2001)
Oppfylte hovedkriteria og begrunnelse:	H06 Sårbarhet. Furuskogen i tilstøtende områder har blitt utsatt for hogst og skogplanting de siste tiårene. H07 Variasjon og mangfold, pga. stor aldersspredning i skogen.
Oppfylte støttekriteria og begrunnelse:	S04 Pedagogisk verdi. S05 Biologisk funksjon.
Forslag til gradering:	☐ *** Nasjonalt viktig verdi ☒ ** Regionalt viktig verdi ☐ * Lokalt viktig verdi ☐ + Område/objekt med potensiell verdi
Referansehenvisninger:	Moe 2000, 2001, Odland & Fremstad 1989
Status for dokumentasjon:	☐ Dokumentert ☐ Godt nok dokumentert ☒ Manglende dokumentasjon ☐ Status for dokumentasjon ukjent
UTM på midtpunkt:	Sone: UTM ny ☐ gammel ☐
UTM øvre (der vannstreng krysses):	UTM nedre (der vannstreng krysses):
Digitalisering av området er foretatt:	☒ Størrelse på arealet (dersom kjent):
Innenfor definert 100-m belte i kommunens arealplan	☐ Innenfor RPR-klasse (dersom definert)

VVV Registrering og kartfesting av områder og objekter

Vassdragsnavn:	Kommune(r):	Vernet vassdrag, objekt nr:
Æneselva	Kvinnherad	046/1
Vassdragsområder i REGINE:	Fylke:	Utfylt av (dato, navn):
046.1Z	Hordaland	Stein Byrkjeland

Karakteristiske data	Område ☒ Objekt ☐		
Navn/løpenummer på objekt/delområde:	B18 Taklia		
Type verneverdi (tema):	Biologisk mangfold		
Beskrivelse av viktige kvaliteter:	Jevnt stigende dalside med sammenhengende, godt sonert skog. Gradvis overgang fra furuskog til nordboreal bjørkeskog og fjellhei. Stor representativitet.		
Tidligere vurdert verneverdi er karakterisert slik:	Det er ikke påvist spesielt sjeldne planter i Taklia, men området har svært instruktiv sonering og er svært typisk for regionen.		
Oppfylte hovedkriteria og begrunnelse:	H01 Urørthet. Det er ikke registrert hogst eller skogplanting i Taklia, ei heller andre tekniske inngrep.		
Oppfylte støttekriteria og begrunnelse:	S03 Forskningsverdi. Høy grad av representativitet gjør området egnet. S04 Pedagogisk verdi. Lett å se overganger og prosesser. S05 Biologisk funksjon.		
Forslag til gradering:	☐ *** Nasjonalt viktig verdi ☐ ** Regionalt viktig verdi ☒ * Lokalt viktig verdi ☐ + Område/objekt med potensiell verdi		
Referansehenvisninger:	Fremstad 1974, Odland & Fremstad 1989		
Status for dokumentasjon:	☐ Dokumentert ☒ Godt nok dokumentert	☐ Manglende dokumentasjon ☐ Status for dokumentasjon ukjent	
UTM på midtpunkt:	Sone: UTM ny ☐ gammel ☐		
UTM øvre (der vannstreng krysses):		UTM nedre (der vannstreng krysses):	
Digitalisering av området er foretatt:	☒	Størrelse på arealet (dersom kjent):	
Innenfor definert 100-m belte i kommunens arealplan	☐	Innenfor RPR-klasse (dersom definert)	

VVV Registrering og kartfesting av områder og objekter

<i>Vassdragsnavn:</i> Furebergelva	<i>Kommune(r):</i> Kvinnherad	<i>Vernet vassdrag, objekt nr:</i> 046/2
<i>Vassdragsområder i REGINE:</i> 046.2Z	<i>Fylke:</i> Hordaland	<i>Utfylt av (dato, navn):</i> Stein Byrkjeland

Karakteristiske data	Område ☐ Objekt ☒		
Navn/løpenummer på objekt/delområde:	B19 Furebergfossen		
Type verneverdi (tema):	Biologisk mangfold		
Beskrivelse av viktige kvaliteter:	Svært humid klima skaper gode livsbetingelser for oseaniske kryptogamer i bergvegger. I en kløft vokser hinnebregne sammen med bl.a. praktvebladmose. Ikke langt unna vokser den regionalt sjeldne orkideen knerot.		
Tidligere vurdert verneverdi er karakterisert slik:	Aldri konkret vurdert tidligere.		
Oppfylte hovedkriteria og begrunnelse:	H05 Sjeldenhet, ved forekomst av flere sjeldne/uvanlige planter.		
Oppfylte støttekriteria og begrunnelse:			
Forslag til gradering:	☐ *** Nasjonalt viktig verdi ☐ ** Regionalt viktig verdi ☒ * Lokalt viktig verdi ☐ + Område/objekt med potensiell verdi		
Referansehenvisninger:	Moe 2000		
Status for dokumentasjon:	☐ Dokumentert ☐ Godt nok dokumentert	☒ Manglende dokumentasjon ☐ Status for dokumentasjon ukjent	
UTM på midtpunkt:	Sone: UTM ny ☐ gammel ☐		
UTM øvre (der vannstreng krysses):		UTM nedre (der vannstreng krysses):	
Digitalisering av området er foretatt:	☒	Størrelse på arealet (dersom kjent):	
Innenfor definert 100-m belte i kommunens arealplan	☐	Innenfor RPR-klasse (dersom definert)	

VVV Registrering og kartfesting av områder og objekter

Vassdragsnavn:	Kommune(r):	Vernet vassdrag, objekt nr:
Hattebergvassdraget	Kvinnherad	045/1
Vassdragsområder i REGINE:	Fylke:	Utfyllt av (dato, navn):
045.4A-D	Hordaland	Stein Byrkjeland

Karakteristiske data	Område ☒ Objekt ☐		
Navn/løpenummer på objekt/delområde:	B20 Prestavatnet		
Type verneverdi (tema):	Biologisk mangfold		
Beskrivelse av viktige kvaliteter:	Bra fiskevatn til tross for regulering av vassnivå, med tett, selvrekrutterende aurebestand av fin kvalitet. Rødlistearten svartand registrert, i mulig hekkeområde.		
Tidligere vurdert verneverdi er karakterisert slik:	Auren har vært en viktig ressurs å ta hensyn til ved eksisterende kraftregulering og også ved planer om endringer for Muradalen kraftverk.		
Oppfylte hovedkriteria og begrunnelse:	H06 Sårbarhet. Vatnet er regulert til kraftformål, en regulering som ville blitt utvidet dersom planene for det nye Muradalen kraftverk hadde blitt realisert.		
Oppfylte støttekriteria og begrunnelse:	S05 Biologisk funksjon, ved god naturlig reproduksjon av aure.		
Forslag til gradering:	☐ *** Nasjonalt viktig verdi ☐ ** Regionalt viktig verdi ☒ * Lokalt viktig verdi ☐ + Område/objekt med potensiell verdi		
Referansehenvisninger:	Kvinnherad Energi 1988, Høvik 1984, 1976, Ugelvik m.fl. 1990.		
Status for dokumentasjon:	☐ Dokumentert ☐ Godt nok dokumentert	☒ Manglende dokumentasjon ☐ Status for dokumentasjon ukjent	
UTM på midtpunkt:	Sone: UTM ny ☐ gammel ☐		
UTM øvre (der vannstreng krysses):		UTM nedre (der vannstreng krysses):	
Digitalisering av området er foretatt:	☒	Størrelse på arealet (dersom kjent):	
Innenfor definert 100-m belte i kommunens arealplan	☐	Innenfor RPR-klasse (dersom definert)	

VVV Registrering og kartfesting av områder og objekter

Vassdragsnavn:	Kommune(r):	Vernet vassdrag, objekt nr:
Æneselva	Kvinnherad	046/1
Vassdragsområder i REGINE:	Fylke:	Utfylt av (dato, navn):
046.1Z	Hordaland	Stein Byrkjeland

Karakteristiske data	Område ☒ Objekt ☐		
Navn/løpenummer på objekt/delområde:	B21 Vatnastølsvatnet		
Type verneverdi (tema):	Biologisk mangfold		
Beskrivelse av viktige kvaliteter:	Selvrekrutterende aurebestand av uvanlig flott karakter.		
Tidligere vurdert verneverdi er karakterisert slik:	Ingen slik vurdering foreligger, men mange har åpenbart ment at den gode fiskestammen her må bevares.		
Oppfylte hovedkriteria og begrunnelse:	H05 Sjeldenhet. Bruk av dette kriteriet henspiller på fiskens oppgitte kvalitet, men det er muligens litt i overkant å anvende dette hovedkriteriet i dette tilfellet.		
Oppfylte støttekriteria og begrunnelse:	S05 Biologisk funksjon, for selvrekrutterende aurebestand.		
Forslag til gradering:	☐ *** Nasjonalt viktig verdi ☐ ** Regionalt viktig verdi ☒ * Lokalt viktig verdi ☐ + Område/objekt med potensiell verdi		
Referansehenvisninger:	Lokale kilder, som er blitt referert til i bl.a. Kålås m.fl. (1996).		
Status for dokumentasjon:	☐ Dokumentert ☐ Godt nok dokumentert	☐ Manglende dokumentasjon ☒ Status for dokumentasjon ukjent	
UTM på midtpunkt:	Sone: UTM ny ☐ gammel ☐		
UTM øvre (der vannstreng krysses):		UTM nedre (der vannstreng krysses):	
Digitalisering av området er foretatt:	☒	Størrelse på arealet (dersom kjent):	
Innenfor definert 100-m belte i kommunens arealplan	☐	Innenfor RPR-klasse (dersom definert)	

VVV Registrering og kartfesting av områder og objekter

Vassdragsnavn:	Kommune(r):	Vernet vassdrag, objekt nr:
Hattebergvassdraget	Kvinnherad	045/1
Vassdragsområder i REGINE:	Fylke:	Utfylt av (dato, navn):
045.4A-D	Hordaland	Stein Byrkjeland

Karakteristiske data	Område ☒ Objekt ☐		
Navn/løpenummer på objekt/delområde:	B22 Folgefonna nasjonalpark		
Type verneverdi (tema):	Biologisk mangfold		
Beskrivelse av viktige kvaliteter:	Verneverdiene i den planlagte nasjonalparken er når det gjelder biologisk mangfold primært knyttet til botaniske forekomster. De viktigste forekomstene i så måte fanges opp av andre delområder under «Biologisk mangfold», men ved vern av et større sammenhengende område er mulighetene til å bevare et helhetlig økosystem langt bedre.		
Tidligere vurdert verneverdi er karakterisert slik:	Har vært skildret som et naturområde av høy verdi, særlig i kraft av å være et forholdsvis uberørt fjellområde.		
Oppfylte hovedkriteria og begrunnelse:	H01 Urørthet. Området er blant de minst berørte fjellområdene i Hordaland. H06 Sårbarhet.		
Oppfylte støttekriteria og begrunnelse:	S03 Forskningsverdi. S04 Pedagogisk verdi. S06 Arealstørrelse.		
Forslag til gradering:	☒ *** Nasjonalt viktig verdi ☐ ** Regionalt viktig verdi ☐ * Lokalt viktig verdi ☐ + Område/objekt med potensiell verdi		
Referansehenvisninger:	Moe 2000, Høivik 2000, Fylkesmannen i Hordaland 1998.		
Status for dokumentasjon:	☐ Dokumentert ☒ Godt nok dokumentert	☐ Manglende dokumentasjon ☐ Status for dokumentasjon ukjent	
UTM på midtpunkt:	Sone: UTM ny ☐ gammel ☐		
UTM øvre (der vannstreng krysses):		UTM nedre (der vannstreng krysses):	
Digitalisering av området er foretatt:	☒	Størrelse på arealet (dersom kjent):	
Innenfor definert 100-m belte i kommunens arealplan	☐	Innenfor RPR-klasse (dersom definert)	

VVV Registrering og kartfesting av områder og objekter

Vassdragsnavn:	Kommune(r):	Vernet vassdrag, objekt nr:
Hattebergvassdraget	Kvinnherad	045/1
Vassdragsområder i REGINE:	Fylke:	Utfylt av (dato, navn):
045.4A-D	Hordaland	Stein Byrkjeland

Karakteristiske data	Område ☒ Objekt ☐		
Navn/løpenummer på objekt/delområde:	L23 Baroniet i Rosendal		
Type verneverdi (tema):	Landskapsbilde		
Beskrivelse av viktige kvaliteter:	Meget spesielt område i nasjonal kulturhistorisk sammenheng. Rikt på kulturminner. Lang og dokumentert historie, unik i sitt slag.		
Tidligere vurdert verneverdi er karakterisert slik:	Svært stor, i slik grad at det er utarbeidet verneforslag for området (som dog ble opphevet få måneder etter at et kulturminnevernområde ble etablert).		
Oppfylte hovedkriteria og begrunnelse:	H07 Variasjon. Baroniet omgis av mektige fjell og ellers dramatisk natur. Skaper bredde i opplevelsen. H08 Helhet. Stor harmonisk sammenheng mellom utendørs hage og kulturlandskap og bygningsmasse. H09 Inntrykksstyrke. Store kontraster både i natur og kulturlandskap.		
Oppfylte støttekriteria og begrunnelse:	S08 Sjeldenhet og særpreg. Det finnes kun ett baroni i Norge. S10 Historisk dokument. Baroniet har dokumentert historie tilbake til i alle fall 1665.		
Forslag til gradering:	☒ *** Nasjonalt viktig verdi ☐ ** Regionalt viktig verdi ☐ * Lokalt viktig verdi ☐ + Område/objekt med potensiell verdi		
Referansehenvisninger:	Riksantikvaren, Høivik 1999		
Status for dokumentasjon:	☒ Dokumentert ☐ Godt nok dokumentert	☐ Manglende dokumentasjon ☐ Status for dokumentasjon ukjent	
UTM på midtpunkt:	Sone: UTM ny ☐ gammel ☐		
UTM øvre (der vannstreng krysses):		UTM nedre (der vannstreng krysses):	
Digitalisering av området er foretatt:	☒	Størrelse på arealet (dersom kjent):	
Innenfor definert 100-m belte i kommunens arealplan	☐	Innenfor RPR-klasse (dersom definert)	

VVV Registrering og kartfesting av områder og objekter

<i>Vassdragsnavn:</i>	<i>Kommune(r):</i>	<i>Vernet vassdrag, objekt nr:</i>
Hattebergvassdraget	Kvinnherad	045/1
<i>Vassdragsområder i REGINE:</i>	<i>Fylke:</i>	<i>Utfylt av (dato, navn):</i>
045.4A-D	Hordaland	Stein Byrkjeland

Karakteristiske data	Område ☐ Objekt ☒		
Navn/løpenummer på objekt/delområde:	L24 Hattebergfossen		
Type verneverdi (tema):	Landskapsbilde		
Beskrivelse av viktige kvaliteter:	Blant de mest kjente fossene i regionen, selv om de fleste tilreisende aldri har sett den. Har utfyllende funksjon i forhold til Baroniet, og forsterker opplevelsen av L23. Fossen er den naturlige hindring for videre oppgang av laks og sjøaure i elva.		
Tidligere vurdert verneverdi er karakterisert slik:	Generelt omtalt som et viktig element og symbol i naturvernsammenheng i regionen.		
Oppfylte hovedkriteria og begrunnelse:	H08 Helhet. Helheten må sees i sammenheng med det nærliggende Baroniet i Rosendal. H09 Inntrykksstyrke. Mektig foss, til tross for at den ikke er spesielt høy.		
Oppfylte støttekriteria og begrunnelse:	S09 Typiskhet.		
Forslag til gradering:	☐ *** Nasjonalt viktig verdi ☒ ** Regionalt viktig verdi ☐ * Lokalt viktig verdi ☐ + Område/objekt med potensiell verdi		
Referansehenvisninger:	Riksantikvaren, Høivik 2000, Elgersma 1999		
Status for dokumentasjon:	☒ Dokumentert ☐ Godt nok dokumentert	☐ Manglende dokumentasjon ☐ Status for dokumentasjon ukjent	
UTM på midtpunkt:	Sone: UTM ny ☐ gammel ☐		
UTM øvre (der vannstreng krysses):		UTM nedre (der vannstreng krysses):	
Digitalisering av området er foretatt:	☒	Størrelse på arealet (dersom kjent):	
Innenfor definert 100-m belte i kommunens arealplan	☐	Innenfor RPR-klasse (dersom definert)	

VVV Registrering og kartfesting av områder og objekter

Vassdragsnavn:	Kommune(r):	Vernet vassdrag, objekt nr:
Hattebergvassdraget	Kvinnherad	045/1
Vassdragsområder i REGINE:	Fylke:	Utfylt av (dato, navn):
045.4A-D	Hordaland	Stein Byrkjeland

Karakteristiske data	Område ☒ Objekt ☐		
Navn/løpenummer på objekt/delområde:	L25 Muradalen		
Type verneverdi (tema):	Landskapsbilde		
Beskrivelse av viktige kvaliteter:	Uvanlig naturtype i regionen, der den flate elvesletta framheves av høye fjell og steile fjellsider på begge sider. Åpent og oversiktlig kulturlandskap.		
Tidligere vurdert verneverdi er karakterisert slik:	Ikke spesielt vurdert tidligere.		
Oppfylte hovedkriteria og begrunnelse:	H08 Helhet. Galleriskogen langs elva utfyller andre funksjoner. H09 Inntryksstyrke, særlig pga de høye omkringliggende fjellene.		
Oppfylte støttekriteria og begrunnelse:	S08 Sjeldenhet og særpreg. Et spesielt landskap som ikke finner sin like i regionen.		
Forslag til gradering:	☐ *** Nasjonalt viktig verdi ☒ ** Regionalt viktig verdi ☐ * Lokalt viktig verdi ☐ + Område/objekt med potensiell verdi		
Referansehenvisninger:	Elgersma 1999, egne vurderinger		
Status for dokumentasjon:	☐ Dokumentert ☐ Godt nok dokumentert ☒ Manglende dokumentasjon ☐ Status for dokumentasjon ukjent		
UTM på midtpunkt:	Sone: UTM ny ☐ gammel ☐		
UTM øvre (der vannstreng krysses):		UTM nedre (der vannstreng krysses):	
Digitalisering av området er foretatt:	☒	Størrelse på arealet (dersom kjent):	
Innenfor definert 100-m belte i kommunens arealplan	☐	Innenfor RPR-klasse (dersom definert)	

VVV Registrering og kartfesting av områder og objekter

<i>Vassdragsnavn:</i>	<i>Kommune(r):</i>	<i>Vernet vassdrag, objekt nr:</i>
Hattebergvassdraget	Kvinnherad	045/1
<i>Vassdragsområder i REGINE:</i>	<i>Fylke:</i>	<i>Utfylt av (dato, navn):</i>
045.4A-D	Hordaland	Stein Byrkjeland

Karakteristiske data	Område ☐ Objekt ☒		
Navn/løpenummer på objekt/delområde:	L26 Ringeriksfossen		
Type verneverdi (tema):	Landskapsbilde		
Beskrivelse av viktige kvaliteter:	Noe bortgjemt, men iøynefallende fossefall når det oppleves på kort hold og fra rett vinkel. Deler av vassføringen går i dag gjennom en rørgate til Muradalen kraftverk like nedenfor fossen. Foreliggende planer om videre utvikling av dette kraftverket synes i dag å være uaktuelle, med den større utnyttelse av fossefallet som dette ville innebære.		
Tidligere vurdert verneverdi er karakterisert slik:	Ikke konkret vurdert tidligere, men fossen er blant de landskapskvaliteter som til stadighet gjentas når dette vassdraget beskrives.		
Oppfylte hovedkriteria og begrunnelse:	H06 Sårbarhet. Landskapsopplevelsen er/har vært truet av utvidete kraftutbyggingsplaner. H09 Inntrykksstyrke. Fossen inngir et mektig og vilt syn, i et trangt gjel.		
Oppfylte støttekriteria og begrunnelse:	S08 Sjeldenhet eller særpreg. Største fossen i vassdraget og blant de høyeste i regionen.		
Forslag til gradering:	☐ *** Nasjonalt viktig verdi ☒ ** Regionalt viktig verdi ☐ * Lokalt viktig verdi ☐ + Område/objekt med potensiell verdi		
Referansehenvisninger:	Rye m.fl. 1991		
Status for dokumentasjon:	☐ Dokumentert ☒ Godt nok dokumentert	☐ Manglende dokumentasjon ☐ Status for dokumentasjon ukjent	
UTM på midtpunkt:	Sone: UTM ny ☐ gammel ☐		
UTM øvre (der vannstreng krysses):		UTM nedre (der vannstreng krysses):	
Digitalisering av området er foretatt:	☒	Størrelse på arealet (dersom kjent):	
Innenfor definert 100-m belte i kommunens arealplan	☐	Innenfor RPR-klasse (dersom definert)	

VVV Registrering og kartfesting av områder og objekter

Vassdragsnavn:	Kommune(r):	Vernet vassdrag, objekt nr:
Hattebergvassdraget	Kvinnherad	045/1
Vassdragsområder i REGINE:	Fylke:	Utfyllt av (dato, navn):
045.4A-D	Hordaland	Stein Byrkjeland

Karakteristiske data	Område ☒ Objekt ☐		
Navn/løpenummer på objekt/delområde:	L27 Laudalselva		
Type verneverdi (tema):	Landskapsbilde		
Beskrivelse av viktige kvaliteter:	En tynn vasstreng sammenliknet med hovedelva, som likevel er iøynefallende fra et stort fjellområde der den kommer ned en bratt fjellside. Skaper liv i fjellandskapet rundt.		
Tidligere vurdert verneverdi er karakterisert slik:	Ikke tidligere vurdert.		
Oppfylte hovedkriteria og begrunnelse:	H08 Helhet. Inngår i et større landskap. Oppfattes gjerne som en selvfølgelighet, men ville blitt sterkt merket om den var borte. H09 Inntrykksstyrke. Høy inntrykksstyrke i kraft av at den er lett synlig fra de fleste vinkler av dalføret.		
Oppfylte støttekriteria og begrunnelse:	S09 Typiskhet. Det er mange slike små tilførselselver til hovedvassdragene i regionen, men få er så framtreddende.		
Forslag til gradering:	☐ *** Nasjonalt viktig verdi ☒ ** Regionalt viktig verdi ☐ * Lokalt viktig verdi ☐ + Område/objekt med potensiell verdi		
Referansehenvisninger:	Egne vurderinger kun.		
Status for dokumentasjon:	☐ Dokumentert ☐ Godt nok dokumentert	☒ Manglende dokumentasjon ☐ Status for dokumentasjon ukjent	
UTM på midtpunkt:	Sone: UTM ny ☐ gammel ☐		
UTM øvre (der vannstreng krysses):		UTM nedre (der vannstreng krysses):	
Digitalisering av området er foretatt:	☒	Størrelse på arealet (dersom kjent):	
Innenfor definert 100-m belte i kommunens arealplan	☐	Innenfor RPR-klasse (dersom definert)	

VVV Registrering og kartfesting av områder og objekter

Vassdragsnavn:	Kommune(r):	Vernet vassdrag, objekt nr:
Hattebergvassdraget	Kvinnherad	045/1
Vassdragsområder i REGINE:	Fylke:	Utfylt av (dato, navn):
045.4A-D	Hordaland	Stein Byrkjeland

Karakteristiske data	Område ☒ Objekt ☐
Navn/løpenummer på objekt/delområde:	L28 Myrdalsvatnet
Type verneverdi (tema):	Landskapsbilde
Beskrivelse av viktige kvaliteter:	Meget tydelig botn formet under istidene, omgitt av høye fjell og steile, golde fjellsider. Store kontraster i området. Innsjøen Myrdalsvatnet er et berikende landskapstrekk oppi det hele.
Tidligere vurdert verneverdi er karakterisert slik:	Ikke tidligere vurdert.
Oppfylte hovedkriteria og begrunnelse:	H08 Helhet. Et vidt område, med mange ulike landskapsformer som hører naturlig sammen. H09 Inntrykksstyrke. De mektige fjellsidene i kontrast til det vide Myrdalsvatnet gir sterke sanseinntrykk, særlig i rolig vær når vatnet er uten krusninger.
Oppfylte støttekriteria og begrunnelse:	S09 Typiskhet. Området er en typisk botn, som demonstrerer isens virksomhet svært godt.
Forslag til gradering:	☐ *** Nasjonalt viktig verdi ☒ ** Regionalt viktig verdi ☐ * Lokalt viktig verdi ☐ + Område/objekt med potensiell verdi
Referansehenvisninger:	Rye m.fl. 1991, Holm-Larsen 1982
Status for dokumentasjon:	☒ Dokumentert ☐ Godt nok dokumentert ☐ Manglende dokumentasjon ☐ Status for dokumentasjon ukjent
UTM på midtpunkt:	Sone: UTM ny ☐ gammel ☐
UTM øvre (der vannstreng krysses):	UTM nedre (der vannstreng krysses):
Digitalisering av området er foretatt:	☒ Størrelse på arealet (dersom kjent): ☐ Innenfor RPR-klasse (dersom definert)
Innenfor definert 100-m belte i kommunens arealplan	

VVV Registrering og kartfesting av områder og objekter

Vassdragsnavn:	Kommune(r):	Vernet vassdrag, objekt nr:
Æneselva	Kvinnherad	046/1
Vassdragsområder i REGINE:	Fylke:	Utfylt av (dato, navn):
046.1Z	Hordaland	Stein Byrkjeland

Karakteristiske data	Område ☒ Objekt ☐		
Navn/løpenummer på objekt/delområde:	L29 Ænesdalen		
Type verneverdi (tema):	Landskapsbilde		
Beskrivelse av viktige kvaliteter:	Dalføre med sterkt særpreg til Vestlandsdal å være, primært på grunn av den meandrerende elva og omfattende areal med gammel furuskog. Opplevelsen forsterkes av de omkringliggende golde og høye fjellene på begge sider.		
Tidligere vurdert verneverdi er karakterisert slik:	Kvalitetene har vært sterkt medvirkende til at vassdraget er varig vernet, og at mesteparten av arealet inngår i den foreslåtte Folgefonna nasjonalpark.		
Oppfylte hovedkriteria og begrunnelse:	H07 Variasjon. En naturlig kombinasjon av mange ulike landskapstrekk. H08 Helhet. Helhetsoppfatningen av elva, skogen og fjellene omkring er avgjørende for områdets verdi. H09 Inntryksstyrke. Den meandrerende elva er spesiell og tildrar seg derfor ekstra oppmerksomhet. Inntryksstyrken er særlig sterk i kveldssol og under spesielle lysforhold, på grunn av de blankskurte fjellene.		
Oppfylte støttekriteria og begrunnelse:	S08 Sjeldenhet og særpreg. Her tenkes først og fremst på det spesielle elveløpet og den gamle furuskogen.		
Forslag til gradering:	☒ *** Nasjonalt viktig verdi ☐ ** Regionalt viktig verdi ☐ * Lokalt viktig verdi ☐ + Område/objekt med potensiell verdi		
Referansehenvisninger:	Rye m. fl. 1991, Odland & Fremstad 1989, Moe 2000		
Status for dokumentasjon:	☐ Dokumentert ☐ Godt nok dokumentert	☒ Manglende dokumentasjon ☐ Status for dokumentasjon ukjent	
UTM på midtpunkt:	Sone: UTM ny ☐ gammel ☐		
UTM øvre (der vannstreng krysses):		UTM nedre (der vannstreng krysses):	
Digitalisering av området er foretatt:	☒	Størrelse på arealet (dersom kjent):	
Innenfor definert 100-m belte i kommunens arealplan	☐	Innenfor RPR-klasse (dersom definert)	

VVV Registrering og kartfesting av områder og objekter

<i>Vassdragsnavn:</i>	<i>Kommune(r):</i>	<i>Vernet vassdrag, objekt nr:</i>
Furebergelva	Kvinnherad	046/2
<i>Vassdragsområder i REGINE:</i>	<i>Fylke:</i>	<i>Utfylt av (dato, navn):</i>
046.2Z	Hordaland	Stein Byrkjeland

Karakteristiske data	Område ☐ Objekt ☒		
<i>Navn/løpenummer på objekt/delområde:</i>	L30 Furebergfossen		
<i>Type verneverdi (tema):</i>	Landskapsbilde		
<i>Beskrivelse av viktige kvaliteter:</i>	Svært vilt og iøynefallende fossefall, ca. 50 m høyt. Vatnet passerer på bred front, og riksveien som krysser elva like nedenfor oversprøytes kontinuerlig av fossen.		
<i>Tidligere vurdert verneverdi er karakterisert slik:</i>	Fossen er en av Maurangerfjordens viktigste turistattraksjoner.		
<i>Oppfylte hovedkriteria og begrunnelse:</i>	H08 Helhet. Furebergdalen er et hengende dalføre som munner i Maurangerfjorden. Fossen markerer dette særlig godt, og forsterker helhetsopplevelsen av landskapet og landskapstrekkene. H09 Inntryksstyrke. Et sjeldent mektig fossefall, som oppleves både visuelt og fysisk (man blir våt) dersom den betraktes fra riksveien.		
<i>Oppfylte støttekriteria og begrunnelse:</i>	S08 Sjeldenhet eller særpreget. Særpreget er sterkt, særlig fordi vatnet går gjennom fossen på så bred front.		
<i>Forslag til gradering:</i>	☐ *** Nasjonalt viktig verdi ☒ ** Regionalt viktig verdi ☐ * Lokalt viktig verdi ☐ + Område/objekt med potensiell verdi		
<i>Referansehenvisninger:</i>	Rye m.fl. 1991, Høivik 2000, Elgersma 2000		
<i>Status for dokumentasjon:</i>	☐ Dokumentert ☒ Godt nok dokumentert	☐ Manglende dokumentasjon ☐ Status for dokumentasjon ukjent	
<i>UTM på midtpunkt:</i>	Sone: UTM ny ☐ gammel ☐		
<i>UTM øvre (der vannstreng krysses):</i>		<i>UTM nedre (der vannstreng krysses):</i>	
<i>Digitalisering av området er foretatt:</i>	☒	<i>Størrelse på arealet (dersom kjent):</i>	
<i>Innenfor definert 100-m belte i kommunens arealplan</i>	☐	<i>Innenfor RPR-klasse (dersom definert)</i>	

VVV Registrering og kartfesting av områder og objekter

<i>Vassdragsnavn:</i>	<i>Kommune(r):</i>	<i>Vernet vassdrag, objekt nr:</i>
Hattebergvassdraget	Kvinnherad	045/1
<i>Vassdragsområder i REGINE:</i>	<i>Fylke:</i>	<i>Utfylt av (dato, navn):</i>
045.4A-D	Hordaland	Stein Byrkjeland

Karakteristiske data	Område ☒ Objekt ☐		
Navn/løpenummer på objekt/delområde:	F31 Baronihagen og Muradalen		
Type verneverdi (tema):	Friluftsliv		
Beskrivelse av viktige kvaliteter:	Nasjonalt viktig kulturminne som årlig besøkes av 40 000 mennesker. Muligheten for å kunne bevege seg fritt i parken og nærområdene rundt Baroniet er viktige for svært mange av de besøkende. Baronihagen henger naturlig sammen med den innenforliggende Muradalen, som er velegnet for spaserturer i storslått landskap.		
Tidligere vurdert verneverdi er karakterisert slik:	Av nasjonal verdi som kulturminneområde, og også som turistattraksjon.		
Oppfylte hovedkriteria og begrunnelse:	H10 Opplevelse. Området er unikt i Norge, både Baronihagen og i særlig grad bygningsmassen med sin spesielle historie. H11 Egnethet. Velegnet som utfluktsområde og turistattraksjon, dessuten som nærturområde.		
Oppfylte støttekriteria og begrunnelse:	S11 Tilgjengelighet. Området er lett tilgjengelig, har parkeringsmuligheter. S13 Kulturkvalitet.		
Forslag til gradering:	☒ *** Nasjonalt viktig verdi ☐ ** Regionalt viktig verdi ☐ * Lokalt viktig verdi ☐ + Område/objekt med potensiell verdi		
Referansehenvisninger:	Høivik 1999, 2000, Elgersma 2000, Kvinnherad Energi 1998, Pettersen 1998		
Status for dokumentasjon:	☐ Dokumentert ☒ Godt nok dokumentert	☐ Manglende dokumentasjon ☐ Status for dokumentasjon ukjent	
UTM på midtpunkt:	Sone: UTM ny ☐ gammel ☐		
UTM øvre (der vannstreng krysses):		UTM nedre (der vannstreng krysses):	
Digitalisering av området er foretatt:	☒	Størrelse på arealet (dersom kjent):	
Innenfor definert 100-m belte i kommunens arealplan	☐	Innenfor RPR-klasse (dersom definert)	

VVV Registrering og kartfesting av områder og objekter

<i>Vassdragsnavn:</i>	<i>Kommune(r):</i>	<i>Vernet vassdrag, objekt nr:</i>
Hattebergvassdraget	Kvinnherad	045/1
<i>Vassdragsområder i REGINE:</i>	<i>Fylke:</i>	<i>Utfylt av (dato, navn):</i>
045.4A-D	Hordaland	Stein Byrkjeland

Karakteristiske data	Område ☒ Objekt ☐		
Navn/løpenummer på objekt/delområde:	F32 Melderskin		
Type verneverdi (tema):	Friluftsliv		
Beskrivelse av viktige kvaliteter:	Utfordrende turmål ikke langt fra Rosendal tettsted. Merket sti opp til toppen. Flott utsikt. Turen tar om lag 5 timer å gå. Opparbeidet parkeringsplass ved Kletta, felles for Melsdalen.		
Tidligere vurdert verneverdi er karakterisert slik:	Et velkjent turområde til en fjelltopp som er kjent i vide kretser. Området er imidlertid ikke spesielt vassdragsnært, så i samband med vassdragsvernet har ikke Melderskin vært særlig fokusert.		
Oppfylte hovedkriteria og begrunnelse:	H10 Opplevelse. Attraktiv fottur i åpent terreng, svært god utsikt underveis. H11 Egnethet. Ligger i kort avstand fra både Rosendal og Baroniet. Godt merket sti.		
Oppfylte støttekriteria og begrunnelse:	S11 Tilgjengelighet. Parkeringsplass ved stiens begynnelse bidrar til god tilgjengelighet. S12 Naturkvalitet.		
Forslag til gradering:	☐ *** Nasjonalt viktig verdi ☒ ** Regionalt viktig verdi ☐ * Lokalt viktig verdi ☐ + Område/objekt med potensiell verdi		
Referansehenvisninger:	Høivik 2000, Statens Kartverk 1995		
Status for dokumentasjon:	☒ Dokumentert ☐ Godt nok dokumentert ☐ Manglende dokumentasjon ☐ Status for dokumentasjon ukjent		
UTM på midtpunkt:	Sone: UTM ny ☐ gammel ☐		
UTM øvre (der vannstreng krysses):		UTM nedre (der vannstreng krysses):	
Digitalisering av området er foretatt:	☒	Størrelse på arealet (dersom kjent):	
Innenfor definert 100-m belte i kommunens arealplan	☐	Innenfor RPR-klasse (dersom definert)	

VVV Registrering og kartfesting av områder og objekter

<i>Vassdragsnavn:</i>	<i>Kommune(r):</i>	<i>Vernet vassdrag, objekt nr:</i>
Hattebergvassdraget	Kvinnherad	045/1
<i>Vassdragsområder i REGINE:</i>	<i>Fylke:</i>	<i>Utfylt av (dato, navn):</i>
045.4A-D	Hordaland	Stein Byrkjeland

Karakteristiske data	Område ☒ Objekt ☐		
Navn/løpenummer på objekt/delområde:	F33 Malmangernuten - Skeisfjell		
Type verneverdi (tema):	Friluftsliv		
Beskrivelse av viktige kvaliteter:	Attraktivt fjellområde med merkete turløyper.		
Tidligere vurdert verneverdi er karakterisert slik:	Ikke spesifikt vurdert i rapporter o.l., annet enn at merkete stier tilsier at en vurdering har funnet sted på annet vis. Lengre og mer krevende tur enn opp til f.eks. Melderskin.		
Oppfylte hovedkriteria og begrunnelse:	H10 Opplevelse. Turen gir svært god utsikt bl.a. over Muradalen og Rosendal.		
Oppfylte støttekriteria og begrunnelse:	S12 Naturkvalitet.		
Forslag til gradering:	☐ *** Nasjonalt viktig verdi ☐ ** Regionalt viktig verdi ☒ * Lokalt viktig verdi ☐ + Område/objekt med potensiell verdi		
Referansehenvisninger:	Statens Kartverk 1995, Høivik 2000		
Status for dokumentasjon:	☒ Dokumentert ☐ Godt nok dokumentert	☐ Manglende dokumentasjon ☐ Status for dokumentasjon ukjent	
UTM på midtpunkt:	Sone: UTM ny ☐ gammel ☐		
UTM øvre (der vannstreng krysses):		UTM nedre (der vannstreng krysses):	
Digitalisering av området er foretatt:	☒	Størrelse på arealet (dersom kjent):	
Innenfor definert 100-m belte i kommunens arealplan	☐	Innenfor RPR-klasse (dersom definert)	

VVV Registrering og kartfesting av områder og objekter

<i>Vassdragsnavn:</i>	<i>Kommune(r):</i>	<i>Vernet vassdrag, objekt nr:</i>
Hattebergvassdraget	Kvinnherad	045/1
<i>Vassdragsområder i REGINE:</i>	<i>Fylke:</i>	<i>Utfylt av (dato, navn):</i>
045.4A-D	Hordaland	Stein Byrkjeland

Karakteristiske data	Område ☒ Objekt ☐		
Navn/løpenummer på objekt/delområde:	F34 Prestavatn - Bjørndalssætra		
Type verneverdi (tema):	Friluftsliv		
Beskrivelse av viktige kvaliteter:	Attraktivt fjellområde med merket turløype, med oppgang fra Murabotn eller noe lengre nede i Muradalen. Turstien gir anledning til å oppleve både Ringeriksfossen og den restaurerte Bjørndalssætra.		
Tidligere vurdert verneverdi er karakterisert slik:	Prioritert som turområde i Statens Kartverk 1995.		
Oppfylte hovedkriteria og begrunnelse:	H10 Opplevelse. Turen gir allsidige natur- og kulturopplevelser. H11 Egnethet. Bra merket sti gjør området egnet selv for ikke spesielt fjellvante folk. Men bl.a. stigningen langs Ringeriksfossen vil mange oppleve som krevende.		
Oppfylte støttekriteria og begrunnelse:	S11 Tilgjengelighet. Muradalen, som er den vanligste innfallsporten, er lett å nå ettersom det er anlagt grusvei inn hit. S12 Naturkvalitet.		
Forslag til gradering:	☐ *** Nasjonalt viktig verdi ☒ ** Regionalt viktig verdi ☐ * Lokalt viktig verdi ☐ + Område/objekt med potensiell verdi		
Referansehenvisninger:	Statens Kartverk 1995, Høivik 2000		
Status for dokumentasjon:	☐ Dokumentert ☒ Godt nok dokumentert ☐ Manglende dokumentasjon ☐ Status for dokumentasjon ukjent		
UTM på midtpunkt:	Sone: UTM ny ☐ gammel ☐		
UTM øvre (der vannstreng krysses):		UTM nedre (der vannstreng krysses):	
Digitalisering av området er foretatt:	☒	Størrelse på arealet (dersom kjent):	
Innenfor definert 100-m belte i kommunens arealplan	☐	Innenfor RPR-klasse (dersom definert)	

VVV Registrering og kartfesting av områder og objekter

<i>Vassdragsnavn:</i>	<i>Kommune(r):</i>	<i>Vernet vassdrag, objekt nr:</i>
Hattebergvassdraget	Kvinnherad	045/1
<i>Vassdragsområder i REGINE:</i>	<i>Fylke:</i>	<i>Utfylt av (dato, navn):</i>
045.4A-D	Hordaland	Stein Byrkjeland

Karakteristiske data	Område ☒ Objekt ☐		
Navn/løpenummer på objekt/delområde:	F35 Skålafjell - Myrdalsvatnet		
Type verneverdi (tema):	Friluftsliv		
Beskrivelse av viktige kvaliteter:	Merket turløype med nær og enkel tilgang fra Rosendal. Flott utsikt i alle retninger. Oppgang enten fra Klett, Nes eller Vedavika.		
Tidligere vurdert verneverdi er karakterisert slik:	Ikke tidligere vurdert i rapporter, men merking tilsier at vurdering har funnet sted på annet vis.		
Oppfylte hovedkriterier og begrunnelse:	H10 Opplevelse. Flott utsikt i alle retninger. H11 Egnethet. Lett å nå, kort distanse fra Rosendal. Merket løype. Turen kan lett kortes ned for den som måtte ønske det.		
Oppfylte støttekriterier og begrunnelse:	S11 Tilgjengelighet. Parkeringsmuligheter ved flere av innfallsportene. Kort avstand fra tettstednære områder. S12 Naturkvalitet.		
Forslag til gradering:	☐ *** Nasjonalt viktig verdi ☒ ** Regionalt viktig verdi ☐ * Lokalt viktig verdi ☐ + Område/objekt med potensiell verdi		
Referansehenvisninger:	Statens Kartverk 1995		
Status for dokumentasjon:	☐ Dokumentert ☐ Godt nok dokumentert	☒ Manglende dokumentasjon ☐ Status for dokumentasjon ukjent	
UTM på midtpunkt:	Sone: UTM ny ☐ gammel ☐		
UTM øvre (der vannstreng krysses):		UTM nedre (der vannstreng krysses):	
Digitalisering av området er foretatt:	☒	Størrelse på arealet (dersom kjent):	
Innenfor definert 100-m belte i kommunens arealplan	☐	Innenfor RPR-klasse (dersom definert)	

VVV Registrering og kartfesting av områder og objekter

<i>Vassdragsnavn:</i>	<i>Kommune(r):</i>	<i>Vernet vassdrag, objekt nr:</i>
Hattebergvassdraget	Kvinnherad	045/1
<i>Vassdragsområder i REGINE:</i>	<i>Fylke:</i>	<i>Utfylt av (dato, navn):</i>
045.4A-D	Hordaland	Stein Byrkjeland

Karakteristiske data	Område ☒ Objekt ☐
Navn/løpenummer på objekt/delområde:	F36 Bjørndalstindane
Type verneverdi (tema):	Friluftsliv
Beskrivelse av viktige kvaliteter:	Velkjent klatreområde for fjellklatrere på Vestlandet.
Tidligere vurdert verneverdi er karakterisert slik:	Ikke spesielt vurdert tidligere.
Oppfylte hovedkriteria og begrunnelse:	H10 Opplevelse. Vill natur gjør naturopplevelsen spesielt sterk. H11 Egnethet. Har spesielle egenskaper som gjør det egnet for fjellklatring.
Oppfylte støttekriteria og begrunnelse:	S12 Naturkvalitet. Naturskjønt område, ville fjell, småbreer.
Forslag til gradering:	☐ *** Nasjonalt viktig verdi ☒ ** Regionalt viktig verdi ☐ * Lokalt viktig verdi ☐ + Område/objekt med potensiell verdi
Referansehenvisninger:	Statens Kartverk 1995, Høivik 2000
Status for dokumentasjon:	☒ Dokumentert ☐ Godt nok dokumentert ☐ Manglende dokumentasjon ☐ Status for dokumentasjon ukjent
UTM på midtpunkt:	Sone: UTM ny ☐ gammel ☐
UTM øvre (der vannstreng krysses):	UTM nedre (der vannstreng krysses):
Digitalisering av området er foretatt:	☒ Størrelse på arealet (dersom kjent): ☐ Innenfor RPR-klasse (dersom definert)
Innenfor definert 100-m belte i kommunens arealplan	

VVV Registrering og kartfesting av områder og objekter

Vassdragsnavn:	Kommune(r):	Vernet vassdrag, objekt nr:
Æneselva	Kvinnherad	046/1
Vassdragsområder i REGINE:	Fylke:	Utfylt av (dato, navn):
046.1Z	Hordaland	Stein Byrkjeland

Karakteristiske data	Område ☒ Objekt ☐		
Navn/løpenummer på objekt/delområde:	F37 Ænesdalen - Vatnastølsvatn		
Type verneverdi (tema):	Friluftsliv		
Beskrivelse av viktige kvaliteter:	Attraktivt naturområde gjennom skog og fjell, tilgjengelig fra grusvei (stengt for allmenn bilkjøring) eller umerket tursti. Selve Vatnastølsvatnet er et godt fiskevatn og et populært mål for dem som ønsker lengre fotturer.		
Tidligere vurdert verneverdi er karakterisert slik:	Vurdert, men ikke gradert, i samband med verneplan for vassdrag. Potensialet for friluftslivet er imidlertid en viktig årsak til at området ligger innenfor de foreslåtte grenser for Folgefonna nasjonalpark.		
Oppfylte hovedkriteria og begrunnelse:	H01 Urørthet. Med unntak av skogsveien og noe granplanting og hogst er området blant de minst berørte naturområdene i de tre nedbørsfeltene. H10 Opplevelse. Et spesielt område med storslåtte omgivelser. H11 Egnethet. Området er lite fysisk krevende og egnet for friluftsliv for flere ulike brukergrupper. Attraktiv sjøareelv.		
Oppfylte støttekriteria og begrunnelse:	S11 Tilgjengelighet. Området er lett tilgjengelig. Parkering (lite plass) ved Ænes kirke, eller lenger inne for dem som har spesielle rettigheter. S12 Naturkvalitet. Gammel furuskog, spesiell elvestrekning.		
Forslag til gradering:	☐ *** Nasjonalt viktig verdi ☒ ** Regionalt viktig verdi ☐ * Lokalt viktig verdi ☐ + Område/objekt med potensiell verdi		
Referansehenvisninger:	Elgersma 2000, Høivik 2000		
Status for dokumentasjon:	☐ Dokumentert ☐ Godt nok dokumentert	☒ Manglende dokumentasjon ☐ Status for dokumentasjon ukjent	
UTM på midtpunkt:	Sone: UTM ny ☐ gammel ☐		
UTM øvre (der vannstreng krysses):		UTM nedre (der vannstreng krysses):	
Digitalisering av området er foretatt:	☒	Størrelse på arealet (dersom kjent):	
Innenfor definert 100-m belte i kommunens arealplan	☐	Innenfor RPR-klasse (dersom definert)	

VVV Registrering og kartfesting av områder og objekter

Vassdragsnavn:	Kommune(r):	Vernet vassdrag, objekt nr:
Æneselva	Kvinnherad	046/1
Vassdragsområder i REGINE:	Fylke:	Utfylt av (dato, navn):
046.1Z	Hordaland	Stein Byrkjeland

Karakteristiske data	Område ☒ Objekt ☐		
Navn/løpenummer på objekt/delområde:	F38 Gygrastolen		
Type verneverdi (tema):	Friluftsliv		
Beskrivelse av viktige kvaliteter:	Umerket turløype med utgangspunkt ved Ænes kirke fram til Gygrastolsvatnet, fritt valg gjennom terrenget for den som vil videre opp på fjellet herfra.		
Tidligere vurdert verneverdi er karakterisert slik:	Ikke tidligere vurdert.		
Oppfylte hovedkriteria og begrunnelse:	H11 Egnethet. Åpenbart en del brukt av lokalbefolkningen, ettersom det er laget et opplegg med premiering for dem som gjennomfører et minimum antall turer i området.		
Oppfylte støttekriteria og begrunnelse:	S11 Tilgjengelighet. Ligger i forholdsvis kort avstand fra offentlig vei. Parkering (lite plass) ved Ænes kirke. S12 Naturkvalitet.		
Forslag til gradering:	☐ *** Nasjonalt viktig verdi ☐ ** Regionalt viktig verdi ☒ * Lokalt viktig verdi ☐ + Område/objekt med potensiell verdi		
Referansehenvisninger:	Oppslag i marka, egne vurderinger		
Status for dokumentasjon:	☐ Dokumentert ☐ Godt nok dokumentert	☒ Manglende dokumentasjon ☐ Status for dokumentasjon ukjent	
UTM på midtpunkt:	Sone: UTM ny ☐ gammel ☐		
UTM øvre (der vannstreng krysses):		UTM nedre (der vannstreng krysses):	
Digitalisering av området er foretatt:	☒	Størrelse på arealet (dersom kjent):	
Innenfor definert 100-m belte i kommunens arealplan	☐	Innenfor RPR-klasse (dersom definert)	

VVV Registrering og kartfesting av områder og objekter

Vassdragsnavn:	Kommune(r):	Vernet vassdrag, objekt nr:
Furebergelva	Kvinnherad	046/2
Vassdragsområder i REGINE:	Fylke:	Utfylt av (dato, navn):
046.2Z	Hordaland	Stein Byrkjeland

Karakteristiske data	Område ☒ Objekt ☐		
Navn/løpenummer på objekt/delområde:	F39 Furebergfossen		
Type verneverdi (tema):	Friluftsliv		
Beskrivelse av viktige kvaliteter:	Mektig foss ved riksveien, virkelig severdig og dramatisk. Også utsikten mot Maurangerfjorden er minneverdig.		
Tidligere vurdert verneverdi er karakterisert slik:	Velkjent attraksjon for vegfarende gjennom lang tid.		
Oppfylte hovedkriteria og begrunnelse:	H10 Opplevelse. Storslått, vill og mektig foss, av sjelden størrelse og inntryksstyrke. H11 Egnethet. Primært egnet som attraksjon for vegfarende turister. Ikke egnet som turområde (for bratt og utilgjengelig i terrenget).		
Oppfylte støttekriteria og begrunnelse:	S11 Tilgjengelighet. Lett tilgjengelig fra riksveien. Tilfredsstillende parkeringsmuligheter. S12 Naturkvalitet.		
Forslag til gradering:	☐ *** Nasjonalt viktig verdi ☒ ** Regionalt viktig verdi ☐ * Lokalt viktig verdi ☐ + Område/objekt med potensiell verdi		
Referansehenvisninger:	Statens Kartverk 1995, Høivik 2000, Elgersma 2000, NAFs Vegbok		
Status for dokumentasjon:	☐ Dokumentert ☒ Godt nok dokumentert	☐ Manglende dokumentasjon ☐ Status for dokumentasjon ukjent	
UTM på midtpunkt:	Sone: UTM ny ☐ gammel ☐		
UTM øvre (der vannstreng krysses):		UTM nedre (der vannstreng krysses):	
Digitalisering av området er foretatt:	☒	Størrelse på arealet (dersom kjent):	
Innenfor definert 100-m belte i kommunens arealplan	☐	Innenfor RPR-klasse (dersom definert)	

VVV Registrering og kartfesting av områder og objekter

Vassdragsnavn:	Kommune(r):	Vernet vassdrag, objekt nr:
Hattebergvassdraget	Kvinnherad	045/1
Æneselva	Kvinnherad	046/1
Furebergelva	Kvinnherad	046/2
Vassdragsområder i REGINE:	Fylke:	Utfylt av (dato, navn):
045.4A-D, 046.1Z, 046.2Z	Hordaland	Stein Byrkjeland

Karakteristiske data	Område ☒ Objekt ☐		
Navn/løpenummer på objekt/delområde:	F40 Folgefonna		
Type verneverdi (tema):	Friluftsliv		
Beskrivelse av viktige kvaliteter:	Del av ett av to større breområder i Sør-Norge. Landskapet er rikt på kontraster mellom ulike natur- og kulturelementer. Brevandring, breklattring og vårskiløping er de viktigste aktivitetene.		
Tidligere vurdert verneverdi er karakterisert slik:	Nasjonal verneverdi, vurdert gjennom nasjonalparkutredningen.		
Oppfylte hovedkriteria og begrunnelse:	H01 Urørthet. Særlig de indre områdene er lite berørt, i motsetning til flere andre områder på Folgefonnshalvøya der det bl.a. er kraftutbygginger. H10 Opplevelse. Breen og nærområdene til denne gir en sterk naturopplevelse. H12 Dagens bruk.		
Oppfylte støttekriteria og begrunnelse:	S12 Naturkvalitet.		
Forslag til gradering:	☒ *** Nasjonalt viktig verdi ☐ ** Regionalt viktig verdi ☐ * Lokalt viktig verdi ☐ + Område/objekt med potensiell verdi		
Referansehenvvisninger:	Elgersma 2000, Fylkesmannen i Hordaland 1998, Høivik 2000, Norges Offentlige Utredninger 1986, Statens Kartverk 1995		
Status for dokumentasjon:	☐ Dokumentert ☒ Godt nok dokumentert	☐ Manglende dokumentasjon ☐ Status for dokumentasjon ukjent	
UTM på midtpunkt:	Sone: UTM ny ☐ gammel ☐		
UTM øvre (der vannstreng krysses):		UTM nedre (der vannstreng krysses):	
Digitalisering av området er foretatt:	☒	Størrelse på arealet (dersom kjent):	
Innenfor definert 100-m belte i kommunens arealplan	☐	Innenfor RPR-klasse (dersom definert)	

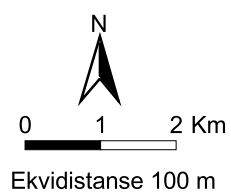
Biologisk mangfold

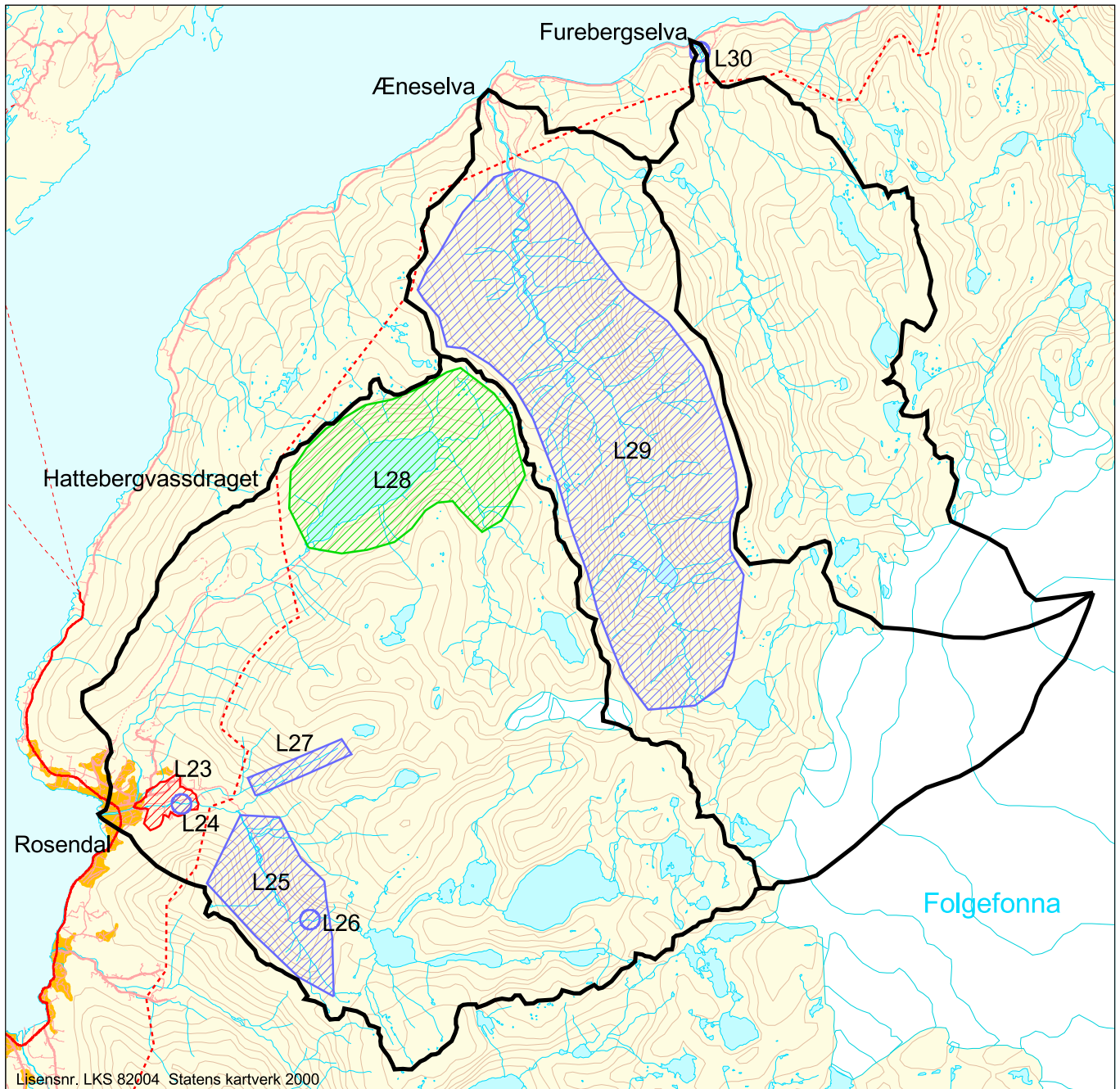
Verdivurdering

- Nasjonal verdi
- Regional verdi
- Lokal verdi

- Vassdragsgrense
- "Arbeidsgrense" for Folgefonna nasjonalpark

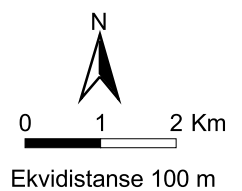
Landskapsbilde

Verdivurdering

- Nasjonal verdi
- Regional verdi
- Lokal verdi

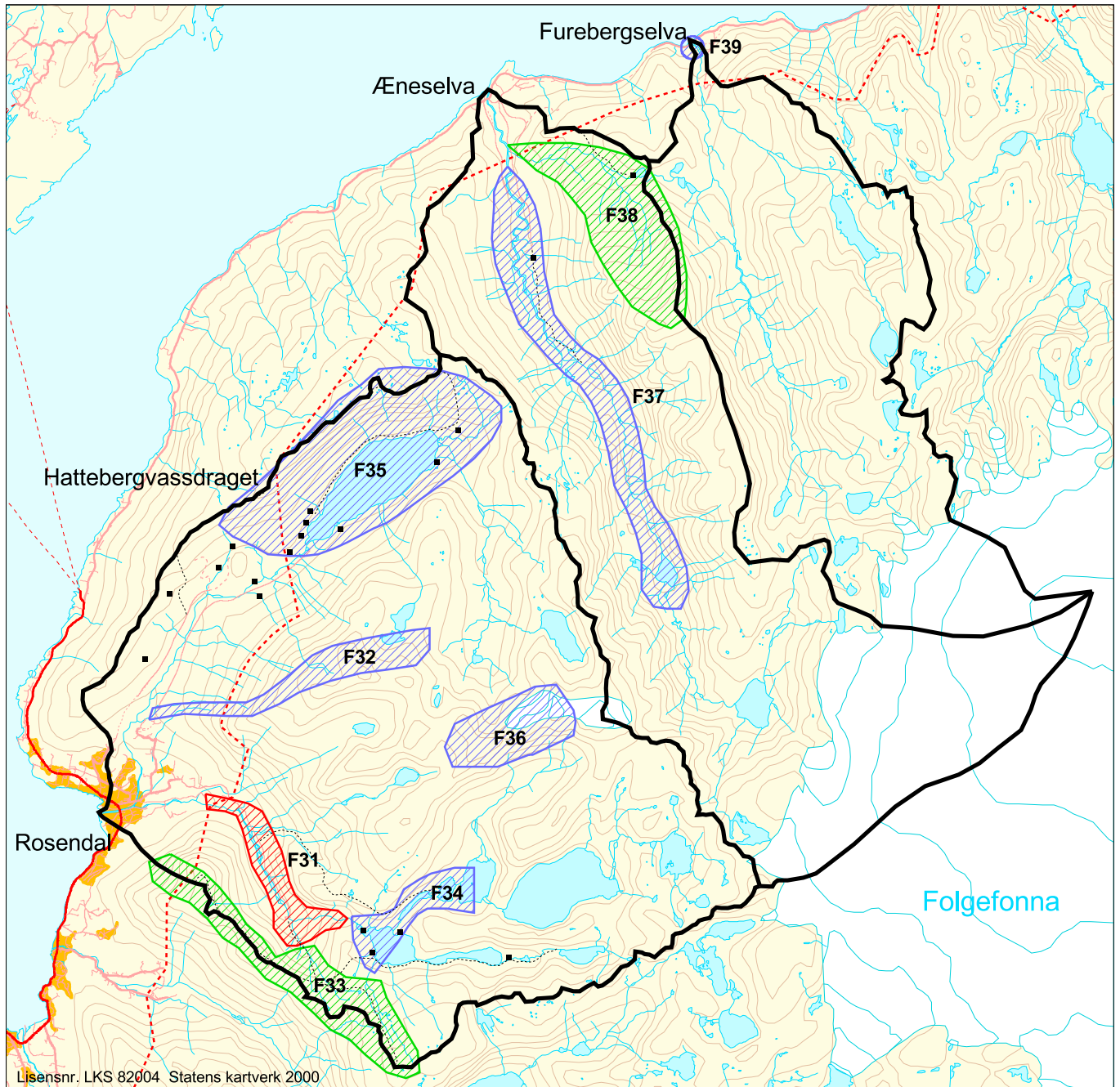
- Vassdragsgrense
- "Arbeidsgrense" for Folgefonna nasjonalpark

Kulturminner

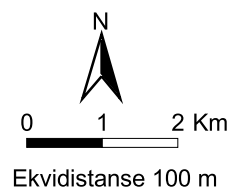
Friluftsliv

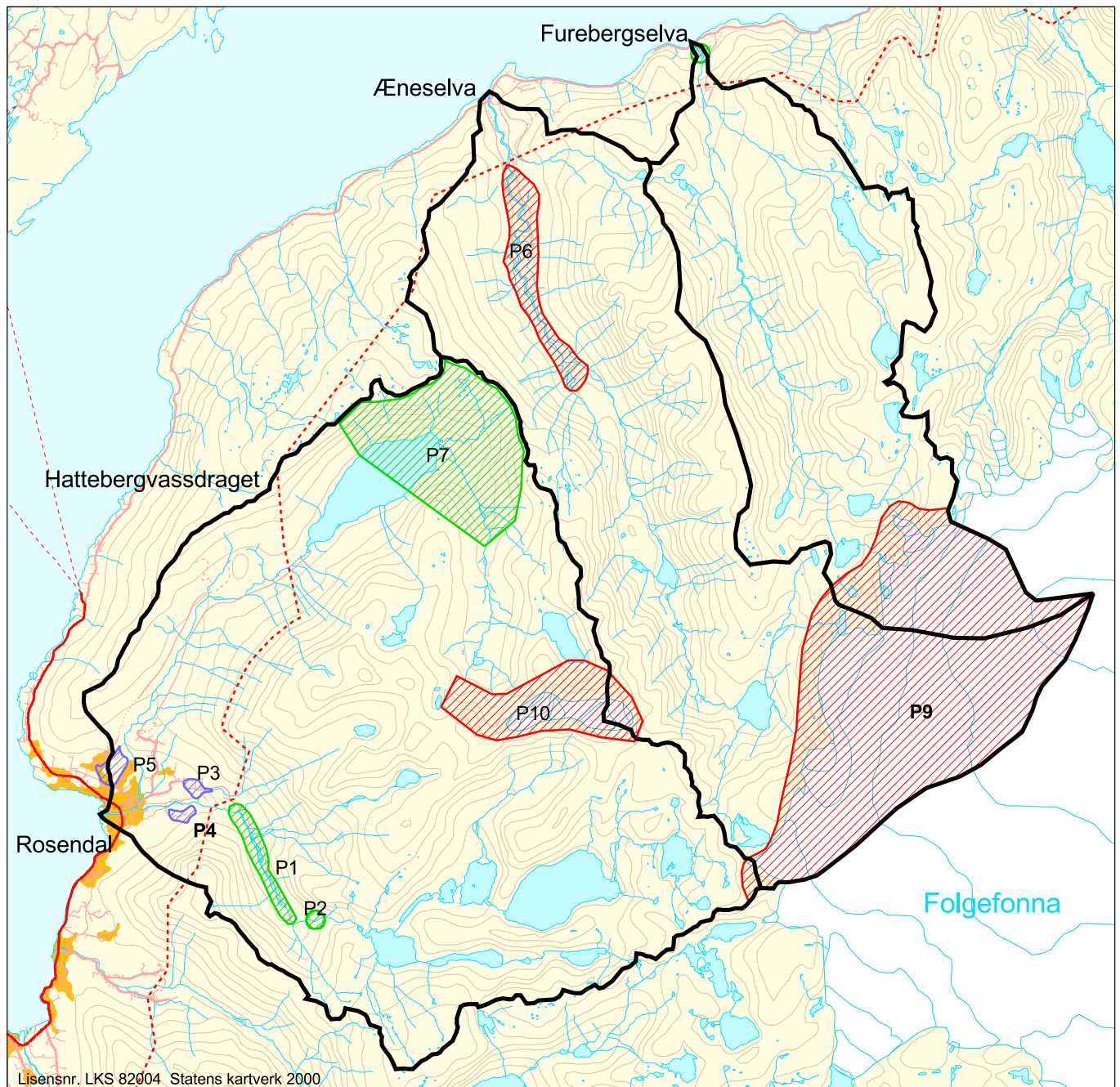
Verdivurdering

- Nasjonal verdi
- Regional verdi
- Lokal verdi

- Vassdragsgrense
- "Arbeidsgrense" for Folgefonna nasjonalpark
- Sti
- Hytte/seter

Prosesser og former skapt av is og vann

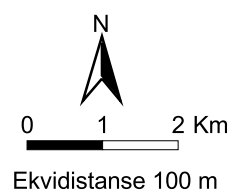

Lisensnr. LKS 82004 Statens kartverk 2000

Verdivurdering

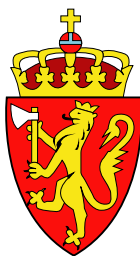
- Nasjonal verdi
- Regional verdi
- Lokal verdi

- Vassdragsgrense
- "Arbeidsgrense" for Folgefonna nasjonalpark

Norges
vassdrags- og
energidirektorat

Fylkesmannen

Direktoratet for
naturforvaltning

Verdier i vernede vassdrag

Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE) og Direktoratet for naturforvaltning (DN) har i fellesskap arbeidet med et prosjekt for å gjøre kunnskapen om vernede vassdrag lettere tilgjengelig for kommuner og andre som forvalter vassdragsnære områder. "VVV-prosjektet" skal dokumentere og gjøre verdiene i vassdraget mer synlige. Målet er at alle som planlegger arealbruk eller inngrep i et vernet vassdrag, først skal vite hvilke verneverdier som finnes der. På denne måten regner DN og NVE med at skadelige inngrep i større grad blir unngått.

TE 991

ISBN 82-7072-500-5

ISSN 1501-4851

Norges vassdrags- og energidirektorat, P.B. 5091 Majorstua, 0301 Oslo. Tlf. 22 95 95 95, faks 22 95 90 00

Fylkesmannen i Hordaland, P.B. 7310, 5020 Bergen. Tlf. 55 57 20 00, faks 55 57 20 09

Direktoratet for naturforvaltning, 7485 Trondheim. Tlf. 73 58 05 00, faks 73 58 05 01